

Del III

Ersättning till ledande
befattningshavare i
aktiemarknadsbolag

14 Ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag

14.1 Bakgrund

EG-kommissionen antog den 14 december 2004 en rekommendation om att främja en lämplig ordning för ersättning till ledande befattningshavare i börsnoterade bolag (2004/913/EG). Vissa medlemsstater har valt att ta in sådana bestämmelser i lagstiftning, medan andra valt att genomföra dessa genom något slag av självreglering, alternativt en kombination av dessa.

Sedan den 1 juli 2006 finns i aktiebolagslagen särskilda regler om beslutsordningen för ersättning till styrelseledamöter i alla aktiebolag samt till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag. Vid samma tidpunkt utvidgades i årsredovisningslagen (1995:1554) (ÅRL) skyldigheten för publika aktiebolag, samt i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag samt i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag skyldigheten för finansiella företag att i årsredovisningen lämna uppgifter om löner m.m. till ledande befattningshavare.¹

De svenska bestämmelserna tillkom efter förslag från Förtroendekommissionen i betänkandet Näringslivet och förtroendet (SOU 2004:47). Denna kommission tillsattes 2002 med uppgift att analysera behovet av åtgärder för att stärka och säkerställa förtroendet för det svenska näringslivet. I den offentliga debatten hade hävdats att vissa ersättningsprogram för bolagsledningar varit svagt kopplade till företagets egna resultat och lett till orimligt stora belöningar. I Förtroendekommissionens arbete uppfattades också att brister inom löne- och ersättningssystem var den främsta

¹ Prop. 2005/06:186, bet. 2005/06:LU31.

företeelsen som påverkade allmänhetens förtroende för näringslivet i Sverige.

Mot bakgrund av den svenska och internationella debatten om bolagsstyrning (eng. corporate governance), se avsnitt 14.4, bestämde sig Förtroendekommissionen för att Sverige, i likhet med många andra länder, borde ha en nationell kod för bolagsstyrning. För detta arbete tillsattes en arbetsgrupp, den s.k. Kodgruppen, som presenterade ett förslag till Svensk kod för bolagsstyrning (SOU 2004:46). Efter ett antal omarbetningar presenterades den slutliga koden i betänkandet Svensk kod för bolagsstyrning (SOU 2004:130), vilken kom att gälla från den 1 juli 2005. Koden förvaltas av ett privaträttsligt organ, Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning, som har att vårda och vidareutveckla koden, se avsnitt 14.4.2. I koden, som numera riktar sig till samtliga bolag noterade på s.k. reglerad marknad, fanns tidigare regler bl.a. om principer för ersättning till bolagsledningen. På grund av den lagstiftning om ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag som trädde i kraft den 1 juli 2006 uttryckte Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning i sina anvisningar att kodens regler om ersättningsprinciper inte längre skulle gälla för aktiemarknadsbolag, men att de däremot var fortsatt gällande för utländska bolag som tillämpar koden. Reglerna har sedermera avskaffats helt i den reviderade kod som gäller från den 1 juli 2008.

I det lagstiftningsarbete som ledde till bestämmelserna om ersättning till ledande befattningshavare övervägdes om sådana regler borde tas in i lagstiftning eller tas hand om genom självreglering, se avsnitt 14.7.2. Trots stark kritik under remissbehandlingen valdes alltså lagstiftningsvägen.

14.2 Uppdraget

Av utredningsdirektiven framgår att det från näringslivet har hävdats att ersättningsfrågor hanteras bättre inom ramen för den självreglering som finns på området för bolagsstyrning. Vidare har viss kritik framförts mot bestämmelsernas utformning. Utredaren har därför fått i uppdrag att, med utgångspunkt i EG-kommissionens rekommendation, analysera hur de nya bestämmelserna om beslutsordningen för ersättningar till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag har fungerat och överväga behovet av förändringar. Motsvarande bestämmelser som i aktiebolagslagen finns i försäk-

ringsrörelselagen (1982:713). I betänkandet Ny associationsrätt för försäkringsföretag (SOU 2006:55) har föreslagits en ny försäkringsrörelselag. Beredning av förslaget pågår för närvarande inom Regeringskansliet. Översynen i detta betänkande omfattar därför inte försäkringsrörelselagen. Däremot övervägs behov av förändringar i årsredovisningslagarna beträffande skyldigheten att lämna uppgifter om löner m.m. till ledande befattningshavare.

I den lagstiftning som trädde i kraft 1 juli 2006 ingår även en bestämmelse, som är tillämpliga på alla aktiebolag, om att bolagsstämman ska bestämma arvode och annan ersättning som avser styrelseuppdrag till var och en av styrelseledamöterna (8 kap. 23 a § ABL). Denna bestämmelse har inte uppfattats som kontroversiell och omfattas inte av översynen.

14.3 Dagens beslutsordning för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag

Enligt 7 kap. 61 § ABL ska det i ett aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad i Sverige, vid årsstämman fattas beslut om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare. Riktlinjerna ska ha det innehåll som anges i 8 kap. 51 § första stycket och 52 § första stycket ABL. Bestämmelserna gäller endast aktiemarknadsbolag, men det är inget som hindrar bolagsstämman i andra aktiebolag att frivilligt tillämpa bestämmelserna. Syftet är att aktieägarna ska få tydlig och lättöverskådlig information om de huvudsakliga komponenterna i bolagets ersättningspolitik och vad ersättningarna högst kan komma att kosta bolaget samt att aktieägarna ska få en reell möjlighet att påverka ersättningspolitikens allmänna utformning.

Sammanfattningsvis går beslutsordningen till så att styrelsen inför varje årsstämma ska upprätta förslag till riktlinjer att gälla för tiden efter årsstämman. Förslaget kan innehålla olika alternativ. Förslaget ska enligt 6 kap. 1 a § ÅRL tas in i förvaltningsberättelsen. Enligt 8 kap. 54 § ABL ska bolagets revisor skriftligen uttala sig om huruvida de beslutade riktlinjerna som har gällt sedan föregående årsstämma följts. Om riktlinjerna enligt revisorns mening inte har följts, ska skälen för denna bedömning framgå. Av 7 kap. 62 § ABL, med hänvisning till 7 kap. 25 § ABL, framgår att detta yttrande ska hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna under minst två veckor före årsstämman. Stämman ska besluta om

styrelsens förslag ska antas eller inte. Om stämman inte fattar något beslut om riktlinjer, kommer de senast antagna riktlinjerna att fortsatt gälla. För stämmans beslut gäller sedvanliga majoritetsregler.

Styrelsens förslag ska enligt 8 kap. 51 § första stycket ABL innehålla riktlinjer för lön och andra ersättningar till personer i bolagets ledning. Riktlinjerna tar enbart sikte på vissa befattningar, inte på enskilda personer. Uttrycket ”lön och andra ersättningar” är avsett att omfatta alla typer av ersättningar och förmåner såsom lön, tantiem, provision, pension, avgångsvederlag, bonus, andel i vinst och naturaförmåner. Även ersättningsprogram som baseras på aktier, konvertibler och optioner av olika slag omfattas, oavsett om det framtida ekonomiska utfallet av värdepapperen är ovisst eller inte. Av 8 kap. 51 § fjärde stycket ABL framgår att emissioner m.m. som omfattas av 16 kap. ABL inte ingår och inte heller ersättningar som omfattas av 8 kap. 23 a § ABL, dvs. arvode och annan ersättning för styrelseuppdrag. Däremot omfattas s.k. syntetiska optioner och personaloptioner. Riktlinjerna behöver inte reglera ersättningar som ska fullgöras av någon annan än bolaget och inte heller rena kostnadsersättningar.²

Av uttrycket *riktlinjer* framgår att det ska anges vilka principer för bestämmande av lön och annan ersättning bolaget ska tillämpa. Det behöver således inte uttryckas i ersättningar i absoluta tal. Riktlinjerna behöver inte heller innehålla något i pengar uttryckt tak för den totala ersättningsnivån. Det väsentliga är att aktieägarna ges en bild av vad de aktuella förmånerna som mest kan komma att kosta bolaget.³

Av 8 kap. 51 § ABL andra stycket följer att det till förslaget till riktlinjer även ska fogas vissa uppgifter om ännu inte utfallna ersättningar. Enligt tredje stycket samma paragraf ska till styrelsens förslag till riktlinjer vidare fogas information om sådana eventuella avsteg från riktlinjerna som styrelsen har gjort sedan riktlinjerna beslutades samt vilka skäl som styrelsen åberopar för avvikelserna.

I 8 kap. 52 ABL stadgas att om förslaget enligt 51 § ger utrymme för ersättning som inte på förhand är bestämd till visst belopp, ska det innehålla uppgift om ersättningens art och under vilka förutsättningar den ska lämnas eller kunna göras gällande. Till förslaget ska fogas uppgift om vad bolagets åtaganden gentemot de personer som omfattas sammanlagt kan beräknas kosta bolaget vid

² Prop. 2005/06:186 s. 66.

³ Prop. 2005/06:186 s. 66.

olika tänkbara utfall. Bestämmelsen avser således rörliga ersättningar, exempelvis aktiekursrelaterade ersättningar. Riktlinjerna ska ge besked om vilka typer av avtalsvillkor mellan bolaget och de ledande befattningshavarna som bolaget anser vara acceptabla.⁴

Beträffande kretsen av personer som omfattas av riktlinjerna avses med ”andra personer i bolagets ledning” personer som ingår i ledningsgrupper eller liknande organ och chefer som är direkt underställda den verkställande direktören. Det kan exempelvis vara fråga om ekonomidirektör, finansdirektör, affärsområdeschef och personalchef. Vice verkställande direktör omfattas inte, om inte som ofta torde vara fallet han eller hon ingår i bolagets ledning. Är bolaget ett moderbolag är det naturligt att uppgifterna omfattar i vart fall av moderbolaget anställda personer som ingår i koncernledningen.⁵

Styrelsen och den verkställande direktören ansvarar för att de riktlinjer som bolagsstämman beslutat om följs, 8 kap. 4 § första stycket och 29 § första stycket ABL. Riktlinjerna ska fungera som en ram som inte får överskridas. Styrelsen kan dock ha fått uttrycklig tillåtelse att enligt 8 kap. 53 § ABL frångå riktlinjerna, om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det. Sådana skäl kan exempelvis finnas om den verkställande direktören ska bytas ut och styrelsen anser att det bästa för bolaget är att erbjuda den tilltänkta nya direktören en ersättning som i något avseende inte är förenlig med riktlinjerna. Styrelsen kan på motsvarande sätt anse att villkoren för en befintlig verkställande direktör som är på väg att rekryteras av ett annat bolag bör förbättras utöver vad riktlinjerna tillåter. Det ska vara fråga om undantagssituationer och det är inte godtagbart om styrelsen avviker från riktlinjerna endast för att den anser att de riktlinjer som bolagsstämman har beslutat om har allmänna brister.⁶

En styrelseledamot eller verkställande direktör som har deltagit i ett beslut som innebär en överträdelse av beslutade riktlinjer kan bli skadeståndsskyldig enligt 29 kap. 1 § ABL. Vidare innebär 8 kap. 42 § ABL att bolaget inte, gentemot en befattningshavare som har ingått ett avtal med bolaget om ersättning, kan undandra sig bundenhet på den grunden att styrelsen eller den verkställande direktören brutit mot riktlinjerna. Detta gäller oavsett om befattningshavaren var i god tro eller inte.

⁴ Prop. 2005/06:186 s. 67.

⁵ Prop. 2005/06:186 s. 66.

⁶ Prop. 2005/06:186 s. 68 f.

14.4 Redovisning av ersättningar till ledande befattningshavare

Aktiebolag har att i årsredovisningen lämna vissa uppgifter om skilda slag av ersättningar till bolagets ledning. Detta sker genom s.k. tilläggsupplysningar, vilka som huvudregel ska lämnas i noter till de resultat- och balansräkningar som ingår i årsredovisningen.

Enligt 5 kap. 20 § ÅRL ska det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och andra ersättningar anges dels för gruppen styrelseledamöter, verkställande direktören och motsvarande befattningshavare, dels för gruppen anställda. I paragrafens tredje stycke, som trädde i kraft den 1 juli 2006, uppställs strängare krav på upplysningarna när det gäller publika aktiebolag. Samtliga personer i bolagets ledning ska ingå i den grupp för vilken bolaget ska särredovisa det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och andra ersättningar. Innebörden av uttrycket personer i bolagets ledning ska vara densamma som i 8 kap. 51 § ABL. Därutöver ska enligt 5 kap. 23 § ÅRL i gruppen ingå f.d. styrelseledamöter och f.d. verkställande direktörer. Om bolaget t.ex. betalar lön eller konsultarvode till en före detta verkställande direktör, ska detta framgå av särredovisningen. Däremot behöver inte ersättningar till personer som tidigare tillhört kategorin ”andra personer i bolagets ledning” redovisas.⁷ Antalet personer i gruppen ska anges. Uppgifter på individnivå ska lämnas i fråga om styrelseledamöter och verkställande direktör samt, i förekommande fall, för f.d. sådana befattningshavare. Undantag gäller dock för arbetstagarrepresentanter. Har företaget anställda i flera länder ska uppgifter enligt 5 kap. 20 § ÅRL lämnas särskilt för varje land.

På motsvarande sätt ska uppgifter lämnas om det sammanlagda beloppet av kostnader och förpliktelser som avser pensioner eller liknande förmåner, se 5 kap. 22 och 23 §§ ÅRL.

Vid tillämpningen av 5 kap. 20, 22 och 23 §§ ÅRL jämföras enligt 5 kap. 24 § ÅRL med styrelseledamöter suppleanter för dessa och med verkställande direktören vice verkställande direktör.

Bestämmelserna om tilläggsupplysningar ska enligt 7 kap. 14 § ÅRL även tillämpas vid upprättande av koncernredovisning.

Genom revisorns granskning av årsredovisningen blir dessa uppgifter föremål för revisorskontroll. Revisorn ska senast tre veckor före årsstämman lämna ett skriftligt undertecknat yttrande till styr-

⁷ Prop. 2005/06:186 s. 73.

elsen om huruvida riktlinjerna som har gällt sedan föregående årsstämma har följts. Om riktlinjerna enligt revisorns mening inte har följts, ska skälen för denna bedömning framgå.

Motsvarande bestämmelser om redovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag samt i försäkringsföretag finns i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag respektive lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Utredningen om enklare redovisning har i delbetänkandet Enklare redovisning (SOU 2008:67) lämnat förslag bl.a. om att kravet på specifikation av årets personalkostnader i 5 kap. 19 § ÅRL tas bort för mindre företag, att 5 kap. 20–22 och 25 §§ ÅRL bara ska gälla större företag, att kravet i 5 kap. 20 § ÅRL på att den information som anges där ska lämnas särskilt för varje land som företaget har anställda i tas bort samt att kravet i 7 kap. 14 § ÅRL på att koncernredovisningen ska innehålla uppgift om löner och andra ersättningar, pensioner eller liknande förpliktelser samt avtal om avgångsvederlag till ledande befattningshavare begränsas till att gälla dels sådana befattningshavare i moderföretaget, dels personer som ingår i koncernledningen.

14.5 Bolagsstyrning

14.5.1 Inledning

Debatten kring bolagsstyrning (eng. corporate governance) började i USA i mitten av 1980-talet i samband med några uppmärksammade fall där företagsledningarna i stora börsnoterade företag agerade på ett sätt som inte ansågs ligga i aktieägarnas intresse. Detta fick ledande institutionella ägare att ingripa och formulera särskilda riktlinjer, s.k. corporate governance guidelines, för hur bolagen borde styras. I Europa kom genombrottet i början av 1990-talet i samband med ett antal uppmärksammade bolagsskandaler i främst Storbritannien, vilket ledde till att den s.k. Cadbury-rapporten utarbetades 1992. Denna har följts av en serie rapporter som behandlar olika aspekter av bolagsstyrning i de börsnoterade brittiska bolagen. Flera av rapporterna sammanställs i den s.k. Combined Code, som senast utkom i juli 2003. Nationella koder

för bolagsstyrning har utvecklats i ett stort antal länder i såväl Europa som i övriga delar av världen.⁸

Vidare har EG-kommissionen samt internationella organisationer som OECD tagit fram rekommendationer för bolagsstyrning.

14.5.2 Självreglering i Sverige

Näringslivets självreglering samlades i november 1995 i en gemensam organisation, *Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden*, i syfte att möta ökade krav på överskådlighet och effektivitet samt för att åstadkomma en långsiktig stabil organisation och finansiering. Föreningen har till ändamål att främja iakttagande av god sed på värdepappersmarknaden och verkar för detta ändamål genom sina sakorgan *Aktiemarknadsnämnden*, *Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning*, *Näringslivets Börskommitté* och *Rådet för finansiell rapportering*, se närmare nedan.

Frågor rörande börsbolags överträdelser av olika regelverk handläggs av OMX Nordic Exchange Stockholms (nedan kallad Stockholmsbörsen) disciplinnämnd. Konsekvenserna av ett börsbolags överträdelse av lag, annan författning eller börsens regler kan bli att bolagets fondpapper avnoteras eller, om överträdelserna är allvariga, att medlemskapet hos börsen sägs upp. I andra fall kan bolaget eller medlemmen tvingas böta motsvarande maximalt tio årsavgifter. Bedöms överträdelserna som mindre allvariga eller ursäktliga kan bolaget tilldelas en varning.

Utöver Stockholmsbörsens självreglerande kontroll övervakar även Finansinspektionen företagen på finansmarknaden i syfte att bidra till finanssektorns stabilitet och gott konsumentskydd. I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd finns exempelvis preciserade och utfyllande regler om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag samt försäkringsföretag som innebär att företagen ska lämna upplysningar om vilka principer som gäller för bestämmande av förmåner till styrelseledamöter och andra ledande befattningshavare.

Vidare kan, för det fall ett förfarande kan misstänkas utgöra ekonomisk brottslighet frågan komma att handläggas av Ekobrottsmyndigheten.

⁸ En sammanställning finns på European Corporate Governance Institutes hemsida, www.ecgi.org/codes/index.

Aktiemarknadsnämnden

Aktiemarknadsnämnden ska genom uttalanden, rådgivning och information verka för god sed på den svenska aktiemarknaden.

Nämndens uppgifter består av att bedöma åtgärder av ett svenskt aktiebolag som utgivit aktier vilka är noterade vid Stockholmsbörsen eller Nordic Growth Market NGM eller av en aktieägare i ett sådant bolag och som avser eller kan vara av betydelse för en aktie i ett sådant bolag. Nämnden kan meddela uttalanden på eget initiativ eller efter framställning.

Nämnden har gjort ett stort antal uttalanden med bäring på styrelsefunktionen bl.a. avseende arvodering av styrelseledamöter, styrelseledamöters innehav av aktier i konkurrerande bolag, styrelseledamöters deltagande i incitamentsprogram samt den praktiska tillämpningen av de s.k. LEO-bestämmelserna i olika fall. I uttalandet 2002:1 har nämnden rekommenderat aktiemarknadsbolag och vissa andra bolag med spritt ägande att lämna viss ytterligare information om incitamentsprogram i årsredovisningen innebärande att utfall under det gångna räkenskapsåret avseende nya och gamla incitamentsprogram ska beskrivas samt en samlad bild ges av samtliga aktuella program. Nämnden har vidare bl.a. uttalat sig om frågor som rör tillämpningen av regler från Näringslivets Börskommitté.

Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning

Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning har till uppdrag att främja en god utveckling av bolagsstyrning i börsnoterade bolag i Sverige. Kollegiet har det övergripande ansvaret för att förvalta Svensk kod för bolagsstyrning. Kollegiet följer och analyserar kodens praktiska tillämpning samt kan göra ändringar i koden när det anses motiverat. Vidare följer Kollegiet utvecklingen inom bolagsstyrning i Sverige och internationellt.

Kollegiet har ingen övervakande eller dömande roll när det gäller enskilda företags tillämpning av koden. Aktiemarknadsnämnden kan på begäran uttala sig om hur koden ska tolkas. Vidare kan Stockholmsbörsen avgöra huruvida de bolag som ska tillämpa koden gör det på ett tillbörligt sätt. Det är kapitalmarknadens aktörer som till sist avgör om ett bolags sätt att tillämpa koden inger förtroende eller inte och vilka konsekvenser detta får för intresset av att investera i bolagets aktier.

Näringslivets Börskommitté

Näringslivets Börskommitté (NBK), som bildades 1968, har till uppgift att verka för god sed på aktiemarknaden genom att ge ut regler. Ett flertal regler har tagits fram och utgör i de flesta fall en del av Stockholmsbörsens noteringsavtal.

NBK gav 2002 ut regler angående information om ledande befattningshavares förmåner. Reglerna skulle tillämpas av svenska och utländska bolag, vars aktier eller depåbevis var noterade vid svensk börs eller auktoriserad marknadsplats. Reglerna upphörde att gälla den 1 juli 2006 i och med den lagstiftning som då trädde i kraft.

Rådet för finansiell rapportering

Rådet för finansiell rapportering verkar för att anpassa och utveckla god redovisningssed samt regelbunden finansiell rapportering för företag vars värdepapper på balansdagen är noterade på en reglerad marknad i Sverige, internationellt tillvarata svenska intressen gällande redovisningsfrågor samt rapportering i nämnda företag och hålla nämnda företag och övriga intressegrupper informerade och ge dem möjlighet att påverka frågeställningar avseende ändringar och tolkningar gällande finansiell rapportering.

14.6 Svensk kod för Bolagsstyrning

14.6.1 Inledning

I och med att den slutliga versionen av Svensk kod för bolagsstyrning, nedan koden, presenterades i december 2004 fick Sverige en samlad kod för bolagsstyrning. Som framgår ovan förvaltas Koden av Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning. Kollegiet förkortade och förenklade koden under våren 2008. Den nya koden gäller från den 1 juli 2008 för alla svenska bolag noterade vid Stockholmsbörsen eller NGM Equity. Därmed har koden utsträckts till att gälla alla börsnoterade bolag. En sådan breddning av målgruppen innebär att koden har behövt anpassas till de mindre börsbolagens förutsättningar. Kollegiet har därför genomfört en översyn av koden med sikte på att, utan att kraven på vad som utgör god bolagsstyrning i svenska börsnoterade bolag sänks, i möjligaste mån förkorta och

förenkla koden. Vidare är avsikten att en revidering ska underlätta en nordisk harmonisering.

Koden är ett led i näringslivets självreglering och syftar till att förbättra bolagsstyrningen i främst aktiemarknadsbolag. Koden kompletterar aktiebolagslagen och annan tvingande reglering genom att utöver lagens minimikrav ange en norm för vad som i allmänhet kan anses vara god bolagsstyrning innebärande att företagen drivs med sina ägares intressen som främsta ledstjärna. Enligt Kollegiet främjar detta förtroendet för företagen hos allmänheten och den svenska och internationella kapitalmarknaden, vilket i sin tur skapar bättre förutsättningar för det svenska näringslivets kapitalförsörjning. God bolagsstyrning bidrar härigenom till hela näringslivets effektivitet och därmed till ökad tillväxt och dynamik i den svenska ekonomin. Kollegiet genomför fortlöpande undersökningar och sammanställningar av hur bolagen tillämpar koden och hur den svenska allmänhetens samt ledande aktörer på kapitalmarknadens förtroende för koden och svensk bolagsstyrning utvecklas.⁹

14.6.2 Följ eller förklara

Koden bygger på principen följ eller förklara ("comply or explain"), som även tillämpas på flertalet utländska koder. Även EG-kommissionen har uttryckt att detta är en lämplig modell för sådana koder.¹⁰ Principen innebär att bolag som tillämpar koden inte vid varje tillfälle måste följa varje regel i koden. Om bolaget finner att en viss regel inte passar med hänsyn till dess särskilda omständigheter kan det välja att avvika från denna regel. Bolaget ska då tydligt redovisa detta samt ge en motivering till varför bolaget avviker från regeln. Bolaget ska vidare i en årlig s.k. bolagsstyrningsrapport redogöra för tillämpningen av koden samt på sin hemsida fortlöpande redovisa nyckeldata om bolagsstyrningen.

Genom principen följ eller förklara har kraven i koden kunnat läggas på en nivå som i allmänhet kan förväntas leda till god bolagsstyrning, samtidigt som det skapas en flexibilitet som tar hänsyn till att bolag är olika.

Vid utarbetandet av koden föreslogs inte någon särskild instans att bedöma vilka förklaringar som är respektive inte är godtagbara.

⁹ Se Kollegiet för Svensk Bolagsstyrnings hemsida, www.bolagsstyrning.se.

¹⁰ Handlingsplan om modernare bolagsrätt och effektivare bolagsstyrning, EG-kommissionen 21 maj 2003.

Koden inrymmer således inte några särskilda sanktioner mot avvikelser från koden som inte motiverats eller motiverats bristfälligt. För aktiemarknadsbolag förutsätts i stället marknaden, i form av investerare och andra aktörer, avgöra detta. Bolag som avviker från kodens regler utan att ange rimliga motiv för detta, riskerar att drabbas av försämrat förtroende på kapitalmarknaden. Hur bolagen tillämpar koden hamnar dock i viss utsträckning under Stockholmsbörsens övervakningsfunktion och ett bolag som flagrant bryter mot koden utan att avge en (godtagbar) förklaring kan – i vart fall teoretiskt – drabbas av sanktioner från Stockholmsbörsens sida och ytterst sett av avnotering.

14.6.3 Ersättningar till ledande befattningshavare

Koden behandlar det beslutssystem genom vilket ägarna direkt och indirekt styr bolaget. Detta tar sig uttryck i ett antal regler avseende såväl de enskilda bolagsorganens organisation och arbetsformer som samspelet mellan organen. Vidare ges riktlinjer för bolagets rapportering till ägare, kapitalmarknad och omvärld i övrigt.

Enligt den utformning koden hade den 1 juli 2005 skulle styrelsen inrätta ett ersättningsutskott med uppgift att bereda frågor om ersättning till och andra anställningsvillkor för bolagsledningen. Styrelsen skulle på ordinarie bolagsstämma (årsstämma) lämna ett förslag till principer för ersättning och andra anställningsvillkor. Förslaget skulle godkännas av bolagsstämman. Principerna skulle omfatta förhållandet mellan fast och rörlig ersättning samt sambandet mellan prestation och ersättning, huvudsakliga villkor för bonus- och incitamentsprogram, icke-monetära förmåner, pension, uppsägning och avgångsvederlag. I förslaget skulle anges om de föreslagna principerna avviker väsentligt från tidigare av stämman godkända principer. Bolagsstämman skulle besluta om samtliga aktie- och aktiekursrelaterade incitamentsprogram till bolagsledningen. Vidare skulle till bolagets årsredovisning fogas en bolagsstyrningsrapport. I rapporten skulle uppgift lämnas om bl.a. de av bolagsstämman senast antagna principerna för ersättning m.m. till bolagsledningen.¹¹

I den omarbetade versionen av koden, som trädde i kraft den 1 juli 2008, har bestämmelserna om principer för ersättning till

¹¹ Prop. 2005/06:186 s. 30.

bolagsledningen utgått eftersom motsvarande regler numera återfinns i ABL.

14.7 Internationellt arbete

14.7.1 Inledning

De frågeställningar som i dag debatteras inom bolagsstyrningsområdet var tidigt föremål för strävanden om harmonisering inom EU, framförallt genom förslaget till det femte bolagsdirektivet som var avsett att behandla frågor om bolagsstämma, bolagets ledning och revision. Någon enighet uppnåddes dock aldrig.

EG-kommissionen antog i maj 2003 en Handlingsplan om modernare bolagsrätt och effektivare företagsstyrning.¹² I denna konstateras att ett modernt, dynamiskt och integrerat industrisamhälle kräver dynamik och flexibilitet i bolagsrätten och i ramarna för företagsstyrning. I planen uttrycks vidare att de kommande åtgärderna bör inriktas på bl.a. att stärka aktieägarnas rättigheter och på åtgärder som kan bidra till att återskapa förtroendet hos investerare m.m. I planen uttrycks när det gäller ersättning till ledande befattningshavare bl.a. att företagets ersättningspolicy bör offentliggöras, att ersättningen till enskilda befattningshavare bör redovisas och att bolagsstämman bör godkänna vissa särskilda ersättningsprogram på förhand.

Mot bakgrund härav antog kommissionen i december 2004 en rekommendation om att främja en lämplig ordning för ersättningen till ledande befattningshavare (directors) i börsnoterade bolag (2004/913/EG), se avsnitt 14.7.2.

Ett annat internationellt dokument som rör frågor kring bolagsstyrning samt som berör frågan om ersättning till företagsledningen är OECD:s Principles of Corporate Governance som presenterades 1999, se avsnitt 14.7.4.¹³

Fortlöpande kommer alltså impulser från EU och andra internationella organisationer som ställer nya krav på svensk bolagsstyrning. Vissa kan hanteras inom ramen för koden och annan svensk självreglering, andra leder till utvidgad lagstiftning.

¹² Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet om modernare bolagsrätt och effektivare företagsstyrning i Europeiska unionen – Handlingsplan, KOM (2003) 284.

¹³ OECD Principles of Corporate Governance (Draft revised 2004).

14.7.2 EG:s rekommendation

Kommissionens rekommendation av den 14 december 2004 om att främja en lämplig ordning för ersättningen till ledande befattningshavare i börsnoterade bolag (2004/719/EG) syftar till att främja en sund bolagsstyrning genom att ge aktieägare mer information och ytterligare inflytande.

Av rekommendationen framgår bl.a. följande.

- För att aktieägarna ska få en tydlig och fullständig inblick i företagets ersättningspolicy bör varje börsnoterat bolag offentliggöra en förklaring om företagets ersättningspolicy ("ersättningsförklaringen"). Denna bör, enligt art. 3.3, åtminstone omfatta en redogörelse för den relativa betydelsen av de variabla och icke-variabla inslagen i de ledande befattningshavarnas ersättning, tillräcklig information om de resultatkriterier som ligger till grund för eventuella rättigheter till aktieoptioner, aktier eller variabla komponenter, tillräcklig information om kopplingen mellan ersättning och resultat, de huvudsakliga parametrarna och motiveringen för eventuella bonussystem och andra förmåner utöver kontant ersättning samt en beskrivning av huvuddragen i system för tilläggs pensioner eller förtidspensioner för styrelseledamöter. Detta bör dock inte leda till att information av kommersiellt känslig natur avslöjas.
- Enligt art. 4.1 bör ersättningsförklaringen tas upp som en uttrycklig punkt på dagordningen för bolagsstämman. Bolagsstämman bör rösta om ersättningsförklaringen och denna kan vara antingen beslutade eller rådgivande, art. 4.2.
- Enligt art. 5 bör viss information om beviljad ersättning till ledande befattningshavare under det aktuella räkenskapsåret redovisas i årsredovisningen eller i noter till denna eller i förekommande fall i ersättningsrapporten. Det är fråga om dels den sammanlagda ersättningen och andra förmåner, dels uppgifter om ersättningar och arvoden för varje person som vid något tillfälle har tjänstgjort som ledande befattningshavare i bolaget under det aktuella räkenskapsåret. Det är exempelvis fråga om uppgifter om lön, ersättning i form av vinstdelning eller bonus, icke-kontanta förmåner, aktier eller teckningsrätter samt pensionsordningar.

- När det gäller system för att ersätta ledande befattningshavare med aktier, aktieoptioner eller andra rättigheter att förvärva aktier eller att uppbära ersättning på grundval av förändringar i aktiekursen så bör sådana system godkännas i förväg av bolagsstämman. Godkännandet bör omfatta själva systemet och inte beviljandet av dessa aktiebaserade förmåner enligt systemet till enskilda befattningshavare, art. 6.1. Före bolagsstämman bör ett meddelande om information om resolutionen gå ut till aktieägarna, art. 7.1.

Rekommendationen är inte bindande för medlemsstaterna, men utgör ett riktmärke för arbetet på nationell nivå. Ett nationellt genomförande kan ske såväl genom lagstiftning som genom något slags självreglering.

14.7.3 Uppföljning

Kommissionen har följt upp rekommendationen. Uppföljningsrapporten¹⁴ visar att öppenheten avseende ersättningar är stor. Ett antal medlemsstater har gått längre än rekommendationen och har infört tvingande regler om öppenhet på individnivå avseende ledande befattningshavares ersättningar. I rapporten påpekas att följsamheten är betydligt sämre vad gäller öppenhet avseende ersättningsriktlinjer. Endast ett litet antal medlemsstater, som exempelvis Sverige, har föreskrivit att aktieägarna ska rösta om riktlinjerna. Däremot har de flesta medlemsstaterna rekommenderat eller infört krav på aktieägarnas godkännande av aktiebaserade incitamentsprogram. I de fall där regler om ersättningar införts i medlemsstaterna framgår sammanfattningsvis av rapporten att drygt hälften av medlemsstaterna infört bestämmelserna genom lagstiftning och drygt hälften genom självreglering och då i huvudsak genom ”följ eller förklara”. I rapporten förklarade Kommissionen att utvecklingen ska följas, varefter ställning ska tas till om ytterligare åtgärder behöver vidtas.

Under sommaren 2008 förde bl.a. Frankrike, Tyskland och Nederländerna åter upp frågan inom EU genom att förespråka ökad reglering av alltför höga chefslöner. Kritiken i dessa och andra medlemsländer har framförallt handlat om det ökande gapet mellan

¹⁴ Report on the application by Member States of the EU of the Commission Recommendation on directors' remuneration, SEC(2007) 1022.

chefs löner och vanliga arbetstagares lön samt ersättningssystemens alltför svaga koppling till bolagets långsiktiga utveckling. I ett meddelande från ECOFIN¹⁵ uttalas bl.a. att debatten i mycket handlat om frågor kring om ersättningar till företagsledningar står i överensstämmelse med prestation och avspeglar företagens utveckling samt om aktieägarna ges tillräcklig kontroll över ersättningarna. Kommissionen har för avsikt att följa upp frågorna och detta arbete har inletts med en undersökning av bl.a. hur bolagen följer de nationella regelverken.

Mot bakgrund av finanskrisen har Europeiska rådet ombett medlemsstaterna att rapportera bl.a. om vilka ytterligare åtgärder som tagits när det gäller reglering av ersättningsfrågorna. I ett meddelande från ECOFIN¹⁶ framgår bl.a. att ett stort antal av medlemsstaterna när det gäller ersättningsfrågor har stärkt lagstiftningen och/eller självregleringen ytterligare eller att det finns planer på detta inom en snar framtid.

I mars 2009 förklarade kommissionen att dess avsikt är att inom kort dels skärpa 2004 års rekommendation, dels lansera en ny rekommendation för den finansiella sektorn uppföljd av lagstiftningsåtgärder.¹⁷

14.7.4 OECD:s riktlinjer

Som nämnts ovan berörs frågan om ersättning till företagsledningen även av OECD:s Principles of Corporate Governance, senast uppdaterad 2004. Principerna, som fungerar som en rekommendation, har vunnit ett brett internationellt godkännande. Dokumentet utgörs av målbeskrivningar inom följande områden; grunden för en effektiv bolagsstyrning, aktieägarnas rättigheter och inflytande, likabehandling av aktieägare, transparens samt styrelsens ansvar.

I dokumentet sägs att aktieägarna ska informeras om och kunna göra sina röster hörda beträffande ersättningspolicyn till styrelseledamöter och ledande befattningshavare. Det bedöms vara god sed att offentliggöra bolagets ersättningspolicy och även den individuella

¹⁵ ECOFIN common messages on executive pay, Economic Policy Committee, 26 augusti 2008, CEFPCPE/2008/REP/.

¹⁶ Cover note from Economic Policy Committee/ Economic and Financial Committee, Executive pay: review of measures undertaken by the Commission and Member States since the October European Council, Brussels, 28 november 2008, EPC/2008/REP/56146REV.

¹⁷ Communication for the spring European Council, Driving European recovery, COM(2009) 114.

ersättningen. Aktierelaterade ersättningsprogram ska godkännas av aktieägarna. Styrelsen är ansvarig för att ersättningarna stämmer överens med bolagets och aktieägarnas långsiktiga intressen.

14.8 Självreglering eller lagstiftning

14.8.1 För- och nackdelar

Det finns olika typer av reglering som kan användas för regler som avser att främja förtroendet för näringslivet. I betänkandet *Näringslivet och förtroendet*¹⁸ beskrivs tre olika normsystem: etik, självreglering och lag. De tre normsystemen kompletterar varandra och bildar tillsammans den uppsättning av regler och normer som styr vårt handlande. Härutöver finns även exempelvis marknads-mekanismer som kan utgöra en form av styrmedel.

Vid val av vilken typ av reglering som ska användas i ett enskilt fall måste en avvägning göras mellan olika intressen. Som framgått ovan har när det gäller ersättningsfrågor sådana reglerats varierande mellan lagstiftning och självreglering i olika europeiska länder. Denna skillnad kan delvis bero på olika rättstradition.

Vid val av regleringsform kan följande för- och nackdelar vid en jämförelse mellan lagstiftning och självreglering beaktas.¹⁹

Lagreglering

- + Genom att det är en offentlig reglering som ytterst har sin grund i beslut av regeringen och riksdagen, får bestämmelserna den tyngd och auktoritet som följer av den demokratiska förankringen.
- + Större rättssäkerhet och förutsebarhet vid tillämpningen eftersom lagregleringen ska kunna tillämpas av domstolar och förvaltningsmyndigheter. Dessa är vidare organ som kan kontrollera efterlevnaden.
- + Lagreglering omfattar alla medborgare och företag som i lagstiftningen utpekats som målgrupp.

¹⁸ SOU 2004:47 s. 145 f.

¹⁹ Jfr SOU 2004:47 s. 149 ff.

- + Genom att ange en miniminivå som alla måste nå upp till påverkar lagregleringen normbildningen och värderingarna i ett samhälle.
- Beslutsprocessen kan vara tidskrävande. Det tar ofta lång tid att anpassa lagar till yttre förutsättningar.
- Rättssäkerheten ställer höga beviskrav vid prövning av brott mot regler.
- Lagreglering är heltäckande vilket kan vara onödigt betungande i de fall reglerna egentligen är avsedda för vissa speciella situationer.
- Lagreglering anger en miniminivå som riktar sig till alla inom målgruppen vilken kan leda till normbildning på en alltför låg nivå. Vidare kan detta leda till uppfattningen att allt som inte är uttryckligen förbjudet är tillåtet.

Självreglering

- + Beslutsgången är i allmänhet snabbare och regleringen kan därmed snabbare anpassas efter rådande förhållande.
- + Det råder mer flexibilitet eftersom avsteg kan göras när det bedöms som motiverat och lämpligt.
- + Bolagens kostnader för administration kan bli lägre eftersom bolag kan befrias från formaliteter utöver de som marknaden kräver med hänsyn till bolagets struktur och verksamhet.
- + Genom flexibiliteten kan utformningen ske med en högre ambitionsnivå.
- + Självregleringssystem utformas och tillämpas av dem som är mest berörda av regleringen vilket kan leda till att reglerna är väl förankrade hos de berörda.
- + Efterlevnaden kan bli hög eftersom rekommendationer ofta tillkommer i näringslivets eget intresse av exempelvis att avfärda påtryckningar om lagstiftning eller att öka förtroendet för den egna marknaden.
- Genom att självreglering utarbetas och tillämpas av de närmast berörda kan det leda till en sämre legitimitet hos allmänheten.

- Självregleringssystem är oftare svagare än lagregleringen i fråga om övervakning och sanktioner.
- Självregleringen kan bli för svag och passiv om det inte finns ett starkt yttre opinionstryck eller hot om tvingande lagreglering.

14.8.2 Tidigare överväganden gällande reglering om ersättning till ledande befattningshavare

Samtidigt som Svensk kod för bolagsstyrning, innehållande bl.a. bestämmelser om ersättning till bolagsledning, trädde i kraft pågick lagstiftningsarbete gällande ersättning till ledande befattningshavare.

I betänkandet Näringslivet och förtroendet (SOU 2004:47) påstods det att brister inom löne- och ersättningsystem särskilt har påverkat allmänhetens förtroende för näringslivet i Sverige. Enligt Förtroendekommissionen behövdes lagstiftningsåtgärder när det gäller ersättningsfrågor. Flera remissinstanser ifrågasatte dock om det var befogat med lagregler och förespråkade att lagstiftningsåtgärder skulle anstå till dess tillämpningen av Svensk kod för bolagsstyrning kunnat utvärderas.

Den dåvarande regeringen ansåg dock i likhet med Förtroendekommissionen att lagstiftningsåtgärder krävdes, men att näringslivets självreglering kan vara ett värdefullt komplement till sådana lagregler. I förarbetena²⁰ konstaterade regeringen att ersättningsfrågorna är relevanta inte endast för aktieägarna. Även bolagets anställda, borgenärer och samhället i stort har ett befogat intresse av att de ledande befattningshavarnas ersättning är rimlig i förhållande till bl.a. bolagets resultat och tillväxt samt att det står i proportion till det arbete som har lagts ned i bolaget. Regeringen bedömde det därför vara av stor vikt att det associationsrättsliga regelverket i möjligaste mån säkerställer att personer i bolagets ledning inte missbrukar det förtroende som de har fått från aktieägarna och att reglerna främjar en aktiv ägarroll. Ett sätt att främja en aktiv ägarfunktion är att ge aktieägarna bättre insyn i ersättningarna till de ledande befattningshavarna och möjlighet att diskutera ersättningarna. När det gäller frågan om ett införande bör ske genom lagstiftningsåtgärder eller om självreglering är tillräcklig uttalades inledningsvis att den självreglering som finns på området är av stor betydelse. Emellertid ansågs inte självregleringen kunna till-

²⁰ Prop. 2005/06:186 s. 35 ff.

försäkra aktieägarna den insyn och det inflytande som kan uppnås genom lagstiftning. Detta motiverades med dels att Svensk kod för bolagsstyrning endast omfattar de allra största aktiebolagen, dels att koden ger en möjlighet för de aktiebolag som tillämpar den att avvika från den. Självregleringen ansågs vidare inte vara ägnad att i samma utsträckning som en lagreglering stärka allmänhetens förtroende för näringslivet.

Vad gäller information i ersättningsfrågor ansåg flera remissinstanser att den självreglering som fanns på området utgjorde en tillräckligt stark garanti för att aktieägaren får en fullgod information i ersättningsfrågor. Trots detta ansåg regeringen att skärpta regler skulle införas genom lagreglering. Som skäl angavs bl.a. att Näringslivets Börskommittés regler angående information om ledande befattningshavares förmåner i vissa avseenden varit bristfällig. Vidare ansågs att lagregler ytterligare skulle poängtera vikten av att bolagets förhållningssätt i ersättningsfrågan präglas av öppenhet.²¹

Lagutskottet ansåg i likhet med regeringen och Förtroendekommissionen att lagstiftning var den mest ändamålsenliga åtgärden för att åstadkomma garantier för att tidigare missförhållanden när det gäller löner och ersättningsprogram till ledande befattningshavare inte upprepas.²² Under Lagutskottets behandling av frågan behandlades två motioner som gick ut på att riksdagen skulle avslå regeringens förslag mot bakgrund av att principerna i första hand borde behandlas genom självreglering. Det ansågs att Svensk kod för bolagsstyrning inte fått en rimlig chans att visa vad den kommer att ge och att lagstiftning bör undvikas så länge marknaden själv tar sitt ansvar. Vidare angavs att arbetet med koden mer eller mindre skulle undergrävas och att kodens fortsatta utveckling skulle i väsentlig mån hämmas eller till och med omöjliggöras. Även Lagutskottet uttryckte att Svensk kod för bolagsstyrning samt andra självregleringar är av stor betydelse i frågor om hur bolagen ska hantera ersättningsfrågor. Dock ansågs att en självreglering inte utgör någon garanti för att tillförsäkra aktieägarna den önskvärda insynen och inflytandet. Vidare anfördes att det inte finns någon särskild nämnd eller särskilt organ som kan pröva om en avvikelse från koden är godtagbar eller inte.

²¹ Prop. 2005/06:186 s. 55.

²² Bet 2005/06:LU31.

14.9 Överväganden och förslag

14.9.1 Återgång till självreglering

Förslag: Bestämmelserna om beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag samt de utvidgade bestämmelserna för publika aktiebolag och finansiella företag om uppgifter om löner m.m. till ledande befattningshavare i årsredovisningen ska upphöra att gälla. Bestämmelserna bör dock upphävas först då frågeställningarna behandlas genom självreglering.

Som framgår ovan utsattes förslagen om lagreglering av ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet för kritik av flera remissinstanser. Denna kritik gick bl.a. ut på att självreglering på området är att föredra. Även efter det att lagbestämmelserna trätt i kraft har sådan kritik framförts. I förarbetena uttalas en avsikt att utvärdera hur regelverket fungerat sedan lagstiftningen och Svensk kod för bolagsstyrning varit i kraft en tid. Mot bakgrund härav finns anledning att nu ompröva frågan om regleringen om ersättning till ledande befattningshavare inklusive information i årsredovisningen bör kvarstå i lagstiftningen eller återgå till självreglering.

Inledningsvis kan konstateras att det inte finns något hinder mot att kommissionens rekommendation om att främja en lämplig ordning för ersättningen till ledande befattningshavare genomförs genom självreglering. Det finns inte heller något som för närvarande talar för att det kommer bli krav på lagstiftning på området. Medlemsstaterna har genomfört rekommendationen på olika sätt samt i olika utsträckning. Av den uppföljning som gjorts på området framgår att det i dagsläget finns en tendens i medlemsstaterna att ytterligare skärpa regelverket kring ersättningsfrågor och att detta sker både genom lagreglering och självreglering.

Vad som i tidigare förarbeten uttalats om att aktieägarna, men även bolagets anställda, borgenärer och samhället i stort, har ett befogat intresse av att de ledande befattningshavarnas ersättning är rimlig i förhållande till bl.a. bolagets resultat och tillväxt samt att systemen bör vara utformade för att gynna bolagens långsiktiga utveckling gör sig alltjämt gällande.

Däremot kan, i motsats till vad som uttryckts i förarbetena till bestämmelserna, regelverket upptas genom självreglering och på samma sätt som lagstiftning tillförsäkra aktieägarna insyn och

inflytande. Här kan först konstateras att lagstiftarens argument för reglering genom lagstiftning på grund av att Svensk kod för bolagsstyrning endast gäller de allra största aktiebolagen, inte längre gör sig gällande eftersom koden från och med den 1 juli 2008 omfattar alla börsbolag.

I förarbetena till bestämmelserna uttalas att koden ger en möjlighet för de aktiebolag som tillämpar den att avvika från den och att detta talar för lagstiftning. Samtidigt innebär denna möjlighet en väsentlig fördel genom att en anpassning kan ske till vad marknaden för respektive bolag kräver med hänsyn till bolagets struktur och verksamhet. Denna flexibilitet kan därmed minska bolagens administrativa kostnader när det bedöms lämpligt. Vidare ska en avvikelse från koden alltid motiveras. Eventuella överträdelser av börsbolagen kan handläggas av Stockholmsbörsens disciplinnämnd där det ytterst sett kan bli fråga om avnotering eller uppsägning av medlemskapet. Självreglering kan dessutom snabbare anpassas efter rådande förhållanden och därmed kraven skärpas i fall detta bedöms motiverat.

Näringslivet har ett stort intresse av att öka förtroendet för den egna marknaden, vilket talar för starka påtryckningar på efterlevnad. För det fall marknaden trots allt inte tar sitt ansvar kommer ett hot om återinförande i lagstiftning finnas kvar. Ett annat argument som tidigare framförts är att en lagreglering i större utsträckning är ägnad att stärka allmänhetens förtroende för näringslivet. Enligt min uppfattning är det dock av mindre betydelse på vilket sätt regleringen sker utan det viktiga för allmänhetens förtroende är hur bolagen i praktiken följer regelverket.

Sammantaget bedöms att bestämmelserna om beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag i aktiebolagslagen samt de utvidgade bestämmelserna om att lämna information i årsredovisningen för publika aktiebolag och finansiella företag i årsredovisningslagarna ska upphävas. När det gäller bestämmelserna i årsredovisningslagen (1995:1554) bör dock endast bestämmelserna för börsnoterade bolag överföras till självreglering och bestämmelserna för övriga publika bolag avskaffas helt.²³ Detta på grund av att det inte finns anledning till en strängare reglering än

²³ Utredningen om enklare redovisning uttalar i delbetänkandet Enklare redovisning (SOU 2008:67 s. 120) att det i och för sig kan finnas skäl att inskränka informationskyldigheten till de noterade aktiebolagen. Men hänsyn till att regelverket nyligen varit föremål för en översyn varvid informationskravet tvärtom utvidgades något i syfte att öka öppenheten och förbättra informationen ansågs dock det inte finnas anledning att lämna något förslag av den innebörden.

vad som krävs enligt kommissionens rekommendation. På så sätt kan de administrativa kostnaderna för publika bolag som inte är börsnoterade ytterligare reduceras.

Förslaget måste stämmas av med den aviserade skärpningen av 2004 års rekommendation, samt eventuell ny rekommendation för den finansiella sektorn uppföljd av lagstiftningsåtgärder.²⁴ En förutsättning för förslaget är vidare att frågeställningarna i stället behandlas genom självreglering, varvid kommissionens rekommendation samt eventuella framtida riktlinjer eller krav beaktas. Lagstiftningen bör upphävas först när självregleringen finns på plats. För att nå en samlad och enhetlig reglering är en bra lösning om samtliga bestämmelser kan tas in i Svensk kod för bolagsstyrning. Detta bör alltså gälla såväl bestämmelser om beslutsordningen för ersättningar till ledande befattningshavare som redovisning av sådana ersättningar. Kollegiet för Svensk bolagsstyrning har förklarat sig berett att införa sådana bestämmelser i koden.

14.9.2 Utformningen av bestämmelserna om ersättning till ledande befattningshavare m.m.

Inledning

Även om förslaget går ut på att bestämmelserna ska upphävas finns det anledning att beskriva den kritik som i vissa delar framförts mot utformningen av gällande bestämmelser. Dessa synpunkter kan beaktas vid självreglering eller för det fall mitt förslag enligt 14.9.1 inte bedöms kunna genomföras. Som nämnts inledningsvis har även bestämmelserna om informationskrav i årsredovisningslagen beaktats i utredningsarbetet eftersom dessa hänger samman med bestämmelserna om beslutsordningen i aktiebolagslagen. En del av kritiken riktar sig dock mot bestämmelser som alltjämt kommer att finnas kvar i årsredovisningslagen. Även om jag nedan berör dessa bestämmelser bedömer jag att framtagande av eventuella lagförslag i denna del ligger utanför utredningsuppdraget.

Det har till Utredningen framkommit att de nuvarande bestämmelserna om ersättning till ledande befattningshavare medfört stor osäkerhet både för bolagen och för revisorerna. Det gäller framför allt utformningen av bestämmelserna om tilläggsupplysningar i

²⁴ Communication for the spring European Council, Driving European recovery, COM(2009) 114.

årsredovisningslagen samt 8 kap. 54 § ABL om revisorsyttrande. Vidare kritiseras att de nya bestämmelserna i årsredovisningslagen, till skillnad från rekommendationen, omfattar alla publika aktiebolag och därmed alltså även icke börsnoterade bolag. Som framgår ovan går förslaget ut på att sådana bestämmelser i framtiden enbart ska avse börsnoterade bolag.

En annan omständighet som framförts är att det i många fall kan vara svårt för aktieägarna att ta till sig information om de i många fall komplicerade och omfattande ersättningspaketen och att på bolagsstämma fatta beslut härom. Besluten från bolagsstämmor kan därför uppfattas som intetsägande. Här kan dock noteras att bl.a. kommissionens rekommendation går ut på att aktieägarna i börsnoterade bolag ska tillförsäkras en sådan rätt till information samt att fatta rådgivande eller bindande beslut på bolagsstämma.

Beträffande krav på information om individuella ersättningar, förmåner och pensioner m.m. utökades kraven till att gälla redovisningen i alla publika aktiebolag samt till alla styrelseledamöter när lagstiftningen infördes. Efter kritik från remissinstanserna valdes dock att inte även omfatta samtliga ledande befattningshavare samt f.d. ledande befattningshavare. På så sätt ansågs den nya regleringen ansluta sig närmare till den befintliga självregleringen som fanns på området. Både under remissbehandlingen samt efter den nya lagstiftningen har viss kritik riktats mot kraven på information om individuella löner m.m. utifrån integritetshänsyn, konkurrensaspekter och lönedrivande effekter. Även här kan påpekas att kommissionens rekommendation går ut på att individuella uppgifter om ersättning och andra förmåner som har beviljats de enskilda befattningshavarna ska redovisas i årsredovisningen eller i anslutning till denna.

Av rekommendationens art. 3.3 c framgår att företagets riktlinjer bör innehålla tillräcklig information om kopplingen mellan ersättning och resultat. Den diskussion och kritik som i dag förs om chefslöner handlar till stor del just om kopplingen mellan ersättning och prestation samt företagets utveckling även i ett långsiktigt perspektiv. I dagens bestämmelser i ABL framgår inte uttryckligen att riktlinjerna ska ha ett sådant innehåll. Mot bakgrund av den kritik som framförs i debatten kan det finnas skäl att vid en självreglering särskilt belysa denna aspekt.

Omfattningen av kretsen ”samtliga personer i bolagets ledning”

I 8 kap. 51 § ABL stadgas att styrelsen ska upprätta förslag till riktlinjer för bestämmande av lön och annan ersättning till den *verkställande direktören och andra personer i bolagets ledning*. I 5 kap. 20 § tredje stycket ÅRL stadgas att *samtliga personer i bolagets ledning* ska ingå i den grupp för vilken det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och andra ersättningar ska anges. Samma grupp ingår i kravet på information om pensioner och liknande förmåner i 5 kap. 22 § andra stycket ÅRL. Innebörden av gruppen personer som omfattas av kraven ska enligt förarbetena vara desamma i dessa lagrum.²⁵

I propositionen uttalas följande om definitionen:²⁶

Med ”andra personer i bolagets ledning” avses samma krets av befattningshavare som i 4 kap. 22 § i 1975 års aktiebolagslag (1975:1385). Sålunda omfattas personer som ingår i ledningsgrupper eller liknande organ och chefer som är direkt underställda den verkställande direktören (jfr prop. 2002/03:56 s. 21). Som exempel på benämningar på befattningshavare som vanligen ingår i den avsedda kretsen kan nämnas ekonomidirektör, finansdirektör, affärsområdeschef och personalförman. Vice verkställande direktör omfattas inte, om inte, som ofta torde vara fallet, han eller hon ingår i bolagets ledning, t.ex. i bolagets direktion. Är bolaget ett moderbolag, är det naturligt att uppgifterna omfattar i vart fall av moderbolaget anställda personer som ingår i koncernledningen.

Det anmärks att det inte går att uppnå någon fullständig precision av vilka personer som omfattas eftersom organisationen av de berörda bolagen kan skilja sig åt i mycket betydande grad. Det torde dock i de allra flesta fall stå tämligen klart vilka personer som ingår i ett bolags ledning. Vidare uttalas att det allmänt sett är fråga om personer som har befogenhet och ansvar för planering, ledning och styrning av bolaget. Att kommissionens rekommendation är inriktad på styrelseledamöter (directors) förklaras enligt regeringen av att det i andra länder är vanligt att företagets ledande befattningshavare sitter med i styrelsen. De påstått vidlyftiga ersättningsprogram som förekommit i Sverige sägs emellertid i första hand ha avsett befattningshavare utanför styrelsen. För att komma till rätta med de problem som rekommendationen avser ansåg

²⁵ Prop. 2005/06:186 s. 73.

²⁶ Prop. 2005/06:186 s. 66.

regeringen att reglerna borde tillämpas på en vidare krets än enbart styrelsen.²⁷

Även i Svensk kod för bolagsstyrning, gällande från den 1 juli 2008, används termen ledande befattningshavare i enlighet med aktiebolagslagens definition.

Det har framförts synpunkter från näringslivet på dels att definitionen är för vid, dels att den är otydlig, vilket medför praktiska avgränsningsproblem. Det har ifrågasatts om fler funktioner än styrelse och verkställande direktör avses i rekommendationen. Enligt min bedömning torde det kunna vara tillfyllest att redovisa information beträffande styrelseledamöterna och den verkställande direktören.

Tidigare styrelse och verkställande direktör, styrelsesuppleanter och vice verkställande direktör

Bestämmelsen i 5 kap. 23 § ÅRL om att 20 och 22 §§ även gäller tidigare styrelse och tidigare verkställande direktör fanns redan i lagstiftningen när de nya styckena i 5 kap. 20 och 22 §§ trädde i kraft. Detsamma gäller bestämmelsen i 5 kap. 24 § ÅRL om att vid tillämpning av 20, 22 och 23 §§ jämföras med styrelseledamöter suppleanter för dessa och med verkställande direktören vice verkställande direktör. Dessa bestämmelser intogs i ÅRL vid implementering av EG:s redovisningsdirektiv. Ett krav i direktivet gick ut på att uppgift måste lämnas om pensionsförpliktelser som avser tidigare styrelseledamöter. Regeringen ansåg att regleringen skulle omfatta även lön och andra ersättningar samt att tidigare verkställande direktör också skulle omfattas. Då styrelsesuppleant och vice verkställande direktör likställs med ordinarie styrelseledamot och verkställande direktör enligt aktiebolagslagen menade man att detsamma borde gälla enligt den nya redovisningslagstiftningen.²⁸

I kombination med de nya avsnitten om hårdare krav för publika aktiebolag kan bestämmelserna tolkas som att bolaget ska särredovisa det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och andra ersättningar samt ange uppgifter på individnivå för f.d. styrelseledamöter och f.d. verkställande direktörer samt för f.d. styrelsesuppleanter och f.d. vice verkställande direktör.

²⁷ Prop. 2005/06:186 s. 50.

²⁸ Prop. 1995/96:10 s. 228.

I förarbetena anges som exempel att bolaget betalar lön eller konsultarvode till en före detta verkställande direktör. Däremot behöver inte ersättningar till personer som tidigare tillhört kategorin ”andra personer i bolagets ledning” redovisas enligt bestämmelserna.²⁹

Dessa bestämmelser har kritiserats eftersom de medför stor oklarhet beträffande avgränsningen i tid. Det har uttalats att ersättningar till en f.d. verkställande direktör eller styrelseledamot lämpligen bör avgränsas till de ersättningar som dessa uppstår med anledning av sin funktion som deltagare i ett bolagsorgan. Vidare har det ansetts att en ordning som innebär krav på uppgiftslämnande för lön eller annan ersättning till exempelvis en f.d. verkställande direktör som utgår till denne för annan uppgift i bolaget än VD-skapet är orimlig. Syftet uppfattas vara att upplysa om ersättningarna till bolagsorganens styrelse och verkställande direktör, dvs. en funktionsyn. Det uppfattas dock som att man i förarbetena gått från denna funktionssyn till en personsyn. Lagstiftaren tolkas som att upplysningar ska ges även om de styrelseledamöter och den verkställande direktören som avgått under året. Upplysningar om styrelseledamöter och verkställande direktör begränsas då inte till de personer som upprätthåller funktionerna på balansdagen. Om ett personperspektiv tillämpas blir tolkningen att ”en gång i gruppen för individuell upplysning alltid i gruppen”. Därmed skulle bolagens årsredovisningar tyngas av information om löner till anställda som tidigare haft en ledande funktion och pensionsförpliktelser avseende gamla, och ibland även avlidna, funktionärer och deras efterlevande. Mot bakgrund härav har önskemål framförts om att lagstiftaren förtydligar att det är fråga om en funktionsyn och inte en personsyn samt att man med ”tidigare styrelse och verkställande direktör” menar dem som avgått under året.

Även om de skärpta kraven för publika aktiebolag i 5 kap. 20 § tredje stycket och 22 § andra stycket ÅRL enligt förslaget tas bort, och därmed en del av den problematik som uppfattas i dagsläget försvinner, kommer utformningen av 5 kap. 23 § ÅRL att finnas kvar.

Det framgår inte närmare i tidigare förarbeten vad som avses med tidigare styrelse och verkställande direktör. Ett klagande från lagstiftaren skulle därför vara på sin plats. Jag anser att det är rimligt att det klargörs att det är fråga om en funktionsyn, dvs. att

²⁹ Prop. 2005/06:186 s. 73.

det enbart är fråga om ersättning m.m. till tidigare styrelseledamöter och tidigare verkställande direktör som dessa fått under räkenskapsåret för arbete i sin tidigare funktion som styrelseledamot eller verkställande direktör. Vidare bör direkt av lagtexten framgå att det enbart är fråga om sådana personer som avgått under räkenskapsåret. I kommissionens rekommendation talas om att viss information ska ges för varje person som vid något tillfälle tjänstgjort som ledande befattningshavare i det börsnoterade bolaget under det aktuella räkenskapsåret.

Som nämnts inledningsvis anser jag att förslag i denna del ligger utanför uppdraget.

Vice verkställande direktör och styrelsesuppleant

Det har vidare påpekats att definitionen av vice verkställande direktör är oklar i förarbetena till årsredovisningslagen. Det ifrågasätts om lagstiftaren menar alla med titeln vice verkställande direktör eller endast de som innehar den bolagsrättsliga funktionen vice verkställande direktör. Önskemål har framförts om ett förtydligande som innebär att det endast är ersättningar till den eller de styrelsesuppleanter och vice verkställande direktörer som varit ställföreträdare för den ordinarie styrelseledamoten och verkställande direktören som ska särredovisas enligt 5 kap. 20 och 22 §§ ÅRL.

Vid införandet av bestämmelsen hänvisades till att det var gällande rätt i aktiebolagslagen att styrelsesuppleant och vice verkställande direktör likställs med ordinarie styrelseledamot och verkställande direktör. Enligt 8 kap. 28 § ABL får styrelsen utse en eller flera vice verkställande direktörer. Bestämmelserna om den verkställande direktören ska i tillämpliga delar gälla även den vice verkställande direktören. Om det finns flera vice verkställande direktörer ska styrelsen meddela skriftliga instruktioner om i vilken inbördes ordning dessa ska träda in i den verkställande direktörens ställe. Detta innebär att de formella reglerna, exempelvis kvalifikationskrav, avseende verkställande direktör är tillämpliga även på vice verkställande direktör medan övriga regler endast gäller när han eller hon tjänstgör i verkställande direktörens ställe. Det är alltså först när den vice verkställande direktören inträder i den ordinarie verkställande direktörens ställe som denne får några särskilda befogenheter eller skyldigheter.³⁰ Det är endast en vice verk-

³⁰ Prop. 1997/98:99 s. 221, Svernlöv, Carl, Aktiebolagets suppleanter, s. 145.

ställande direktör som kan fungera som ersättare för den verkställande direktören vid varje tillfälle.³¹ Motsvarande bestämmelse finns i 8 kap. 3 § ABL avseende styrelsesuppleanter.

Formella regler i aktiebolagslagen gäller alltså redan vid utseende av suppleant samt vice verkställande direktör medan materiella regler förutsätter att personen inträtt i ordinarie befattningshavares ställe. Eftersom det råder olika meningar om huruvida bestämmelsen i 5 kap. 24 § ÅRL ska ses som en formell eller materiell regel hade det även här varit önskvärt med ett klagörande att redovisning endast behöver ske för vice verkställande direktör som inträtt i verkställande direktörens ställe under räkenskapsåret.

Koncernredovisning

I 7 kap. ÅRL finns bestämmelser om koncernredovisning. I kapitlet finns hänvisningar till 5 kap. ÅRL om löner och ersättningar eftersom dessa till viss del även ska tillämpas på koncernnivå.

Synpunkter har framkommit om att bestämmelserna behöver förtydligas så att det klart framgår att uppgiften endast ska avse ersättningar till koncernledningsgruppens och moderbolagets styrelse inklusive verkställande direktör, oavsett om dessa kostnadsförs i moderbolaget eller i övriga koncernföretag. Vidare har framförts önskemål om att upplysningen om summa löner, ersättningar och pensioner för ledande befattningshavare i samtliga dotterbolag tas bort eftersom informationen saknar upplysningsvärde och överstiger kraven i art. 34.12 sjunde bolagsdirektivet. Direktivet kräver enbart att upplysningar lämnas för ledamöterna i moderbolagets ledningsorgan ur ett koncernperspektiv.

Utredningen om enklare redovisning har i denna del i delbetänkandet Enklare redovisning (SOU 2008:67) lagt fram förslag som går ut på att kravet på att koncernredovisningen ska innehålla uppgift om löner och andra ersättningar, pensioner eller liknande förpliktelser samt avtal om avgångsvederlag till ledande befattningshavare begränsas till att gälla dels sådana befattningshavare i moderföretaget, dels personer som ingår i koncernledningen. Uppgifterna ska även innefatta ersättningar etc. som utges av andra koncernföretag. I och med de förslag som lagts fram berörs inte här synpunkterna i denna del ytterligare.

³¹ Prop. 1997/98:99 s. 94.

Revisorsyttrande

Enligt 8 kap. 54 § ABL ska bolagets revisor senast tre veckor före årsstämman lämna ett skriftligt, undertecknat yttrande till styrelsen om huruvida de riktlinjer som avses i 51 § och som gällt sedan föregående årsstämma har följts. Om riktlinjerna enligt revisorns mening inte har följts, ska skälen för denna bedömning framgå. Revisorsyttrandet ska hållas tillgängligt för aktieägarna enligt bestämmelserna i 7 kap. 25 § och 62 §§ ABL.³²

Av förarbetena framgår att om revisorn anser att riktlinjerna har följts, behöver inte yttrandet innehålla något annat än ett konstaterande av detta. Den närmare omfattningen av revisorns granskning får enligt förarbetena avgöras inom ramen för god revisionsred. Som utgångspunkt nämns dock att revisorns granskning av om riktlinjerna har följts huvudsakligen tar sikte på om styrelsens och den verkställande direktörens beslut om ersättningar står i överensstämmelse med riktlinjerna. Därutöver bör revisorn översiktligt granska om utbetalade ersättningar står i överensstämmelse med riktlinjerna. Självfallet måste granskningen också anpassas efter vilket innehåll som de av bolagsstämman beslutade riktlinjerna har. Vidare uttalas att även frågan om vilka fel och avvikelser som revisorn ska rapportera i yttrandet får avgöras inom ramen för god revisionsred. I det enskilda fallet bör det tillmätas stor vikt hur riktlinjerna är utformade. Normalt bör fel och avvikelser som inte är av väsentlig betydelse inte behöva rapporteras.³³

Det har till Utredningen framkommit att bestämmelsen uppfattas som oklar och att den föranlett diskussioner mellan revisorer och bolag. FAR SRS har gett ut en rekommendation i anledning av bestämmelsen, RevR 8 *Granskning av ersättningar till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag*. Som framgår ovan har lagstiftaren överlämnat till god revisionsred att närmare avgöra hur yttrandet ska se ut. Jag finner inte anledning att här göra några ytterligare anmärkningar.

³² Prop. 2005/06:186 s. 69.

³³ Prop. 2005/06:186 s. 69.

14.10 Konsekvenser

De nya bestämmelserna avseende riktlinjer för ersättningar till ledande befattningshavare samt redovisning av sådana ersättningar som 2006 infördes i aktiebolagslagen och årsredovisningslagen innebar att de administrativa kostnaderna enligt Tillväxtverkets (tidigare Nutek) mätningar ökade.³⁴ I och med att samma bestämmelser enligt förslaget ska upphävas bör en motsvarande minskning ske av de administrativa kostnaderna enligt mätningarna.

Förslaget innebär att ersättningsfrågorna istället ska regleras genom självreglering. Naturligtvis kommer aktiemarknadsbolagen vid tillämpning av dessa regler alltjämt åsamkas administrativa kostnader. Hur stora dessa blir beror på hur regelverket utformas. Vidare kan kraven mer anpassas till respektive bolags verksamhet genom ordningen med ”följ eller förklara” och systemet kommer alltså att innebära en större flexibilitet för bolagen. När det gäller de cirka 800 publika aktiebolag som inte är aktiemarknadsbolag innebär däremot förslaget om upphävande av vissa bestämmelser i årsredovisningslagen en reell lättnad av den administrativa bördan.

Som beskrivs ovan bedöms inte förslaget innebära någon förändring när det gäller bolagens förutsättningar att följa regelverket. Tvärtom kan den flexibilitet som självregleringen innebär verka i positiv riktning.

Förslaget bedöms i övrigt inte medföra några sådana konsekvenser som upptas i 14 och 15 §§ kommittéförordningen (1998:1474).

³⁴ Näringslivets administrativa kostnader för associationsrätt, Uppdatering 2006–2007, Nutek, R 2008:33, samt databasen Malin.

Del IV

Preskription av ansvar för ett
handelsbolags förpliktelser efter
bolagsmans utträde

15 Preskription av ansvar för ett handelsbolags förpliktelser efter bolagsmans utträde

15.1 Bakgrund

Handelsbolaget är en företagsform där två eller flera avtalat om att gemensamt utöva näringsverksamhet i bolag och bolaget förts in i handelsregistret. Närmare bestämmelser om handelsbolaget finns i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag (BL).

Enligt 2 kap. 20 § första stycket BL ansvarar bolagsmännen solidariskt för bolagets förpliktelser. Detta innebär att en borgenär kan, utan att först kräva bolaget, vända sig direkt mot en bolagsman och av denne ta ut fordringen hela belopp. Bolagsmannen kan gentemot kravet göra gällande alla invändningar som tillkommer bolaget.¹ Det kan exempelvis vara fråga om invändningar som att fordringen inte är förfallen till betalning, att bolagets skuld upphört eller minskats genom betalning, verkställd kvittning, preskription, preklusion eller ackord. Av 2 kap. 22 § BL framgår att en bolagsman som avgår inte svarar för de förbindelser av bolaget som uppkommer efter avgången, om bolagets medkontrahent kände till eller borde ha känt till att bolagsmannen avgått.

Om ett krav preskriberas i förhållande till bolaget kan alltså detta förhållande åberopas av en bolagsman som grund för preskription av dennes medansvar (accessorisk preskription). För preskriptionsavbrott är det tillräckligt att borgenären vidtagit en preskriptionsavbrytande åtgärd mot bolaget för att behålla rätten att kräva en medansvarig bolagsman. För det fall fordringsägaren väckt talan mot en bolagsman personligen svarar alltså denne fullt ut så länge

¹ Se NJA 1989 s. 92.

fordringen mot bolaget inte preskriberats. Genom avgörandet NJA 2005 s. 438 har klargjorts att den omständigheten att en bolagsman lämnar bolaget inte medför att en för denne självständig preskriptionstid börjar löpa. Om fordringen genom preskriptionsavbrott hålls vid liv gentemot bolaget, så består således bolagsmannens ansvar, även om några preskriptionsavbrytande åtgärder inte företagits i förhållande till honom eller henne.²

I rättsfallet enligt NJA 2005 s. 438 gjordes gällande att förpliktelserna för en bolagsman som avgått skulle preskriberas tio år efter avgången – eller efter det att avgången registrerats i handelsregistret – om inte preskriptionen avbrutits i förhållande till bolagsmannen. Högsta domstolen uttalade att det i och för sig kunde anföras skäl för en sådan ordning, men att något rättsligt stöd för att hävda att en preskriptionsregel med denna innebörd skulle vara gällande rätt inte förelåg. Vidare uttalade Högsta domstolen att om en sådan regel ska införas, detta borde ske genom lagstiftning.

Här kan noteras att en särskild ordning gäller beträffande medansvarsfordringar som drivs in enligt bestämmelserna i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. För sådana fordringar är nämligen lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m. (SPL) tillämplig. Detta innebär att medansvaret är föremål för självständig preskription.³

15.2 Uppdraget

Enligt gällande rätt kan enligt det ovan beskrivna en före detta bolagsman ställas inför betalningskrav som, om preskriptionslagens huvudregel om tioårig preskription hade gällt särskilt i förhållande till honom eller henne, hade varit preskriberad. Mot bakgrund härav ska utredaren enligt direktiven

- ta ställning till om en bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser bör bli föremål för särskild preskription viss tid efter det att bolagsmannen har utträtt ur handelsbolaget,
- om detta bedöms vara lämpligt, överväga hur en preskriptionsregel bör vara utformad, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

² Nial, Håkan m.fl., Om handelsbolag och enkla bolag, 4:e uppl., s. 192 f.

³ Se avgörande den 17 oktober 2008 (ÖÅ 3680-08) från Hovrätten för Västra Sverige.

15.3 Överväganden och förslag

15.3.1 Bör en bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser bli föremål för särskild preskription viss tid efter dennes utträde ur bolaget?

Förslag: I lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag införs en preskriptionsregel gällande en bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser efter bolagsmannens utträde ur bolaget.

Som framgår ovan är gällande rätt att en bolagsmans medansvar för bolagets förpliktelser efter dennes utträde ur bolaget inte är föremål för självständig preskription. I litteraturen har hävdats att det är osäkert om huruvida medansvaret som sådant överhuvudtaget kan preskriberas.⁴

I handelsbolaget finns, till skillnad från aktiebolaget, inte något lagstadgat krav på satsat kapital samt bestämmelser som skyddar detta kapital. I stället är delägarna personligt och solidariskt ansvariga för företagens skulder och det föreligger därmed en identitet mellan bolagets och bolagsmännens förpliktelser. I ett borgenärs-skyddsperspektiv kan därför göras gällande att det inte bör införas någon särskild preskription för en bolagsman som utträtt ur bolaget. En sådan bestämmelse skulle innebära en viss försämring för borgenärerna.

Det finns emellertid omständigheter som talar för en lagreglering om självständig preskription i här aktuellt avseende.

Inledningsvis kan det uppfattas som oskäligt att en bolagsman som utträtt har ett evigt ansvar för bolagets förbindelser. Varken den förutvarande bolagsmannen själv eller omgivningen har anledning räkna med att något medansvar ska aktualiseras när en lång tid har förflutit från det att bolagsmannen har avgått.⁵ En bolagsman som har avgått har ett intresse att inom rimlig tid få klarhet i om borgenären kommer hävda sitt anspråk gentemot honom eller henne. Preskriptionsavbrytande åtgärder gentemot bolaget blir gällande även mot den bolagsman som avgått. Eftersom bolags-

⁴ Lindskog, Stefan, Preskription, Om civilrättsliga förpliktelsers upphörande efter viss tid, 2:a uppl., s. 83.

⁵ Jfr. Lindskog, a.a., s. 83, som inte är främmande för ett undantag sålunda att bolagsmannen tio år efter utträdet ur bolaget inte har något ansvar för bolagets förpliktelser, om han inte särskilt har erinrats därom.

mannen efter utträdet mister sina möjligheter till insyn i bolaget uppstår svårigheter med att hålla sig informerad om eventuella preskriptionsavbrytande åtgärder mot bolaget. En borgenär har däremot möjlighet att genom handelsregistret identifiera bolagsmän som avgått och vidta åtgärder mot dessa. Denna omgång kan inte anses försvåra eller vålla borgenären onödiga svårigheter för att åstadkomma preskriptionsavbrott och därmed ta tillvara sin materiella rätt. Dessutom kan berörd borgenär delvis ha en fördel genom att en ny bolagsman som inträder i bolaget enligt 2 kap. 22 § första meningen BL, svarar även för de förbindelser som bolaget har ingått dessförinnan.

Enligt min mening talar – trots den försämring detta innebär för borgenärerna – ovan angivna omständigheter sammantaget starkt för att det i lagstiftningen bör finnas en preskriptionsregel som möjliggör självständig preskription efter en bolagsmans utträde. Som nämnts ovan gäller en särskild ordning för medansvarfordringar som omfattas av SPL. Dessa berörs inte av förslaget.

15.3.2 Preskriptionsregelns utformning

Förslag: En bolagsmans ansvar för bolagets förpliktelser preskriberas tio år efter det att bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret, om inte preskriptionen dessförinnan avbryts gentemot bolagsmannen.

Fråga är vilken tid som ska utgöra den bortre gränsen för en borgenärs möjligheter att göra en fordran gällande mot en bolagsman som avgått samt från vilken tidpunkt denna tid ska räknas.

En jämförelse kan här göras med förordningen om europeiska ekonomiska intressegrupperingar⁶ där det finns en preskriptionsregel för motsvarande situation. Liksom i handelsbolaget svarar medlemmarna i en gruppering enligt förordningen obegränsat solidariskt för grupperingens förbindelser. Följderna av detta ansvar bestäms av den nationella lagstiftningen, se artikel 24. En avgående medlem svarar för de förbindelser som har uppkommit genom grupperingens verksamhet före avgången, se artikel 34. Det gäller dock med den begränsning som följer av artikel 37, nämligen en

⁶ Rådets förordning (EEG) nr 2137/85 av den 25 juli 1985 om europeiska ekonomiska intressegrupperingar (EEIG).

preskriptionstid på fem år från offentliggörandet av en medlems avgång. Denna tid gäller i stället för längre preskriptionstider i nationell lagstiftning i fråga om åtgärder mot den avgångne medlemmen med anledning av förbindelser som har uppkommit genom grupperingens verksamhet före avgången.

Allmänt gäller att preskription inte bör inträffa på ett sätt eller inom en tid som ter sig överraskande för den genomsnittlige borgenären.⁷ Enligt min bedömning föreligger inte skäl som talar för annat än att huvudregeln om en tioårig preskriptionstid enligt preskriptionslagen (1981:130), om inte preskriptionen avbryts dessförinnan, bör gälla i här aktuellt fall.

Det är rimligt att tiden för preskription räknas från den tidpunkt då bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret varvid borgenärerna får tillgång till uppgiften. Enligt 18 § handelsregisterlagen (1974:157) ska registrering eller avregistrering genom registreringsmyndighetens försorg utan dröjsmål kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Enligt 19 § samma lag ska registrering eller avregistrering som har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det inte av omständigheterna framgår att han varken haft eller borde ha haft vetskap därom. Enligt förarbetena innebär regeln att registrering eller avregistrering ur handelsregistret efter kungörelsen presumeras vara allmänt känd. För tredje man medför det att han kan anses vara skyldig att skaffa sig kunskap om det aktuella registerinnehållet.⁸

15.4 Övergångsbestämmelse

Utifrån gällande rätt angående preskription av bolagets förpliktelser finns det inte skäl för borgenärerna att i handelsregistret kontrollera vilka bolagsmän som avgått ur bolaget. Det är tillräckligt för borgenären att tillse att preskriptionsavbrytande åtgärder görs gentemot bolaget. Som framgår ovan innebär införandet av en särskild preskriptionsregel att borgenärerna måste vara mer aktiva om de vill behålla sin rätt att kräva fullgörelse av en bolagsman som avgått. Med hänsyn till borgenärsintresset bör den nya preskriptionsbestämmelsen enbart gälla för de bolagsmän vars avgång registreras i handelsregistret efter lagens ikraftträdande.

⁷ Lindskog, Stefan, a.a. s. 51 f.

⁸ Prop. 1974:4 s. 247.

Författningskommentar

1 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

1 kap. 1 §

Paragrafen anger lagens innehåll. Strecksatsen angående aktiebrev (6 kap.) har utgått i konsekvens med att bestämmelserna om aktiebrev föreslås upphävida.

2 kap. 1 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 7.4.

Paragrafen anger att ett aktiebolag bildas av en eller flera stiftare. Bestämmelserna i första stycket 1-3 och andra stycket om bosättningskrav för stiftare föreslås upphävida. Bestämmelsen innebär dock alltjämt att en stiftare kan vara en fysisk eller juridisk person.

Som en konsekvens av att bosättningskravet avskaffas, behövs inte längre någon dispensmöjlighet. Det föreslås därför att även tredje stycket upphävs.

3 kap. 1 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.1 och 4.5.2.

Paragrafen behandlar de obligatoriska uppgifterna i bolagsordningen i ett privat aktiebolag. Genom ändringen är det enbart uppgifter om bolagets firma, den ort i Sverige där bolagets styrelse ska ha sitt säte, och föremålet för bolagets verksamhet, angivet till sin art, som ska anges i bolagsordningen.

Dispositiva bestämmelser för uppgifter som enligt de nu gällande punkterna 4-10 ska anges i bolagsordningen återfinns enligt förslaget i

3 kap. 3 a och b §§, 7 kap. 23 §, 8 kap. 1 § och 9 kap. 1 §. Innehållet i bestämmelserna blir gällande för privata aktiebolag om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Nuvarande krav på det obligatoriska innehållet i bolagsordningen ska alltså gälla för publika aktiebolag. Som en konsekvens härav finns en motsvarande bestämmelse för publika aktiebolag i 11 §. En upplysning härom finns i *andra stycket*.

Vidare har vissa språkliga ändringar gjorts.

3 kap. 3 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.3.

Paragrafen, som är ny, reglerar aktiekapital och antal aktier i ett privat aktiebolag.

I *första stycket* finns en hänvisning till bestämmelserna om aktiekapital i 1 kap. 4-6 §§. I övrigt motsvarar stycket delvis innehållet i nuvarande 3 kap. 1 § första stycket punkterna 4 och 5 innebärande att om aktiekapitalet, utan ändring av bolagsordningen, ska kunna bestämmas till ett lägre eller högre belopp ska i bolagsordningen anges minimikapitalet och maximikapitalet. Därvid får minimikapitalet inte vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet. Vidare ska relationen mellan minimikapitalet och det lägsta antalet aktier alltid vara densamma som relationen mellan maximikapitalet och det högsta antalet aktier.

Enligt gällande rätt ska aktiekapitalet och antal aktier alltid anges i bolagsordningen. Enligt förslaget ska detta inte längre vara nödvändigt. Enligt *andra stycket* ska aktiekapitalet i ett privat aktiebolag uppgå till minst 50 000 och högst 200 000 kr samt antalet aktier uppgå till lägst 500 och högst 2 000, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. Bestämmelsen är utformad i enlighet med förslaget om att minsta tillåtna aktiekapital ska sänkas till 50 000 kr.

3 kap. 3 b §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.7.

Paragrafen, som är ny, behandlar räkenskapsår i ett privat aktiebolag.

Ett räkenskapsår ska enligt 3 kap. 1 § bokföringslagen (1999:1078) omfatta tolv månader. Enligt gällande rätt ska den tid som bolagets

räkenskapsår ska omfatta alltid anges i bolagsordningen. Enligt förslaget ska detta inte längre vara nödvändigt. I bestämmelsen anges att i ett privat aktiebolag ska bolagets räkenskapsår vara kalenderåret, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

3 kap. 11 §

Se kommentaren till 3 kap. 1 §. En språklig ändring har gjorts.

4 kap. 37 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.1 och 5.6.2.

Paragrafen reglerar aktierättigheternas anknytning till aktieboken m.m.

Förslaget innebär att aktiebrev med dess rättsverkningar enligt gällande rätt avskaffas. Fortsättningsvis ska innehållet i aktieboken, som huvudregel, ha betydelse även för de ekonomiska rättigheterna.

4 kap. 38 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.2.

Paragrafen behandlar utövande av vissa ekonomiska rättigheter i bolag som inte är avstämningsbolag. Enligt gällande rätt kan bolaget med befriande verkan betala exempelvis utdelning till den som visar upp eller avlämnar ett aktiebrev, en kupong eller något annat särskilt bevis som har getts ut av bolaget. Enligt förslaget ska i stället införing i aktieboken ha en vidare legitimerande verkan beträffande de ekonomiska rättigheterna i bolaget än vad som gäller i dag. Emissionsbevisen kommer dock att bestå.

I *första stycket* framgår att det är den aktieägare som är införd i aktieboken på dagen för bolagsstämmans eller, när det gäller beslut om nyemission av aktier eller emission av teckningsoptioner eller konvertibler av styrelsens, enligt stämmans bemyndigande, beslut som har rätt till de ekonomiska rättigheter som hans eller hennes aktier ger. De ekonomiska rättigheterna framgår av uppräknningen som är uttömmande. Detta innebär att bolaget med befriande verkan exempelvis kan betala ut utdelning till den som på dagen för beslutet är antecknad i aktieboken.

I vissa fall kan emellertid avkastningen av aktierna tillfalla annan än aktieägaren enligt 5 kap. 6 b §. Enligt *andra stycket* ska bolaget i sådana fall i stället presteras till den som är antecknad som avkastningsberättigad för aktien i aktieboken.

Det finns alltjämt ett praktiskt behov av att kunna skilja de ekonomiska rättigheterna från själva aktien. Det kan exempelvis vara fråga om att någon förvärvar rätten till förfallen eller kommande vinstutdelning. I *tredje stycket* finns därför en bestämmelse som innebär att den som för bolaget visar att en sådan ekonomisk rättighet som avses i första stycket övergått på honom eller henne är legitimerad att ta emot rättigheten i stället för aktieägaren eller antecknad avkastningsberättigad. Om någon har förvärvat rätten till utdelning kan förvärvaren visa det genom att visa upp exempelvis överlåtelseavtal eller annan dokumentation. Bolaget har därefter att, på samma sätt som vid aktieöverlåtelse, pröva om bevisningen styrker påståendet att rättigheten övergått. Har emissionsbevis utfärdats ska bolaget vad avser fondaktierätt och teckningsrätt presteras till den som kan visa upp beviset.

5 kap. 4 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.4.

Av paragrafen, som är ny, framgår att grundprincipen ska vara att det inte ska finnas några aktiebrev eller interimisbevis som bärare av aktierätten. Aktierätten ska i stället materialiseras genom uppgifter i aktieboken. I *första stycket* framgår denna grundprincip för aktiebolag som inte är avstämningsbolag.

Som en konsekvens av att 6 kap. föreslås upphävt har bestämmelsen i 6 kap. 10 § flyttats till *andra stycket*, vari framgår att det av 4 kap. 5 § lagen om kontoföring av finansiella instrument framgår att aktiebrev eller interimisbevis inte får utfärdas för aktier i avstämningsbolag.

5 kap. 5 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.4.

Paragrafen behandlar vilka uppgifter som alltid ska redovisas i aktieboken i bolag som inte är avstämningsbolag.

I och med att aktiebrev avskaffas behövs inte längre någon uppgift om huruvida aktiebrev utfärdats.

Enligt gällande rätt måste den som tar aktie i pant se till att få eventuellt utfärdat aktiebrev i sin besittning för att skydda sig mot att aktieägaren överlåter aktien eller pantsätter den på nytt. Panthavaren skyddar sig vidare på detta sätt mot att den pantsatta aktien tas i anspråk för betalning åt aktieägarens övriga borgenärer. När aktiebrevet avskaffas måste skyddet för panthavaren uppnås på annat sätt. Hur sakrättsligt skydd uppnås för panthavaren behandlas i 10 d § med hänvisning till 10 a–c §§. I konsekvens härmed måste information finnas hos bolaget om vilka aktier som är pantsatta.

Enligt *första stycket* femte punkten, som är ny, ska aktieboken när pantsättning skett innehålla uppgift om att aktien är pantsatt med angivande av panthavarens namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

5 kap. 6 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.4.

Paragrafen, som är ny, reglerar uppgifter som ska redovisas i aktieboken avseende aktier som förvaltas av annan än aktieägaren.

Enligt gällande rätt kan den som förvaltar aktie ta hand om aktiebrevet och på så sätt förhindra att aktieägaren handlar i strid mot dennes intressen. Det kan exempelvis vara fråga om en konkursförvaltare vid aktieägarers konkurs eller Kronofogdemyndigheten vid utmätning av aktie. För att den som förvaltar aktie ska kunna tillvarata sina rättigheter ges en möjlighet för den som förvaltar aktien att anmäla rättigheten till bolaget för anteckning i aktieboken, se 9 §. Uppgift om att aktie förvaltas av annan än aktieägaren samt dennes namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress ska enligt förevarande paragraf tas in i aktieboken. Paragrafen motsvarar vad som för avstämningsbolagens del ska antecknas på avstämningskontot och har sin förebild i 4 kap. 17 § lagen om kontoföring av finansiella instrument.

Som framgår av 9 § ska styrelsen eller den som styrelsen bemyndigat genast efter det att en behörig person anmält förhållande enligt förevarande paragraf anteckna förhållandet i aktieboken. Denna ordning innebär att om någon anmäler till bolaget att han eller hon förvärvat aktie och därmed vill bli införd i aktieboken, ska styrelsen kontrollera att överlåtaren hade rätt att förfoga över aktien. Finns en anteck-

ning i aktieboken om att exempelvis aktieägaren är försatt i konkurs ska bolaget vägra att införa den nye ägaren.

5 kap. 6 b §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.4.

Paragrafen, som är ny, reglerar aktiebokens innehåll om aktier vilkas avkastning tillkommer annan än aktieägare.

Enligt gällande rätt kan avkastningsberättigade uppvisa aktiebrev eller kupong för att lyfta avkastning. I det aktiebrevslösa systemet behövs en annan ordning. Genom förevarande paragraf kan avkastningsberättigade antecknas i aktieboken. Uppgifterna har till syfte att utvisa vem som är legitimerad i förhållande till bolaget att lyfta utdelning m.m. Anteckningarna ska innehålla samma personuppgifter som de som antecknas avseende aktieägare.

Första stycket har sin förebild i 4 kap. 18 § första stycket 8 lagen om kontoföring av finansiella instrument.

5 kap. 9 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.6.

Paragrafen behandlar ändringar i aktieboken. I paragrafen används uttrycket ”föra in” när någon tas upp i aktieboken som ägare eller motsvarande, medan ”anteckna” används beträffande andra förhållanden. Det kan exempelvis röra sig om att en aktieägare bytt efternamn eller adress (se prop. 2004/05:85 s. 577).

Eftersom aktiebrevens avskaffas kan aktieförvärvare inte längre styrka sitt förvärv genom att visa upp aktiebrev. I *första stycket* framgår i stället att styrelsen eller den som styrelsen bemyndigat ska föra in någon som aktieägare i aktieboken när denne styrker sitt förvärv. Detta kan ske genom uppvisande av exempelvis överlåtelse-, bodelnings- eller arvsqifteshandling. Även ett aktiebrev som utfärdats före ikraftträdandet kan åberopas för styrelsen.

Enligt *andra stycket* ska styrelsen eller den som styrelsen bemyndigat föra in någon som pantavare i aktieboken när denne styrker sin rätt. Detta kan ske genom uppvisande av exempelvis pantsättningsavtalet.

Enligt *tredje stycket* ska styrelsen eller den som styrelsen bemyndigat föra in förfoganderättsinskränkningar enligt 6 a § när en behörig

person anmäler sådant förhållande. En sådan anmälan kan exempelvis göras av konkursförvaltaren vid aktieägars konkurs, av Kronofogdemyndigheten vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring eller av förvaltare som förvaltar omyndigs aktier. Styrelsen ska efter en sådan anmälan endast pröva om anmälaren är behörig. Om så är fallet bör styrelsen kunna utgå från att uppgifterna i anmälan är riktiga.

Enligt *fjärde stycket* ska styrelsen eller den som styrelsen bemyndigat föra in avkastningsrätt enligt 6 b § när någon styrker en sådan rätt. Det ska i aktieboken framgå vad som gäller om rättigheten. Av anmälan bör därför framgå vilken slags rätt som den berättigade har. Bevisning kan ske exempelvis genom uppvisande av avtal, testamente, gåvobrev eller liknande.

5 kap. 9 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.7.

Paragrafen, som är ny, behandlar bolagets skyldighet att underrätta aktieägare och andra som berörs av införingar och anteckningar i aktieboken eller när införing eller anteckning avförts eller strukits ur aktieboken.

Syftet med bestämmelsen är att göra det möjligt för aktieägare och andra som berörs av innehållet i aktieboken att kunna reagera om styrelsen inte fullgör sina åligganden eller om någon uppgift är felaktig. Därför ska endast de som berörs av förändringarna underrättas. Andra aktieägare och rättighetshavare behöver alltså inte underrättas. Efter exempelvis en införing av pantsättning ska således den aktieägare vars aktie är pantsatt samt panthavaren underrättas härom. Underrättelsen ska innefatta vad som införts i aktieboken. En underrättelse kan vara muntlig eller skriftlig. Det är emellertid lämpligt att underrättelse sker på så sätt att det i efterhand finns bevarad dokumentation. Underrättelsen ska enligt paragrafen ske utan dröjsmål. Med detta avses att bolaget enbart får dröja med underrättelsen ett par dagar. Någon särskild sanktion föreslås inte, men underlåtenhet att fullgöra vad som ankommer på styrelsen i detta avseende kan vara skadestandsgrundande enligt 29 kap. ABL.

5 kap. 10 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.9.

Paragrafen, som är ny, slår fast att en förvärvare uppnår sakrättsligt skydd mot överlåtarens borgenärer vid underrättelse till bolaget.

Enligt gällande rätt gäller den s.k. traditionsprincipen, se 6 kap. 8 § ABL. Det innebär att den som i god tro förvärvat aktier vinner sakrättsligt skydd mot överlåtarens borgenärer när han eller hon får aktiebrevet i sin besittning. I och med att aktiebrev avskaffas kan traditionsprincipen inte längre tillämpas. För avstämningsbolag gäller den s.k. inskrivningsprincipen innebärande att sakrättsligt skydd uppnås i och med att anmälan om överlåtelsen registreras hos en central värdepappersförvarare, se 6 kap. 2 § lagen om kontoföring av finansiella instrument.

Inskrivningsprincipen utgör enligt min mening inte något ändamålsenligt alternativ till traditionsprincipen i bolag som inte är avstämningsbolag. Det sakrättsliga skyddet mot en överlåtarens borgenärer ska i stället uppnås när bolaget underrättats om överlåtelsen. Aktien får därefter inte tas i anspråk av överlåtarens borgenärer för andra rättigheter än sådana som då var antecknade i aktieboken. I enlighet med 31 § lagen (1936:81) om skuldebrev kan underrättelsen göras såväl av förvärvaren som av överlåtaren.

Borgenärsskyddet omfattar endast vad överlåtaren varit behörig att överlåta. Om överlåtaren vid överlåtelsefallet saknade sådan behörighet, exempelvis om han eller hon var försatt i konkurs och detta antecknats i aktieboken, är paragrafen inte tillämplig. Borgenärsskyddet gäller inte heller mot exempelvis en panthavare eller utmätningsborgenär, om pantsättningen respektive utmätningen var antecknad i aktieboken. Dessa fall regleras i stället genom 10 c §.

5 kap. 10 b §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.9.

Paragrafen, som är ny, behandlar dubbelöverlåtelser. Det sakrättsliga skyddet är kopplat till underrättelse av överlåtelse till bolaget, jfr. 31 § andra stycket lagen om skuldebrev. I övrigt har paragrafen sin förebild i 6 kap. 3 § lagen om kontoföring av finansiella instrument.

Enligt huvudregeln i *första stycket* avgörs företräde mellan två konkurrerande förvärv så att det förvärv som bolaget först underrättats om har företräde.

I *andra stycket* finns en godtrosregel vid dubbelöverlåtelser. Huvudregeln i första stycket gäller inte om en senare förvärvare vid underrättelsen till bolaget kände till eller borde ha känt till att de aktuella aktierna redan överlåtits till någon annan.

I *tredje stycket* slås fast att vad som sägs i första och andra styckena även gäller när ett universalfång konkurrerar med en efterföljande överlåtelse. Däremot gäller inte bestämmelsen om det senare förvärvet är ett universalfång. Då gäller i stället principen att ett universalfång aldrig kan ge förvärvaren en bättre rätt än den ursprungliga förvärvaren hade.

5 kap. 10 c §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.9.

Paragrafen, som är ny, reglerar godtrosvärv i andra situationer än vid dubbelöverlåtelser.

Det sakrättsliga skyddet är kopplat till underrättelse om överlåtelse till bolaget. I övrigt har paragrafen sin förebild i 6 kap. 4 § lagen om kontoföring av finansiella instrument.

Om aktie har överlåtits av någon som inte ägde den, blir överlåtelsern giltig om överlåtaren vid tidpunkten för överlåtelsern var antecknad som ägare till aktien i aktieboken, bolaget därefter underrättats om överlåtelsern samt förvärvaren vid tiden för underrättelsen varken kände till eller borde ha känt till att överlåtaren inte ägde aktien.

Enligt andra meningen avser paragrafen även fall där överlåtelsern skett av någon som visserligen ägde aktien men som på grund av någon förfoganderättsinskränkning inte hade rätt att överlåta den. För att en förvärvare ska få behålla aktien torde krävas att denne kontrollerat om det finns eventuella inskränkningar antecknade i aktieboken avseende den aktuella aktien.

5 kap. 10 d §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.9.

Paragrafen, som är ny, innebär att bestämmelserna om rättsverkan av underrättelse till bolaget i 10 a–c §§ även ska tillämpas vid pantsätt-

ning. Paragrafen har sin förebild i 6 kap. 7 § lagen om kontoföring av finansiella instrument.

6 kap. 1–10 §§

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.4.

Kapitlet innehåller bestämmelser om aktiebrev. Kapitlet föreslås upphävt.

7 kap. 11 §

Som en konsekvens av att 7 kap. 61 § föreslås upphävd har hänvisningen i andra stycket tagits bort. Vidare har språkliga ändringar gjorts.

7 kap. 17 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Enligt gällande rätt ska länsstyrelsen, när en bolagsstämma inte sammankallas i föreskriven ordning, sammankalla till bolagsstämma. Ändringen innebär att beslut enligt bestämmelsen i stället ska fattas av Bolagsverket.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

7 kap. 23 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.6.

Paragrafen reglerar kallelsesätt till bolagsstämma i ett privat aktiebolag. Enligt gällande rätt ska sättet för att sammankalla bolagsstämma alltid anges i bolagsordningen. Enligt *första stycket* ska detta inte längre vara nödvändigt. Om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, ska i ett privat aktiebolag till varje aktieägare vars adress är känd för bolaget skickas en skriftlig kallelse till bolagsstämma. Genom uttrycket ”skriftligen” utesluts inte att kallelsen lämnas med e-post eller motsvarande form av elektronisk kommunikation (jfr prop. 2004/05:85 s. 599). Kallelsen ska alltså skickas till var och en av aktieägarna, med känd adress, exempelvis per post eller e-post.

Första stycket andra meningen innehåller en tvingande regel om skriftlig kallelse som skickas med post i vissa fall. Förslaget innebär ingen ändring i gällande rätt i denna del.

I *andra stycket* finns en hänvisning till reglering om kallelsesätt för publika aktiebolag.

Vidare har vissa språkliga ändringar gjorts.

7 kap. 25 §

Som en konsekvens av att det föreslås att 7 kap. 62 § upphävs har hänvisningen i tredje stycket tagits bort.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

7 kap. 56 §

Vad som tidigare enligt 23 och 56 §§ gällt för publika aktiebolag ska alltså vara gällande. Ändringen avser att regleringen flyttats från 23 § till 56 §.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

7 kap. 61 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 14.9.1.

I paragrafen regleras att beslut om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare ska fattas vid årsstämman i aktiemarknadsbolag. Bestämmelsen föreslås upphävd.

7 kap. 62 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 14.9.1.

I paragrafen regleras att revisorns yttrande enligt 8 kap. 54 § ska tillhandahållas inför årsstämman i aktiemarknadsbolag på det sätt som sägs i 25 §. Bestämmelsen föreslås upphävd.

8 kap. 1 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.4.

Paragrafen anger antalet styrelseledamöter i ett privat aktiebolag.

Enligt *första stycket* första meningen ska ett privat aktiebolag ha en styrelse med en eller flera ledamöter.

Enligt gällande rätt ska bolagsordningen ange antalet styrelseledamöter eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter. Enligt första stycket andra meningen ska detta inte längre vara nödvändigt. Om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, ska styrelsen bestå av minst en och högst fem styrelseledamöter.

Nuvarande krav på att antalet styrelseledamöter ska anges i bolagsordningen ska alltså gälla för publika aktiebolag. Som en konsekvens härav finns en motsvarande bestämmelse för publika aktiebolag i 46 §. En upplysning härom finns i *andra stycket*.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

8 kap. 2 §

Paragrafen behandlar arbetstagarrepresentanter i styrelsen.

Enligt gällande rätt ska bolagsordningens bestämmelser om antalet styrelseledamöter inte gälla arbetstagarrepresentanter. Dessa representanter ska alltså inte räknas in i det antal som anges i bolagsordningen (jfr prop. 2004/05:85 s. 539). Ändringen innebär att regleringen härom flyttats från 3 kap. 1 § till 8 kap. 2 §. Dessutom klargörs att det samma gäller vid tillämpning av den dispositiva bestämmelsen i 8 kap. 1 §. Ändringen är inte avsedd att påverka gällande rätt.

8 kap. 3 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.4 och 6.4.2.

I paragrafen anges att för styrelseledamöter får utses suppleanter. Enligt gällande rätt ska det finnas minst en suppleant om styrelsen har färre än tre ledamöter. Enligt ändringen är kravet i stället att det ska finnas minst en suppleant om styrelsen endast har en ledamot. I bolagsordningen kan dock föreskrivas om flera suppleanter. Ett bolag som på frivillig väg beslutar att det ska finnas styrelsesuppleant behöver dock inte ta med detta i bolagsordningen. Bolaget har dock att

enligt 8 kap. 43 § för registrering i aktiebolagsregistret anmäla vem som har utsetts till styrelsesuppleant.

Nuvarande krav på att antalet styrelsesuppleanter, i förekommande fall, ska anges i bolagsordningen ska alltså gälla för publika aktiebolag. Detta tydliggörs i 46 a §. En upplysning härom finns i *tredje stycket*.

8 kap. 6 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 6.5.2.

I paragrafen regleras kravet att fastställa en arbetsordning. Bestämmelsen föreslås upphävd. Nuvarande krav på arbetsordning enligt första stycket ska alltså gälla för publika aktiebolag. Som en konsekvens härav finns en motsvarande bestämmelse för publika aktiebolag i 50 a §.

8 kap. 7 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 6.6.2.

I paragrafen regleras kravet på skriftliga instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen. Bestämmelsen föreslås upphävd. Nuvarande krav på instruktioner ska alltså gälla för publika aktiebolag. Som en konsekvens härav finns en motsvarande bestämmelse för publika aktiebolag i 50 b §.

8 kap. 9 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 7.4.

Paragrafen behandlar bosättningskrav för styrelseledamöter. Bestämmelsen föreslås upphävd. Härigenom upphör kravet även för styrelsesuppleanter samt för likvidatorer.

8 kap. 13 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 6.7.2.

Paragrafen reglerar styrelseledamöters mandattid i ett privat aktiebolag. Bestämmelsen om styrelseledamöternas mandattid har ändrats från att gälla till slutet av den första årsstämma som hålls efter

det är då styrelseledamoten utsågs, till att gälla tills vidare. Även fortsättningsvis ska det vara möjligt att föreskriva annan mandattid i bolagsordningen. Begränsningen om fyra räkenskapsår gäller dock inte längre för privata aktiebolag.

I de fall en styrelseledamots mandattid gäller tills vidare kan det inte uttryckas som om denne avgår i förtid, utan uppdraget gäller till dess beslut finns om att uppdraget ska upphöra. Bestämmelsen i 14 § är därför inte tillämplig i dessa fall. Vidare är bestämmelsen i 15 § endast tillämplig på grund av hinder enligt 11 §.

Nuvarande reglering av styrelseledamots mandattid ska alltså gälla för publika aktiebolag. Som en konsekvens härav finns en motsvarande bestämmelse för publika aktiebolag i 47 a §.

8 kap. 30 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 7.4.

Paragrafen behandlar bosättningskrav för den verkställande direktören. Bestämmelsen föreslås upphävd. Härigenom upphör även kravet för vice verkställande direktör.

8 kap. 37 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 7.4.

Paragrafen behandlar särskild firmatecknare. Bestämmelsen i andra stycket om bosättningskrav för särskild firmatecknare föreslås upphävd. Som en konsekvens av att bosättningskravet avskaffas, behövs inte längre bestämmelse om dispens.

8 kap. 46 §

Se kommentaren till 8 kap. 1 §. Vidare har språklig ändring gjorts.

8 kap. 46 a §

Se kommentaren till 8 kap. 3 §.

8 kap. 47 a §

Se kommentaren till 8 kap. 13 §.

8 kap. 50 a §

Se kommentaren till 8 kap. 6 §.

8 kap. 50 b §

Se kommentaren till 8 kap. 7 §.

8 kap. 51–54 §

Förslagen har behandlats i avsnitt 14.9.1. Se även avsnitt 14.9.2.
Bestämmelserna föreslås upphäva.

9 kap. 1 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.5.

Enligt *första stycket* ska ett aktiebolag ha minst en revisor. Enligt gällande rätt ska bolagsordningen ange antalet eller lägsta och högsta antalet revisorer. Detta ska inte längre vara nödvändigt för privata aktiebolag. Ett privat aktiebolag ska ha en revisor, om det inte i bolagsordningen föreskrivs om flera revisorer.

Nuvarande krav på att antalet revisorer ska anges i bolagsordningen ska alltså gälla för publika aktiebolag. Som en konsekvens härav finns en motsvarande bestämmelse för publika aktiebolag i 49 §. En upplysning härom finns i *andra stycket*.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

9 kap. 8 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Vissa beslut som enligt gällande rätt fattas av länsstyrelsen ska enligt förslaget i stället fattas av Bolagsverket, se kommentaren till 9, 25 och 26 §§. I konsekvens härmed har hänvisningen i *tredje stycket* ändrats till Bolagsverket.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

9 kap. 9 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Paragrafen innebär att länsstyrelsen i vissa fall ska utse en revisor. Ändringarna innebär att beslut enligt bestämmelsen i stället ska fattas av Bolagsverket.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

9 kap. 25 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Paragrafen innebär att länsstyrelsen i vissa fall ska utse en revisor. Ändringen innebär att beslut enligt bestämmelsen i stället ska fattas av Bolagsverket.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

9 kap. 26 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Paragrafen innebär att länsstyrelsen i visst fall ska förordna en revisor. Ändringen innebär att beslut enligt bestämmelsen i stället ska fattas av Bolagsverket.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

9 kap. 27 §

I konsekvens med att beslut enligt 25 och 26 §§ ska fattas av Bolagsverket har "länsstyrelsen" bytts ut mot "Bolagsverket".

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

9 kap. 49 §

Se kommentaren till 9 kap. 1 §.

10 kap. 22 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Paragrafen innebär att länsstyrelsen i vissa fall ska utse en eller flera särskilda granskare. Ändringen innebär att beslut enligt bestämmelsen i stället ska fattas av Bolagsverket.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

11 kap. 5 §

Paragrafen reglerar utfärdande av emissionsbevis.

Ändringarna är föranledda av att aktiebrev och kuponger avskaffas. Att beviset ska lämnas till aktieägare som på dagen för stämans eller styrelsens emissionsbeslut är införd i aktieboken eller till den som därefter förvärvat den rätt som beviset avser överensstämmer med innehållet i 4 kap. 38 §.

Vidare har vissa språkliga ändringar gjorts.

12 kap. 6 §

Paragrafen behandlar vad förslag till beslut om fondemission i förekommande fall ska innehålla.

Första stycket 2 har utgått med anledning av att aktiebrev avskaffats. Efterföljande punkter har därmed fått nya nummer.

Vidare har vissa språkliga ändringar gjorts.

12 kap. 13 §

Paragrafen behandlar bestämmelser om försäljning av fondaktier som inte tas ut.

Föreskriften att den som styrker sin rätt genom att visa upp aktiebrev eller lämnar fondaktierätsbevis för att få ersättning för försålda aktier har utgått som en följd av att aktiebrev avskaffas.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

13 kap. 4 §

I paragrafens andra stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

13 kap. 5 §

Paragrafen behandlar vad förslag till beslut om nyemission i förekommande fall ska innehålla.

Första stycket 3 har utgått med anledning av att aktiebrevens avskaffats. Efterföljande punkter har därmed fått nya nummer. I fjärde stycket har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av den ändrade numreringen.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

13 kap. 36 §

I paragrafens första stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

14 kap. 4 §

I paragrafens andra stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

14 kap. 5 §

Paragrafen behandlar vad förslag till beslut om emission av teckningsoptioner i förekommande fall ska innehålla.

Första stycket 1 har utgått med anledning av att aktiebrevens avskaffats. Efterföljande punkter har därmed fått nya nummer. I första stycket 8 och i tredje stycket har redaktionella ändringar gjorts som en konsekvens av den ändrade numreringen.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

14 kap. 6 §

I paragrafens första stycke 4 har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

14 kap. 29 §

I paragrafens första stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

15 kap. 4 §

I paragrafens andra stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

15 kap. 5 §

Paragrafen behandlar vad förslag till beslut om emission av konvertibler i förekommande fall ska innehålla.

Första stycket 1 har utgått med anledning av att aktiebrevens avskaffats. Efterföljande punkter har därmed fått nya nummer. I första och tredje stycket har redaktionella ändringar gjorts som en konsekvens av den ändrade numreringen.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

15 kap. 6 §

I paragrafens andra stycket har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

15 kap. 34 §

I paragrafens första stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

16 kap. 2 §

I paragrafens andra stycke har redaktionella ändringar gjorts som en konsekvens av ändrade numreringar i 13 kap. 5 § första stycket, 14 kap. 5 § första stycket och 15 kap. 5 § första stycket.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

19 kap. 4

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.1.

Paragrafen anger i vilka fall ett aktiebolag får förvärva egna aktier. Förslaget går ut på att privata aktiebolag får utökade möjligheter att förvärva egna aktier. I *tredje stycket* har därför klarlagts att det i fråga om privata aktiebolag gäller särskilda bestämmelser om förvärv av egna aktier.

19 kap. 4 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, innebär att privata aktiebolag under vissa förutsättningar får förvärva egna aktier. Paragrafen är utformad med förebild i 13 § (se prop. 2004/05:85 s. 773 och prop. 1999/2000:34 s. 115).

Bestämmelsen innehåller en hänvisning till de paragrafer (12 b–k §§) som reglerar formerna för beslut om förvärv av egna aktier. I andra meningen finns en hänvisning till 12 a § angående otillåtna förvärv. Skyddet för bolagets borgenärer tillgodoses genom de allmänna borgenärsskyddsbestämmelserna i 17 kap.

19 kap. 12 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

I paragrafen, som är ny, behandlas konsekvenserna av att ett privat aktiebolag har förvärvat egna aktier utan att iaktta bestämmelserna i 17 kap. 3 eller 4 §. Paragrafen har sin förebild i 16 § (se prop. 2004/05:85 s. 775 och prop. 1999/2000:34 s. 121).

Ett sådant otillåtet förvärv som anges i bestämmelsen behöver inte i sig vara ogiltigt. Rätten till aktien övergår alltså normalt på bolaget. Bolaget är emellertid skyldigt att avyttra samtliga aktier som ingår i det otillåtna förvärvet inom sex månader från förvärvet. Om bolaget inte avyttrar de aktier som ska avyttras inom föreskriven tid ska de förklaras ogiltiga. Det ankommer på styrelsen att efter ogiltigförklaringen se till att de ogiltiga aktierna stryks i aktieboken. Efter ogiltighetsförklaringen ska bolaget minska aktiekapitalet med de ogiltiga aktiernas andel av aktiekapitalet. Ett motsvarande belopp ska föras över till reservfonden. Förslag till beslut om minskning ska läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet inträtt. För beslutet gäller bestämmelserna i 20 kap. Som framgår av 20 kap. 1 § ska emellertid flertalet av bestämmelserna i 20 kap. inte tillämpas vid minskning enligt förevarande paragraf, se kommentaren till 20 kap. 1 §.

Om ett bolag på grund av bestämmelserna i denna paragraf är skyldigt att minska aktiekapitalet i sådan omfattning att detta efter nedläggningen skulle understiga lägsta tillåtna aktiekapital enligt 1 kap. 5 §, utgör detta grund för tvångslikvidation. Bolaget kan undgå likvidation genom att genomföra en nyemission eller fondemission.

19 kap. 12 b §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, slår fast att ett beslut om förvärv av egna aktier i privat aktiebolag alltid ska fattas av bolagsstämman.

19 kap. 12 c §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om vilken majoritet som krävs för att bolagsstämman ska kunna fatta ett beslut om förvärv av egna aktier enligt 4 a §.

Vid förvärv genom ett erbjudande riktat till ägare av samtliga aktier eller av samtliga aktier av visst slag fordras som huvudregel att beslut fattas med enkel majoritet. Vid förvärv efter överenskommelse med en eller flera ägare krävs däremot som huvudregel att förslaget biträds av minst två tredjedelar av avgivna och företrädda aktier. I bolagsordningen kan föreskrivas ett högre majoritetskrav än vad som framgår av bestämmelsen.

Det är dock inte tillräckligt att erforderlig majoritet uppnås för att beslutet ska bli bestående. Som framgår av 12 a § kan förvärvet vara otillåtet. Beslutet kan också upphävas om det strider mot den s.k. generalklausulen i 7 kap. 47 § (se prop. 1999/2000:34 s. 127).

19 kap. 12 d §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, klagör att det inför ett beslut om förvärv av egna aktier ska upprättas ett förslag till beslut. Paragrafen har sin förebild i 19 §.

Det ankommer på styrelsen, eller om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren att upprätta förslaget till beslut. Av bestämmelserna i 12 e-g §§ framgår vilket beslutsunderlag som ska finnas inför ett bolagsstämmobeslut om förvärv av egna aktier.

19 kap. 12 e §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, reglerar innehållet i förslag till beslut om förvärv av egna aktier enligt 4 a §. Paragrafen har delvis sin förebild i 20 § (se prop. 2004/05:85 s. 776 och prop. 1999/2000:34 s. 124 f.)

19 kap. 12 f §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, innehåller ett krav på att styrelsen avger ett särskilt yttrande om hur det föreslagna förvärvet förhåller sig till försiktighetsregeln. I förekommande fall ska i yttrandet även redovisas hur stor del av bolagets egna kapital som består av "realiserade vinster". Paragrafen har sin förebild i 22 § (se prop. 2004/05:85 s. 777).

19 kap. 12 g §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, anger det kompletterande beslutsunderlag som ska finnas när ett förslag till förvärv av egna aktier ska behandlas på annan stämma än årsstämma. Paragrafen har sin förebild i 23 § och 18 kap. 5 § (se prop. 2004/05:85 s. 764 och 777).

19 kap. 12 h §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, anger det kompletterande beslutsunderlag som ska finnas när ett förslag till förvärv av egna aktier ska behandlas på annan stämma än årsstämman. Paragrafen har sin förebild i 24 § och 18 kap. 6 § (se prop. 2004/05:85 s. 764 och 778).

19 kap. 12 i §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen som är ny, anger att styrelsen ansvarar för att de i paragrafen angivna handlingarna tillhandahålls aktieägarna samt hur dessa ska tillhandahållas. Paragrafen har sin förebild i 25 § (se prop. 2004/05:85 s. 778 och prop. 1999/2000:34 s. 123 f.).

19 kap. 12 j §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om kallelsens innehåll. Paragrafen har sin förebild i 26 § (se prop. 2004/05:85 s. 778 och prop. 1999/2000:34 s. 123).

19 kap. 12 k §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, preciserar vad bolagsstämmans beslut om förvärv av egna aktier ska innehålla. Paragrafen har sin förebild i 27 § (se prop. 2004/05:85 s. 778 f.).

19 kap. 12 l §

Förslagen har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, innehåller tillsammans med 12 m–o, bestämmelser om formerna för privata aktiebolags överlåtelse av egna aktier. Paragrafen har sin förebild i 31 § (se prop. 2004/05:85 s. 780 och prop. 1999/2000:34 s. 127 f.).

19 kap. 12 m §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, anger vilka lagregler som gäller vid privat aktiebolags överlåtelse av egna aktier. Väsentligen gäller samma regler som vid nyemission av aktier. Paragrafen har till viss del sin förebild i 35 § (se prop. 2004/05:85 s. 781 f. och prop. 1999/2000:34 s. 130 f.)

Enligt förslaget ska i privata aktiebolag beslut om överlåtelse av egna aktier endast kunna fattas av bolagsstämman. Något behov av att kunna bemyndiga styrelsen att fatta sådana beslut bedöms inte föreligga.

19 kap. 12 n §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, anger vad förslaget till beslut om överlåtelse av egna aktier ska innehålla. Paragrafen har till viss del sin förebild i 36 § (se prop. 2004/05:85 s. 782 f. och prop. 1999/2000:34 s. 131 f.).

19 kap. 12 o §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om vad ett beslut om överlåtelse enligt 12 m § ska innehålla. Paragrafen har sin förebild i 37 § (se prop. 2004/05:85 s. 783 f. och prop. 1999/2000:34 s. 132 f.). Se även kommentaren till 37 §.

19 kap. 37 §

Paragrafen behandlar innehåll i bolagsstämmans beslut om överlåtelse av egna aktier.

Andra stycket 2 har utgått med anledning av att aktiebrevens avskaffats. Efterföljande punkt har därför fått nytt nummer.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

20 kap. 1 §

I paragrafen anges de ändamål för vilka minskning av aktiekapital får ske. Enligt förslaget om att privata aktiebolag får utökade möjligheter att förvärva egna aktier har i 12 a § tagits in särskilda bestämmelser om att privata aktiebolag i visst särskilt fall ska besluta om minskning av aktiekapitalet. Förevarande kapitel ska på samma sätt som avseende 16 § inte gälla vid sådan minskning, med undantag från registreringsbestämmelserna i 19–22 §§. En hänvisning till 12 a § har därför tagits in i *tredje stycket*.

20 kap. 7 §

I paragrafens tredje stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 10 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

20 kap. 9 §

Paragrafen behandlar vissa kompletterande krav på förslag som avser minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna genom inlösen.

Första stycket 4 har delvis utgått med anledning av att aktiebrevens avskaffas. I andra stycket har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 10 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

20 kap. 10 §

Paragrafen kompletterar 9 § vad gäller innehållet i ett förslag om minskning av aktiekapitalet genom inlösen.

Första stycket 1 har utgått med anledning av att aktiebrevens avskaffats. Efterföljande punkter har därmed fått nya nummer. I andra och tredje stycket har redaktionella ändringar gjorts som en konsekvens av den ändrade numreringen.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

20 kap. 13 §

I paragrafens första stycke 1 har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 10 §.

Vidare har vissa språkliga ändringar gjorts.

21 kap. 1 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 9.5.1. och 9.5.2.

Paragrafen behandlar lån till aktieägare m.fl. i privata aktiebolag. Enligt förslaget ska privata aktiebolag tillåtas att ge närståendelån under vissa förutsättningar. Detta framgår av *första stycket*.

Begränsningarna i möjligheterna att ge närståendelån har utformats med förebild i 6 § andra och tredje styckena (se prop. 1993/94:196 s. 130 f. och prop. 2004/05:85 s. 806).

Av *andra stycket* framgår att närståendelån får lämnas endast om det därefter finns täckning för bolagets bundna kapital. Endast om bolagets övriga tillgångar överstiger bolagets bundna kapital finns det alltså utrymme för att lämna lån av detta slag. Vid beräkningen härav ska bolagets samtliga fordringar till följd av sådana lån inte tillmätas något värde och ställda säkerheter ska tas upp som skuld.

I *tredje stycket* kommer försiktighetsregeln – motsvarande 17 kap. 3 § andra stycket – till uttryck.

Gällande bestämmelse om förbud mot närståendelån ska alltså gälla för publika aktiebolag. En motsvarande bestämmelse, som enbart gäller för publika aktiebolag, har därför, under rubriken särskilda bestämmelser för publika aktiebolag, tagits in i 13 §. En hänvisning härom finns i *fjärde stycket*.

21 kap. 2 §

Paragrafen innehåller undantag från låneförbudet (se prop. 2004/05:85 s. 803 f.).

Genom hänvisningen till 1 § görs vissa undantag från de restriktioner vid närståendelån som närmare framgår av 1 § andra och tredje styckena. Vidare omfattas låneförbudet för publika aktiebolag i 13 § av undantagen.

21 kap. 3 §.

I paragrafen föreskrivs att bestämmelserna om penninglån gäller även ställande av säkerhet för sådana lån (jfr prop. 2004/05:85 s. 805). Ändringen innebär att en hänvisning införts till den nya paragrafen för publika aktiebolag i 13 §.

21 kap. 4 §

Av paragrafen framgår att vissa fondinnehav inte ska räknas som aktieinnehav vid tillämpning av lånebestämmelserna (jfr prop. 2004/05:85 s. 805). Ändringen innebär att en hänvisning införts till den nya paragrafen för publika aktiebolag i 13 §.

21 kap. 5 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 9.5.1. och 9.5.2.

Paragrafen behandlar lån i privata aktiebolag till förvärv av aktier i bolaget eller överordnat bolag i samma koncern. Enligt förslaget ska privata aktiebolag under vissa förutsättningar tillåtas att ge förvärvslån inom den s.k. närståendekretsen. Detta framgår av *första stycket*.

Begränsningarna i möjligheterna att ge förvärvslån har utformats med förebild i 6 § andra och tredje styckena (se prop. 1993/94:196 s. 130 f. och prop. 2004/05:85 s. 806).

Av *andra stycket* framgår att förskott, lån eller säkerhet enligt första stycket endast får lämnas om det därefter finns täckning för bolagets bundna kapital. Endast om bolagets övriga tillgångar överstiger bolagets bundna kapital finns det alltså utrymme för att lämna lån, förskott eller säkerhet av detta slag. Vid beräkningen härav ska bolagets

samtliga fordringar till följd av sådana lån inte tillmätas något värde och ställda säkerheter ska tas upp som skuld.

I *tredje stycket* kommer försiktighetsregeln – motsvarande 17 kap. 3 § andra stycket – till uttryck.

Gällande bestämmelser om förbud mot förvärvslån ska alltså gälla för publika aktiebolag. En motsvarande bestämmelse, som enbart gäller för publika aktiebolag, har därför, tagits in i 14 §. En hänvisning härom finns i *fjärde stycket*.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

21 kap. 6 §.

Som en konsekvens av att privata aktiebolag enligt 5 § tillåts göra förvärvslån under vissa förutsättningar behövs inte längre undantaget för anställd i paragrafen. Paragrafen föreslås upphävd. Motsvarande bestämmelse, dock nu endast för publika aktiebolag, finns i 15 §.

21 kap. 7 §

Av paragrafen framgår att vid tillämpningen av förvärvslån ska inte den som förvärvar eller innehar en andel i en investeringsfond anses som förvärvare av aktie (jfr prop. 2004/05:85 s. 805). Ändringen innebär att en hänvisning införts till den nya paragrafen för publika aktiebolag i 14 §.

21 kap. 8 §

I och med att förbuden mot närståendelån och förvärvslån tas bort för privata aktiebolag behövs inte längre någon dispensmöjlighet enligt paragrafen. Paragrafen föreslås därför upphävd. Motsvarande bestämmelse, dock nu endast för publika aktiebolag, finns i 16 §.

21 kap. 9 §

Paragrafen som behandlar dispensförfarandet föreslås upphävd. Motsvarande bestämmelse, dock nu endast för publika aktiebolag, finns i 17 §.

21 kap. 10 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 9.5.2.

Paragrafen ställer krav på en särskild förteckning över vissa förskott, lån och säkerheter.

För publika aktiebolag kvarstår kraven oförändrade. I och med att låneförbudet och därmed även dispensförfarandet tagits bort för privata aktiebolag begränsas skyldigheten för privata aktiebolag att föra förteckning enligt paragrafen. En utvidgad upplysningsplikt för de privata aktiebolagen i bolagets årsredovisning har dock tagits in i 5 kap. 12 § årsredovisningslagen.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

21 kap. 12 §

Paragrafen innebär att det för publika aktiebolag inte finns någon dispensmöjlighet när det gäller lån till förvärv av aktier i det långivande bolaget. Innehållet i paragrafen framgår nu i stället av 16 §. Paragrafen kan därför upphävas.

21 kap. 13 §

Se kommentaren till 21 kap. 1 §.

21 kap. 14 §

Se kommentaren till 21 kap. 5 §.

21 kap. 15 §

Se kommentaren till 21 kap. 6 §.

21 kap. 16 §

Se kommentaren till 21 kap. 8 och 12 §§.

21 kap. 17 §

Se kommentaren till 21 kap. 9 §.

22 kap. 4 §

Paragrafen behandlar rätt till lösenbelopp vid inlösen av minoritetsaktier.

Första stycket har ändrats med anledning av att aktiebrev avskaffats. Se kommentaren till 13 §.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

22 kap. 13 §

Enligt paragrafen ska minoritetsaktieägarna, om det har beslutats om förhandstillträde till aktier i ett bolag som inte är avstämningsbolag, överlämna sina aktiebrev med anteckning om överlåtelse till majoritetsaktieägaren. I och med att aktiebrev avskaffas kan denna metod inte längre tillämpas. Förslaget går ut på att minoritetsaktieägarna i stället ska vara skyldiga att låta majoritetsaktieägaren införa sig som ägare till aktierna i aktieboken samt att majoritetsaktieägaren då ska vara skyldig utge lösenbevis till dessa aktieägare. *Första och andra stycket* har ändras i enlighet härmed.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

22 kap. 20 §

Paragrafen behandlar verkningar av en skiljedom avseende lösenbeloppet.

I och med att aktiebrev avskaffas kan inte längre majoritetsaktieägaren få aktiebrev överlämnade till sig. Förslaget går ut på att rättsföljden av en dom avseende lösenbeloppet i stället för bolag som inte är avstämningsbolag ska vara att majoritetsaktieägaren förs in som aktieägare i aktieboken. Paragrafen har ändrats i enlighet härmed.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

22 kap. 21 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om majoritetsaktieägarens skyldighet att i vissa fall deponera lösenbeloppet hos länsstyrelsen i enlighet med lagen (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet. I och med att aktiebrev avskaffas kan inte längre sådan skyldighet inträda på grund av innehav av aktiebrev. Bestämmelserna i första och tredje stycket har ändrats med anledning av att aktiebrev avskaffats.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

22 kap. 22 §

I paragrafen behandlas utfärdande av nytt aktiebrev. Bestämmelsen förslås upphävd.

25 kap. 9 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.2.3.

Paragrafen, som är ny, innehåller en beskrivning av möjligheten till upplösning av privat aktiebolag utan likvidation. Möjligheten är alltså ett alternativ till frivillig likvidation som framför allt riktar sig till privata aktiebolag där de ekonomiska förhållandena är begränsade. Upplösning sker genom att bolaget avförs ur aktiebolagsregistret efter en ansökan enligt 9 b §.

25 kap. 9 b §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.2.4.

Paragrafen, som är ny, reglerar ansökan om upplösning av privat aktiebolag.

Eftersom aktieägarna, styrelseledamöter och eventuell verkställande direktör åtar sig ett personligt betalningsansvar för bolagets skulder måste samtliga dessa samtycka till att upplösningförfarandet ska användas. En ansökan ska därför undertecknas av samtliga aktieägare, styrelseledamöter och verkställande direktör. Däremot krävs inte något beslut från bolagsstämman. Ansökan ska göras hos Bolagsverket inom två veckor efter undertecknandet.

I 1 kap. 46 a § aktiebolagsförordningen (2005:559) framgår vilka handlingar m.m. som ska fogas till ansökan.

En ansökan om upplösning bör likställas med ett registreringsärende. Bolagsverket har därmed att handlägga en sådan ansökan enligt 27 kap. 2 §.

25 kap. 9 c §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.2.4.

Paragrafen, som är ny, behandlar kungörelse.

Upplösning genom avregistrering innebär att borgenärerna tvingas att godta ett gäldenärsbyte. Mot denna bakgrund samt för att ytterligare förstärka kontrollfunktionen ska en ansökan om upplösning kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Borgenärerna ges härigenom möjlighet att motsätta sig och stoppa förfarandet, se 9 d §. Om en borgenär inte hör av sig under handläggningstiden får denne anses ha godtagit gäldenärsbytet. För att handläggningen inte ska dra ut på tiden ska kungörelsen ske skyndsamt. En månad därefter kan, om övriga förutsättningar är uppfyllda, bolaget avregistreras.

25 kap. 9 d §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.2.4.

Paragrafen, som är ny, behandlar när Bolagsverket ska meddela avslagsbeslut.

Under vissa omständigheter bör upplösningsförfarandet inte få användas och Bolagsverket därmed avslå ansökan.

Enligt *punkten 1* ska ansökan avslås om bolaget, trots den försäkran som lämnats, har obetalda skulder. Detta kan exempelvis framkomma genom intygen från Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket eller genom att någon borgenär underrättar Bolagsverket härom.

En annan omständighet som ska föranleda avslag är att Skatteverket gjort bedömningen att bolaget med fog kan antas bli betalningskyldigt för skatt eller socialavgifter. Detta framgår av *punkten 2*.

Vidare ska avslagsbeslut meddelas om någon borgenär motsätter sig förfarandet. Detta framgår av *punkten 3*.

Slutligen ska enligt *punkten 4* avslag meddelas om grund för tvångslikvidation föreligger.

25 kap. 9 e §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.2.4.

Paragrafen, som är ny, reglerar rättsverkningarna av Bolagsverkets beslut om avregistrering. Bestämmelsen är utformad med förebild i övergångsbestämmelse vid höjning av aktiekapitalet (se prop. 1993/94:196 s. 216 f.)

När bolaget har avförts ur aktiebolagsregistret enligt 9 a § anses det upplöst och förlorar därmed sin rättskapacitet. Bolaget kan då inte längre förvärva rättigheter eller skyldigheter och inte föra talan inför domstol (jfr NJA 1982 s. 754 och 1983 s. 801).

Bestämmelserna i första stycket har som utgångspunkt att bolaget i och med avregistreringen inte kan göra gällande några rättigheter och ansvar inte längre för några förpliktelser. Ansvaret för bolagets förpliktelser övergår på aktieägarna, styrelseledamöterna och den verkställande direktören. Ansvaret gäller dock endast de personer som undertecknat ansökan. För det fall det finns någon okänd aktieägare som inte uppmärksammas av styrelsen ska denne inte ovetandes åläggas ett personligt betalningsansvar. De berörda personerna ansvarar därvid solidariskt med den inskränkning som följer av andra stycket. Avsikten är att den personliga ansvarigheten ska inträda för varje slag av förpliktelse som åvilat aktiebolaget, således även för vad bolaget haft att utge exempelvis på grund av utomobligatorisk skadeståndsskyldighet (jfr prop. 1973:168 s. 14).

Inskränkningen enligt *andra stycket* innebär att ansvaret för en aktieägare som inte varit styrelseledamot eller verkställande direktör någon gång under en sexmånadersperiod före ansökans undertecknande, ska begränsas till dennes andel i aktiekapitalet. Ansvaret bör begränsas på detta sätt eftersom det kan uppfattas som orimligt att även personer med ett mycket obetydligt aktieinnehav som haft små möjligheter att påverka bolagets skötsel ska drabbas av ett obegränsat personligt betalningsansvar (jfr bet. 1980/81:LU28 s. 12 f.).

25 kap. 34 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.3.

Paragrafen behandlar likvidators skyldighet att ansöka om kallelse på okända borgenärer enligt lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer.

Bestämmelsen i *första stycket andra meningen* är ny. Denna innebär ett undantag från tidsfristen om sex månader i 5 § lagen om kallelse på okända borgenärer. Tiden är i förevarande fall i stället två månader. Syftet är att förkorta tiden i ett likvidationsärende. I övrigt gäller alltjämt vad som gäller för kallelsen, lagen om kallelse på okända borgenärer.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

30 kap. 1 §

Ändringarna i första stycket 4 samt fjärde stycket är föranledda av förslaget om att förbudet mot närståendelån i nuvarande 21 kap. 1 § och förbudet mot förvärvslån i nuvarande 21 kap. 5 § tas bort för privata aktiebolag. Den nuvarande straffsanktionen gäller därmed i huvudsak inte längre för de privata aktiebolagen. Hänvisningen till 21 kap. 10 § kan dock alltjämt komma att bli gällande såvitt avser lån och säkerheter som har lämnats med stöd av bestämmelsen i 21 kap. 2 § första stycket 3. Däremot kvarstår straffbestämmelsen för publika aktiebolag. Förbudet mot närståendelån har för publika aktiebolag flyttats till 21 kap. 13 § och förbudet mot förvärvslån till 21 kap. 14 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

31 kap. 1 §

Möjligheten att överklaga Bolagsverkets beslut i vissa ärenden tas bort i konsekvens med att bestämmelserna om ärenden om dispens från bosättningskravet enligt 2 kap. 1 § tredje stycket, 8 kap. 9 §, 30 § eller 37 § andra stycket föreslås upphäva.

31 kap. 2 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Paragrafen anger vilka av Bolagsverkets beslut som ska överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

I konsekvens med att beslut enligt 7 kap. 17 §, 9 kap. 9, 25 och 26 §§ samt 10 kap. 22 § numera ska fattas av Bolagsverket har i *första stycket 7* införts en bestämmelse som innebär att även dessa beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

31 kap. 3 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.2.4.

Paragrafen behandlar överklagande av Bolagsverkets beslut hos allmän domstol. Ärenden enligt 25 kap. 11, 28 och 29 §§ har ansetts vara av sådan art att överklagande av besluten bör prövas av allmän domstol (prop. 1993/94:43 s. 19 f och 25). Ändringen i bestämmelsen innebär att även beslut om upplösning av privat aktiebolag efter att detta avförts ur aktiebolagsregistret enligt 25 kap. 9 a § omfattas härav.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

31 kap. 4 §

I paragrafen behandlas överklagande av länsstyrelsens beslut. Bestämmelsen förslås upphävd.

31 kap. 5 §

Ändringen är föranledd av förslaget om att låneförbudet samt därmed dispensmöjligheten i anslutning till dessa tas bort för de privata aktiebolagen. Dagens bestämmelser kvarstår dock oförändrade för publika aktiebolag. Bestämmelsen om dispens har i konsekvens härmed flyttats till 21 kap. 16 §.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

På grund av svårigheter att bedöma tiden för lagstiftningsfrågornas fortsatta behandling lämnas inget förslag på dag för ikraftträdande.

För förslagen i avsnitt 5 om aktiebrevens avskaffande behövs en särskild övergångsordning avseende aktiebrev som utfärdats innan de nya föreskrifterna träder i kraft. Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.10.

För att det papperslösa systemet ska komma att gälla fullt ut och aktieboken ge en rättvisande bild av ägarförhållandena i bolaget måste aktiebrev i så stor utsträckning som möjligt lämnas in till bolagets styrelse som kan makulera dessa och i stället föra in uppgifterna i aktieboken. Av 4 kap. 37 § framgår att en aktieägare, panthavare eller person med annan rätt i aktien endast kan utöva sina rättigheter i bolaget om han eller hon antecknats i aktieboken. Aktiebrev som utfärdats

och lämnats ut före lagens ikraftträdande måste alltså lämnas in till bolaget för att de rättigheter som aktien ger ska kunna användas. Aktiebrevet kommer att behålla sin rättsliga status på så sätt att det utgör ett bevismedel vid styrelsen prövning vid införande i aktieboken.

Aktiebrev kan även efter ikraftträdandet komma att användas vid överlåtelse eller pantsättning av aktier genom att detta lämnas över till förvärvare eller panthavare och detta utan bolagets kännedom. Enligt *punkten 2* ska en sådan förvärvare eller panthavare kunna uppnå sakrättsligt skydd i enlighet med den nu gällande 6 kap. 8 §. För att undvika risk för konkurrens vid dubbelöverlåtelse där den ene förvärvaren kan uppnå sakrättsligt skydd genom att få aktiebrevet i sin besittning och den andre förvärvaren genom att bolaget underrättas härom, har traditionsprincipen företräde. Sådant företräde ges dock endast om aktieboken innehåller uppgift om att aktiebrev har utfärdats. Detta innebär att en förvärvare eller panthavare som efter ikraftträdandet tar emot ett aktiebrev måste kontrollera att uppgift om aktiebrevet finns i aktieboken för att undvika eventuell rättsförlust. Å andra sidan blir det inte möjligt för exempelvis en förvärvare att uppnå sakrättsligt skydd genom denuntiatio om det i aktieboken finns uppgift om att aktiebrev lämnats ut för aktierna och detta inte återlämnats till styrelsen.

Om styrelsen underlåtit att föra in uppgift om aktiebrevet i aktieboken torde detta kunna medföra skadeståndsskyldighet.

2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:46) om investeringsfonder

2 kap. 3 a §

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket och 5 kap. 22 § andra stycket årsredovisningslagen tas bort har första stycket i bestämmelsen tagits bort.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

3 Förslaget till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

5 kap. 12 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 9.5.2.

Ändringarna i *tredje stycket* går tillbaka på förslaget om den nya utformningen i 21 kap. aktiebolagslagen där privata aktiebolag enligt 1 och 5 §§ tillåts ge närståendelån samt förvärvslån under vissa förutsättningar. Lämnade lån eller ställda säkerheter enligt dessa paragrafer ska alltså framgå av årsredovisningen. För publika aktiebolag gäller alltså allmänt att lämnade lån till eller ställd säkerhet till förmån för någon med stöd av dispens ska framgå. Dispensbestämmelsen för publika aktiebolag har flyttats till 21 kap. 16 § aktiebolagslagen.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

5 kap. 20 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 14.9.1. Se även avsnitt 14.9.2.

I tredje stycket uppställs strängare krav på upplysningar som ska lämnas i årsredovisningen om årets löner och andra ersättningar i publika aktiebolag. Tredje stycket i bestämmelsen har tagits bort.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

5 kap. 22 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 14.9.1.

I andra stycket uppställs strängare krav på upplysningar som ska lämnas i årsredovisningen om pensioner och liknande förmåner i publika aktiebolag. Andra stycket i bestämmelsen har tagits bort.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

6 kap. 1 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 14.9.1.

I paragrafen regleras att förvaltningsberättelsen i aktiemarknadsbolag ska innehålla information om dels de senaste beslutade riktlinjerna, dels styrelsens förslag till nya riktlinjer. Bestämmelsen förslås upphävd.

7 kap. 14 §

I andra stycket framgår att två avvikelser gäller i fråga om vad koncernredovisning ska innehålla om ersättningar m.m. till ledande befattningshavare. Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket och 5 kap. 22 § andra stycket årsredovisningslagen tas bort har andra stycket i bestämmelsen tagits bort.

7 kap. 32 §

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket årsredovisningslagen tas bort har hänvisningen i första stycket femte punkten till 5 kap. 20 § tredje stycket årsredovisningslagen tagits bort.

4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag**5 kap. 1 §**

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket och 5 kap. 22 § andra stycket årsredovisningslagen tas bort har andra stycket i bestämmelsen tagits bort.

6 kap. 1 §

Som en konsekvens av att 6 kap. 1 a § årsredovisningslagen upphävs har hänvisningen i andra stycket gällande bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag som är aktiemarknadsbolag tagits bort.

7 kap. 4 §

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket och 5 kap. 22 § andra stycket årsredovisningslagen tas bort har andra stycket i bestämmelsen tagits bort.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

7 kap. 7 §

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket årsredovisningslagen tas bort har hänvisningen i första stycket tredje punkten b till 5 kap. 20 § tredje stycket årsredovisningslagen tagits bort.

5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag**5 kap. 1 §**

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket och 5 kap. 22 § andra stycket årsredovisningslagen tas bort har andra stycket i bestämmelsen tagits bort.

6 kap. 1 §

Som en konsekvens av att 6 kap. 1 a § årsredovisningslagen upphävs har hänvisningen i andra stycket gällande försäkringsaktiebolag som är aktiemarknadsbolag tagits bort.

7 kap. 4 §

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket och 5 kap. 22 § andra stycket årsredovisningslagen tas bort har andra stycket i bestämmelsen tagits bort.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

7 kap. 5 §

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket årsredovisningslagen tas bort har hänvisningen i första stycket fjärde punkten b till 5 kap. 20 § tredje stycket årsredovisningslagen tagits bort.

6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag

2 kap. 22 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 15.3.

Paragrafen, som är ny, innebär att en bolagsmans ansvar för bolagets förpliktelser preskriberas tio år efter det att bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret, om inte preskriptionen dessförinnan avbryts gentemot bolagsmannen.

Bestämmelsen innebär att en borgenär som vill kräva fullgörelse mot en bolagsman som avgått ur ett handelsbolag gentemot denne måste vidta åtgärder senast tio år efter det att bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret. Uppgifter om när en bolagsman registrerats som avgången kan borgenären få genom handelsregistret. Vidare kungörs registreringen i Post- och Inrikes Tidningar.

Bestämmelser i övrigt om preskription och preskriptionsavbrott m.m. följer av preskriptionslagen (1981:130).

Medansvarsfordringar som omfattas av lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m. berörs inte av ändringen.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelse

På grund av svårigheter att bedöma tiden för förslaget fortsatta behandling lämnas inget förslag på dag för ikraftträdande.

Med hänsyn till borgenärsintressen ska den nya paragrafen endast gälla för de bolagsmän vars avgång registreras i handelsregistret efter lagens ikraftträdande. Bolagsmans ansvar för bolagets förpliktelser, vars avgång har registrerats före ikraftträdandet, kommer alltså enligt gällande rätt inte vara föremål för särskild preskription.

7 Förslaget till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)

18 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.2.2. Bestämmelsen som ålägger aktiebolag som beslutat om utdelning att sända in en bestyrkt

avskrift av bolagsstämmoprotokoll till registreringsmyndigheten, föreslås upphävd.

8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev

2 kap. 24 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.4. Bestämmelsen som behandlar utdelningskuponger föreslås upphävd.

2 kap. 25 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.4.

Som en konsekvens av förslaget om att utdelningskuponger ska avskaffas och därmed 24 § upphävas har hänvisningen i första stycket till denna paragraf tagits bort.

Särskilda yttranden

Särskilt yttrande av experten Håkan Söderberg

I nedanstående frågor har jag en annan uppfattning än utredaren av sådan styrka att jag vill redovisa min inställning i ett särskilt yttrande.

Aktieägarregister m.m.

I betänkandet föreslås att det pappersbaserade systemet med aktiebrev, utdelningskuponger och interimisbevis avskaffas. I och med att aktiebrev avskaffas kommer aktieboken att innehålla flera uppgifter och få större rättslig betydelse. I anslutning till dessa ändringar har frågan om införande av ett centralt aktieägarregister aktualiserats.

Utredaren har bedömt att de tidsramar som han haft till förfogande inte räckt till för att närmare analysera konsekvenserna av ett sådant register. Han pekar på att det är lämpligt att utreda frågan ytterligare efter det att en aktiebrevsreform genomförts.

Utredaren har övervägt om det skulle vara lämpligt att föreslå att det införs en skyldighet för aktiebolag att årligen lämna information om ägarförhållanden i bolaget till Bolagsverket. Han har bedömt att det, i vart fall för närvarande, inte bör införas något sådant krav. Jag delar inte hans uppfattning om att det skulle stå i strid med uppdraget att förenkla för aktiebolagen att, i anslutning till att aktiebrev avskaffas, föreslå att ett sådant krav införs. Enligt min mening skulle den samlade tillgången på sådan information hos Bolagsverket kunna underlätta i olika sammanhang både för näringslivet och för myndigheter samtidigt som det skulle innebära en kontrollfunktion av att bolagen verkligen för aktiebok. Informationskravet skulle kunna uppfyllas genom att bolagen elektroniskt överför databaserade uppgifter eller genom fotokopia av aktieboken, och den administrativa kostnaden att lämna uppgifterna en gång per år torde bli mycket låg.

Jag anser därför att ett krav på årlig information till Bolagsverket om ägarförhållanden i aktiebolag bör införas i avvaktan på att frågan om införande av ett centralt aktieägarregister utreds.

Låneförbudet

I betänkandet föreslås att det nuvarande låneförbudet i aktiebolagslagen tas bort och ersätts med begränsningar för hur stora lån som får lämnas till aktieägare, styrelseledamöter och andra bolaget närstående personer (s.k. närståendelån). Det föreslås också att s.k. förvärvslån ska få lämnas under samma förutsättningar som närståendelån.

Jag delar inte utredarens uppfattning. Regeringen övervägde vid införandet av den nuvarande aktiebolagslagen ändringar av samma innebörd som de nu föreslagna. Den kom fram till att övervägande skäl talade för att behålla det gällande låneförbudet för närståendelån (prop. 2004/05:85 s. 427 ff.).

Enligt min uppfattning kvarstår de av regeringen angivna starka skälen för att upprätthålla en skiljelinje mellan bolagets ekonomi, å den ena sidan, och aktieägarnas och företagsledningens ekonomier å den andra. Om låneförbudet helt eller delvis upphävs skulle det bli svårare att upprätthålla en sådan skiljelinje och att kontrollera mellanhavanden mellan bolaget och de personer som står bakom bolaget. Till detta kommer att det kan sättas i fråga om införandet av en utökad möjlighet att låna ut pengar i närståendekretsen i någon större utsträckning förenklar för aktiebolagen. I dag finns möjlighet till dispens från förbudet mot lån till närstående om det finns synnerliga skäl (21 kap. 8 § aktiebolagslagen).

Nuvarande regler om förbud för s.k. förvärvslån syftar till att förhindra att förvärv av ett aktiebolag finansieras med bolagets egna medel. Ett sådant förfarande skulle innebära att tillgångar frånhäns bolaget och tillförs de tidigare aktieägarna samtidigt som bolaget får en fordran på den nye aktieägaren. I dag finns möjlighet till dispens från förbudet mot lån till förvärv av aktier om det behövs på grund av särskilda omständigheter. Enligt min uppfattning behövs regler av nuvarande utformning även fortsättningsvis (jfr prop. 2004/05:85 s. 432 ff.).

Eventuella lagändringar i enlighet med förslagen i dessa delar bör i vart fall inte träda i kraft förrän nödvändiga följdändringar i skattelagstiftningen gjorts.

Särskilt yttrande av experten Per Nordström

Inledning

I detta slutbetänkande lämnar utredaren många förslag som ligger väl i linje med utredningens huvudsyfte, att skapa enklare regler för aktiebolag. I några delar vill jag dock framföra en annan uppfattning.

Aktiebrev och aktiebok

Utredarens förslag att avskaffa aktiebrev och istället ge aktieboken en ökad betydelse känns i sig som en riktig och väl motiverad förändring. Det är min erfarenhet att många bolagsföreträdare inte med säkerhet vet huruvida aktiebrev är utfärdade eller ej och det är också vanligt att aktiebrev men även aktieböcker kommer på avvägar vilket ställer till en hel del problem inte minst vid aktieöverlåtelser. Om aktiebrev avskaffas kommer det att bli mycket viktigt att aktieboken förs på ett korrekt sätt och att aktieboken hela tiden hålls aktuell. Detta särskilt som aktieboken ska innehålla flera uppgifter än idag.

Aktieägarregister

Mot bakgrund av dagens problem kring aktiebrev och aktieböcker känner jag en oro för att aktieboken i ett inte obetydligt antal fall kommer att uppvisa betydande brister. Jag menar därför att det nu vore lämpligt att överväga att föra in regler om ett centralt aktieägarregister. Ett sådant centralt register bör utformas enligt det förslag som Aktiebolagskommittén redovisade i bilaga till sitt slutbetänkande (SOU 2001:1).

Naturligtvis finns det nackdelar med ett centralt aktieägarregister på så sätt att varje aktieöverlåtelse måste rapporteras in till registret och att insynen kring aktieägandet underlättas. Samtidigt konstaterar jag att det merarbete som bolagen och aktieägarna drabbas av är marginellt. Även om styrelsen fortsättningsvis ska föra aktieboken måste förändringar rapporteras och föras in. Genom att tillhandahålla en möjlighet till elektronisk rapportering till ett framtida centralt aktieägarregister kan rapporteringen underlättas. Det vore då lämpligt att Bolagsverket gavs i uppdrag att föra det centrala aktieägarregistret. En ägarförändring leder ofta till änd-

ring i styrelse och firmateckning och det skulle då vara smidigt att samtidigt till ett ställe kunna anmäla såväl ägarbytet som den nya styrelsen etc. för registrering.

Intresset av att få information om hur olika företag ägs är mycket stort. Bolagsverket får varje timme ett stort antal frågor kring aktieägandet och där vi med nuvarande ordning får hänvisa till att kontakta bolaget och be att få se aktieboken. Om det fanns ett centralt aktieägarregister skulle bolagen kunna avlastas frågor kring ägandet och det skulle också bli möjligt att alltid göra en ännu bättre affärskontroll till nytta för ett säkert företagande.

Förutom den nytta affärspartners, långgivare m.fl. skulle ha av ett ägarregister så blir ett aktieägarregister också till fördel för myndigheter som Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket och Kronofogden när det gäller att utreda brott eller att hantera skattefrågor m.m. Sverige inför just nu regler som bygger på det tredje penningtvättsdirektivet (2005/60/EG). I det sammanhanget kan det konstateras att Sverige kritiserats av Financial Action Task Force (FATF) när det gäller åtgärder mot penningtvätt och terroristfinansiering. Vid tillämpningen av de nya författningarna för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism är det ännu viktigare att känna till vem man gör affärer med. Ett centralt aktieägarregister passar väl in i den bilden.

Även myndigheter och organisationer som ska lämna tillstånd till viss verksamhet eller betala ut olika former av bidrag till verksamhet skulle få ett bättre underlag för sitt beslutsfattande om det fanns tillgång till ett centralt aktieägarregister.

Om det inte blir aktuellt med ett centralt aktieägarregister bör det enligt min uppfattning i vart fall införas en ordning där uppgifter om aktieägandet ur aktieboken årligen rapporteras in till Bolagsverket. Det bör i så fall ske samtidigt med att räkenskapshandlingarna ges in till verket. För att underlätta en sådan inrapportering bör ett elektroniskt förfarande tillämpas. Jag vill i det här sammanhanget peka på att det i förslaget till EG-förordning om ett privat europabolag finns bestämmelse om att aktieägarföreteckningen ska offentliggöras (medlemsstaterna föreslås kunna besluta om annan ordning).

Förvärv av egna aktier

Det är naturligtvis viktigt att underlätta ägar- och generationsskiften i privata aktiebolag. Jag ifrågasätter dock om behovet av ändrade regler kring förvärv av egna aktier är så stort att det motiverar att det förs in nya regler i aktiebolagslagen. Aktiebolagslagen skulle med utredarens förslag belastas med ett tjugotal nya paragrafer. Detta är inte ägnat till att skapa regler om ett enklare aktiebolag.

Särskilt yttrande av experten Roland Andersson

Inledning

Jag delar inte utredarens förslag i vissa delar. Innan jag redovisar mina synpunkter i de delarna tar jag upp några frågor av mer övergripande och principiell natur.

Allmänt om det pågående förenklingsarbetet

Först vill jag slå fast att jag inte har något emot förenklingar i lagstiftningen som underlättar för företagen. Förenklingar kan också vara positiva för bekämpningen av ekonomisk brottslighet. Ett enklare regelverk kan bidra till att i vart fall de oaktsamma brotten blir färre. Så länge det är fråga om verkliga förenklingsåtgärder som inte har annat än positiva effekter för samhället som helhet ställer jag mig därför bakom de förslag som läggs fram. Detta gäller för merparten av de förslag som utredaren presenterar. Men vissa förenklingsförslag kan dock få negativa konsekvenser för samhället.

Förutom de frågor som utredaren har haft att överväga förbereds ytterligare ett antal förenklingsåtgärder i syfte att gynna företagandet i landet. Jag tänker då i första hand på förslagen om avskaffad revisionsplikt och sänkt krav på aktiekapitalets storlek. Förenklingsarbetet väcker framför allt två frågor, nämligen om det batteri av förenklingar som initierats verkligen gynnar företagandet i landet och hur de åtgärder som förbereds kommer att påverka utvecklingen av den ekonomiska brottsligheten.

Dagens aktiebolag har en kvalitetsstämpel som fyller en viktig funktion i samhället. Ett aktiebolag ska bl.a. ha ett aktiekapital som inte bara är symboliskt och en revisor. Bolagets medel får inte lånas ut till aktieägare eller företrädare för bolaget. Bolaget ska ha styrelse som ska kunna ställas till ansvar för bolagets verksamhet. Allt detta bidrar till att aktiebolaget i dag intar en särställning bland de svenska företagsformerna.

Genomförs alla de förenklingar beträffande aktiebolaget som föreslagits kommer förutsättningarna för det ekonomiska "umgänget" i samhället att förändras. De ekonomiskt starka aktörerna på marknaden kommer att minimera sitt risktagande. Det kommer att bli svårare för aktiebolag och särskilt nystartade sådana att överhuvudtaget få kredit och eventuella krediter kommer att bli dyrare. Krav på personlig borgen eller motsvarande kommer att bli regel. Till bilden hör

vidare att de nystartade aktiebolagen sannolikt kommer att ställas inför kravet på korta betalningsfrister av sina leverantörer.

Mot den bakgrunden är det sannolikt att bl.a. marknaden för svart utlåningsverksamhet kommer att öka och att den grova organiserade brottsligheten därmed får en utökad spelplan. Regeringens satsning på åtgärder mot denna särskilt samhällsskadliga brottslighet riskerar därmed att bli mindre verkningsfulla.

Förslagen förenklar också för de personer som vill missbruka aktiebolagsformen för att undandra staten skatter och arbetsgivaravgifter. Ett typiskt brottsupplägg när det gäller svart arbetskraft ser ut på följande sätt.

Utrymme för betalning av svart arbetskraft skapas genom att osanna fakturor bokförs i ett beställarbolag, där arbetet utförs. Peningmedel överförs till de bolag som utställt de osanna fakturorna. Medlen tas där ut i kontanter och återförs till beställarbolagen, som avlönar arbetarna svart. Fakturabolagen företräds av målvakter och aktiebolagen bedriver inte någon annan verksamhet än att ställa ut falska fakturor. De byts ut efterhand och avlöser varandra för att förhindra upptäckt av den brottsliga verksamheten. Brottsuppläggen förutsätter således en ständig tillgång på nya aktiebolag och förenklingarna kommer att bidra till att det behovet blir lättare att tillgodose än i dag.

Om alla de förenklingsåtgärder som initierats verkligen genomförs torde det visserligen bli enklare att starta ett aktiebolag men jag tror att det samtidigt blir dyrare och svårare än i dag att driva verksamheten vidare. Många av de nystartade bolagen riskerar därför att gå i konkurs, inte sällan med stora förluster och personliga tragedier som följd. De kan också dra med sig andra aktiebolag i konkurserna. Missbruket av aktiebolagsformen kommer sannolikt också att öka, vilket i sin tur medför att konkurrensen snedvrids och att den grova organiserade brottsligheten får större spelrum. De nu beskrivna effekterna gynnar inte nyföretagandet och kan inte heller ses som något positivt för samhället som helhet.

Konsekvenserna av utredarens förslag

Mot bakgrund av vad jag nu anfört anser jag att de förslag som utredaren lägger fram i detta slutbetänkande måste ses i det större sammanhang som de utgör en del av. När det gäller några av förslagen delar jag då inte utredarens optimistiska syn på de positiva effekterna för företagen och näringslivet. Jag anser vidare att utredaren underskattat de

negativa effekterna för bekämpningen av den ekonomiska brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet i allmänhet.

Närmare om utredarens förslag

Bosättningskrav för styrelsen

Ett vanligt sätt att undgå beskattning i Sverige är att placera sin förmögenhet i något land dit Skatteverkets kontrollverksamhet inte når, s.k. skatteparadis. Om utredarens förslag om ett helt slopat bosättningskrav för styrelse och verkställande direktör i ett aktiebolag infördes skulle på motsvarande sätt "styrelseparadis" kunna utnyttjas. Som styrelseledamöter sätts personer (s.k. målvakter) in som är bosatta i länder där de är oåtkomliga för såväl aktiebolagsrättsliga som straffrättsliga reaktioner.

De negativa effekterna av förslaget är så stora att de inte uppvägs av de fördelar som kan finnas med förslaget. Jag kan som exempel inte se hur ett slopat bosättningskrav skulle kunna göra det lättare för en kvinna att starta ett aktiebolag i tjänstesektorn, en kategori av företagare som förenklingsåtgärderna särskilt ska gynna.

Aktieägarregister m.m.

Jag har inget att erinra mot att aktiebrev avskaffas. Men jag är inte lika optimistisk som utredaren när det gäller bolagens förmåga att på egen hand sköta aktieboken på ett tillfredsställande sätt. Som redovisats är erfarenheterna från hur aktieböckerna förs i dag inte särskilt goda. Mot den bakgrunden ser jag inte informationskampanjer av olika slag som någon framkomlig väg för att lyfta aktieboken till den nivå som krävs för att aktiebrev ska kunna avskaffas.

Om man samtidigt som aktiebrev avskaffas inför ett aktieägarregister efter den modell som Aktiebolagskommittén föreslog i en bilaga till sitt slutbetänkande (Aktieägarregister, SOU 2001:1) skulle man en gång för alla tvingas att reda ut ägarförhållandena i landets aktiebolag, något som bl.a. skulle underlätta bolagsöverlåtelser och andra åtgärder inom ramen för ett bolags verksamhet som berör samtliga aktieägare. Ett Aktieägarregister skulle naturligtvis också vara till fördel för skattekontrollen och bekämpningen av ekonomisk brottslighet. Men det är inte i första hand de effekterna som gör att jag helst skulle vilja ha ett centralt aktieägarregister; jag tror inte att företagen direkt på

egen hand kommer att hantera aktieboken på ett sätt som gynnar den ekonomiska tillväxten i landet.

Att införa ett centralt aktieägarregister kan emellertid framstå som ett stort steg att ta. Ett alternativ som innehåller många av ett centralt registers fördelar skulle vara att enligt utländska förebilder ålägga aktiebolagen att en gång per år skicka in en kopia av aktieboken till Bolagsverket. Tyvärr har utredaren inte lagt fram något sådant förslag. Ett krav av detta slag torde inte öka arbetsbelastningen för aktiebolagen mer än ytterst marginellt, naturligtvis under förutsättning att bolagen verkligen för aktiebok, vilket torde vara själva poängen med reformen. Det torde vidare vara svårt att hävda att en sådan ordning skulle vara integritetskränkande samtidigt som man föreslår att aktieboken ska vara offentlig.

Underlåtenhet att skicka in en kopia skulle kunna medföra en sanktionsavgift enligt samma principer som gäller för årsredovisningar. Regleringen skulle också kunna utvärderas efter några år och om det då visar sig att aktiebolagens företrädare lärt sig att föra aktiebok på ett godtagbart sätt kan man naturligtvis på nytt överväga att helt överlåta ansvaret på aktiebolagen på det sätt som utredaren nu föreslår.

Förslaget att avskaffa aktiebrev innebär att aktieboken kommer att innehålla betydligt fler uppgifter än i dag. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet underlåter att föra aktiebok eller att hålla den tillgänglig döms till böter eller fängelse i högst ett år. Jag frågar mig om det verkligen finns skäl att kriminalisera de mest bagatellartade överträdelsena av kravet på att föra aktiebok. Enligt min uppfattning borde rättsväsendets begränsade resurser kunna användas på bättre sätt. Det bör därför övervägas om inte mindre brister bör undantas från det straffbara området. Detta kan lämpligen åstadkommas genom att ringa fall undantas från det straffbara området.

Låneförbudet

Som utredaren nämner var förbudet mot lån till närstående föremål för överväganden när den nya aktiebolagslagen infördes. Förbudet behölls dock. Regeringen framhöll att det finns starka principiella skäl att upprätthålla en skiljelinje mellan bolagets ekonomi å den ena sidan och företagsledningens ekonomier å den andra sidan. Vidare påpekades att låneförbudet fyller en viktig funktion i arbetet mot oseriös

verksamhet samt att det inte står klart att ett avskaffande av förbudet skulle tillgodose ett angeläget behov för de seriösa företagen.

Det är således bara några år sedan nyttan av ett borttagande av förbudet bedömdes vara förhållandevis begränsat. Till bilden hör också att skattelagstiftningen fortfarande inte innehåller några regler om hur lån till närstående ska behandlas om förbudet skulle avskaffas, vilket lagrådet pekade på som en brist, när frågan senast övervägdes.

Enligt min uppfattning har utredaren inte tillfört något nytt när det gäller nyttan av ett avskaffande av förbudet. Tvärtom anser att jag förbudet framstår som än mer motiverat med tanke på förslagen om slopad revisionsplikt och sänkt krav på aktiekapitalets storlek. De inkonsekvenser som utredaren lyfter fram och som må vara förknippade med låneförbudet vid mer komplicerade företagskonstellationer saknar helt betydelse för det stora antalet fåmansbolag. Där handlar det enbart om att kunna disponera bolagets vinstmedel utan att betala skatt. Till detta ska också läggas att argumentet om hur lätt det är att kringgå det svenska låneförbudet via utländska bolag numera försvagats genom regeringens skrivelse till riksdagen om förslag till ändring i inkomstskattelagen (Regeringens skrivelse 2008/09322).

Jag har för egen del svårt att se något annat skäl för lån till närstående än de rent skattemässiga, dvs. att privat kunna förfoga över bolagets vinst utan att betala den skatt som en vinstutdelning utlöser. Skatteverket kan i dag medge dispens från förbudet mot lån till närstående om det finns synnerliga skäl från detta. Enligt uppgift från Skatteverket utnyttjas i dag den möjligheten i mycket begränsad omfattning. Jag är medveten om att detta förhållande i och för sig inte utesluter att det skulle kunna finnas ett reellt behov av lån för seriösa ändamål, men jag har inte av Skatteverkets erfarenheter på området eller av vad utredaren anfört i den delen övertygats om att så är fallet.

Jag motsätter mig således att låneförbudet för närstående avskaffas och jag har samma principiella grundsyn när det gäller förvärvslån.

Förvärv av egna aktier

Utredarens förslag i den delen innebär att aktiebolagslagen måste ”tyngas” med ett större antal nya paragrafer. Förutom att detta knappast är förenligt med grundtanken att skapa regler om ett enklare aktiebolag har jag som vid låneförbuden svårt att se något egentligt behov.

Upplösning av aktiebolag

I likhet med utredaren anser jag att det finns ett behov av ett förenklat förfarande för upplösning av privata aktiebolag. Det är dock angeläget att en sådan möjlighet inte inbjuder till ökad ekonomisk brottslighet. Med dagens regelverk torde ansvar för osant intygande vara den enda straffrättsliga sanktion som kan komma i fråga för att motverka missbruk av det föreslagna regelverket. Straffskalan för osant intygande av normalgraden är böter eller fängelse i högst sex månader. I praktiken utdöms sällan något annat än böter. Som utredaren påpekar kan detta ”i och för sig uppfattas som ett mindre effektivt instrument i arbetet med att bekämpa ekonomisk brottslighet och annat missbruk”.

Jag vill verkligen understryka detta förhållande. Därför anser jag att förslaget om ett förenklat förfarande för upplösning av aktiebolag inte bör genomföras om det inte kompletteras med ett utvidgat straffansvar som ligger i nivå med de straff som kan utdömas för oegentligheter i samband med konkurs. Den naturligaste lösningen borde därför vara att straffbestämmelsen i 11 kap. 2 § brottsbalken om försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning kompletteras så att den också omfattar uppgiftslämnande i samband med upplösning av aktiebolag.

En annan men inte fullt så optimal lösning skulle vara att straffskalan för osant intygande höjs så att den kommer i nivå med straffskalan för urkundsförfalskning. Ekobrottsmyndigheten har vid flera tillfällen efterfrågat en sådan förändring med motiveringen att dagens teknik i praktiken suddat ut gränserna mellan urkundsförfalskning och osant intygande och att skillnaden i straffskalorna därför inte längre är motiverad.

Särskilt yttrande av experten Urban Engerstedt

Tvångslikvidation på grund av kapitalbrist

I 25 kap. 13–20 §§ aktiebolagslagen finns bestämmelser om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist. Bestämmelserna innebär att om ett aktiebolag gått med förlust så att mer än hälften av aktiekapitalet gått förlorat får bolaget inte fortsätta att driva verksamhet som vanligt utan åtgärder måste vidtas för att återge aktiekapitalet full täckning. Vidtas inte sådana åtgärder behandlas aktiebolaget som ett handelsbolag på det sättet att aktieägarna – tillsammans med bl.a. styrelsen och verkställande direktören – blir personligen betalningsskyldiga för bolagets uppkommande förpliktelser. I slutändan kan allmän domstol försätta aktiebolaget i likvidation, om föreskrivna åtgärder inte vidtas eller inte leder till godtagbart resultat.

Bestämmelserna om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist saknar motsvarighet i övriga länder som vi brukar jämföra oss med. Redan det förhållandet att bestämmelserna är närmast unika för Sverige väcker frågan om det finns skäl att behålla dem. Det ligger också nära till hands att förespråka att betungande svenska särbestämmelser avskaffas så att de svenska aktiebolagen blir mera konkurrenskraftiga. Det råder ingen tvekan om att bestämmelserna om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist är betungande. Det är en omständlig och kostsam process som lagstiftaren föreskriver vid misstanke om att aktiekapitalet inte har tillräcklig täckning. De åtgärder som lagen föreskriver vid kapitalbrist står därför enligt min mening inte i proportion till vad som kan uppnås. Det gäller särskilt i bolag som visserligen har bristfällig kapitaltäckning men som inte är på obestånd utan kan betala sina skulder efter hand som de förfaller till betalning.¹

För tillämpningen av bestämmelserna spelar bolagets revisor en central roll. Erfarenheten visar att det ofta är revisorn som slår larm om att täckningsgraden har sjunkit till kritisk nivå. Det är också revi-

¹ Tvångslikvidationens vara eller inte vara har tidigare tagits upp av bl.a. advokaten Mats Müllern i Affärsrätt 7/85 och av universitetslektorn Elisabeth Posselius i Advokaten nr 4/86. Müllern menade att reglerna lika gärna kunde slopas, eftersom de inte har någon praktisk effekt. Posselius var liksom Müllern skeptisk till reglernas efterlevnad i praktiken men lämnade frågan öppen huruvida de borde slopas eller ändras. Posselius hade gjort en empirisk genomgång av mål vid några domstolar och funnit dels att bestämmelserna i dåvarande ABL 13:2 (nuvarande ABL 25:13) tillämpats i ytterst få fall, dels att en mängd aktiebolag gått i konkurs med stora underskott i boet utan att synbarligen några ansträngningar vidtagits för att utröna om skyldighet att träda i likvidation förelegat. Men också på den senaste tiden har tvångslikvidationsreglernas funktionalitet ifrågasatts, se Anna Forseback i JT 2008-09 NR 1 sid. 205 f. och Stefan Lindskog, Kapitalbrist i aktiebolag – kommentarer till kap. 25:13-20 ABL, Norstedts Juridik 2008.

sorn som ska granska den av styrelsen upprättade kontrollbalansräkningen. Granskningen gäller inte bara de justeringar som görs i förhållande till årsredovisningen. Revisorn måste också granska kontrollbalansräkningen med hänsyn till det resultat som redovisas för den period som sträcker sig från den senaste balansdagen till dagen för upprättandet av kontrollbalansräkningen. Slutligen har revisorn att granska styrelsens redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning som har inträffat efter det att den senaste fastställda årsredovisningen lämnades.

Utredningen om revisorer och revision har föreslagit (se Avskaffande av revisionsplikten för små företag SOU 2008:32) att ett mycket stort antal aktiebolag ska undantas från revisionsplikt. Om förslaget upphöjs till lag innebär det för bolag utan revisor – i nu aktuellt avseende – en återgång till den ordning som gällde i alla svenska aktiebolag fram till 1992 då bestämmelser om revisorsgranskning av kontrollbalansräkningen infördes.

Tillämpningen av bestämmelserna om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist påverkas i hög grad också av hur stort aktiekapital bolaget har. Om det lägsta tillåtna aktiekapitalet sänks till 50 000 kronor eller till en ännu lägre nivå – 1 kr, något som också föreslagits, kan den nuvarande likvidationsplikten när halva aktiekapitalet har gått förlorat inte gärna bestå, eftersom varje nystartat bolag med minsta tillåtna aktiekapital riskerar att bli likvidationspliktigt så snart man startat sin verksamhet.

Jag anser därför att institutet likvidationsplikt på grund av kapitalbrist bör utmönstras ur aktiebolagslagen, först och främst för privata aktiebolag men logiken bjuder att motsvarande ändring görs också för de publika aktiebolagen. Istället för bestämmelserna om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist kan det införas regler som stärker borge-närsskyddet genom en tydligare markering av styrelseledamöternas ansvar för ett bolags likviditetsutveckling och vid befarad insolvens. Ökat fokus på likviditeten är bra för det enskilda bolaget men också för näringslivet i stort. Särskild uppmärksamhet bör vidare ägnas åt transaktioner som tar sikte på värdeöverföringar till aktieägare m.fl. Besluten bakom sådana transaktioner kan behöva dokumenteras med en bedömning av hur likviditeten, risken för obestånd och förutsättningarna för fortsatt drift påverkas.

Kommittédirektiv

Ett enklare aktiebolag

Dir.
2007:132

Beslut vid regeringssammanträde den 19 september 2007

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare ska ta ställning till om kravet på lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag bör sänkas och utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Utredaren ska också lämna förslag till andra ändringar av aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen som innebär förenklingar för aktiebolagen. Arbetet ska särskilt inriktas på de små aktiebolagens behov av förenklade associationsrättsliga regler.

Utredaren ska vidare överväga om det behövs en ny företagsform utan personligt betalningsansvar som är särskilt avpassad för näringsverksamhet i liten skala.

Slutligen ska utredaren ta ställning till om en bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser bör bli föremål för särskild preskription viss tid efter bolagsmannens utträde ur bolaget.

Utredaren ska i ett delbetänkande senast den 31 mars 2008 redovisa resultatet av sina överväganden om kravet på lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 31 mars 2009.

Vägen mot enklare regler för små aktiebolag

Åtgärder som underlättar för små aktiebolag att driva sin verksamhet eller för nya aktiebolag att etablera sig är ett viktigt inslag i regeringens strategi för ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning. Regeringen har också som målsättning att de administrativa kostnaderna för företagen på grund av de statliga regelverken ska minska med 25 procent till år 2010 (se prop. 2006/07:1, utg.omr. 24, s. 27).

För att bidra till att uppnå denna målsättning och underlätta för företagen har två utredningar redan tillsatts på det associationsrättsliga området. Utredningen om revisorer och revision har i uppdrag att föreslå de lagändringar som krävs för att ta bort revisionsplikten för de små företagen (se dir. 2006:96 och 2006:128). Vidare har regeringen beslutat om direktiv till en särskild utredare som ska föreslå förenklingar av redovisningsreglerna (se dir. 2007:78).

EG-kommissionen har inlett ett motsvarande arbete för att åstadkomma regelförenklingar för europeiska företag. Enligt meddelandet En strategisk översyn av programmet "Bättre lagstiftning" inom Europeiska unionen, KOM(2006) 689 ska de administrativa kostnaderna för europeiska företag minska med 25 procent fram till år 2012. Kommissionen har aviserat att förslag till lagstiftningsåtgärder på det bolagsrättsliga området kommer att lämnas med början kring årsskiftet 2007/08.

En näringsidkare som vill driva sin verksamhet utan personligt ansvar är i dag i princip hänvisad till att bilda eller köpa ett aktiebolag. Den associationsrättsliga regleringen som rör aktiebolag finns i aktiebolagslagen (2005:551). Aktiebolagslagen gäller för både stora och små aktiebolag liksom för aktiebolag med en enda aktieägare och för aktiebolag med ett stort antal aktieägare. Regleringen är omfattande; lagen innehåller mer än 800 paragrafer. I Sverige finns omkring 325 000 aktiebolag, därav drygt 1 000 publika. Flertalet av de privata bolagen har endast en ägare.

Det är mot denna bakgrund naturligt att nu även se över möjligheterna till sådana ändringar i aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen som innebär förenklingar för aktiebolagen. En fråga som särskilt bör övervägas i det sammanhanget är om nuvarande krav på aktiekapitalets storlek i privata aktiebolag bör ändras. Det bör även övervägas om det finns anledning att skapa en ny företagsform för små verksamheter. (Se prop. 2006/07:1, utg.omr. 24, s. 27.) Arbetet bör anförtros en särskild utredare.

Kapitalkravet

Ett aktiebolag måste ha ett visst aktiekapital. För ett privat aktiebolag gäller att aktiekapitalet måste uppgå till minst 100 000 kr. Kravet på att bolaget ska ha ett visst aktiekapital innebär i princip ett krav på att det ska finnas en viss marginal mellan tillgångarna och skulderna. I kravet ligger bl.a. att det vid bolagets bildande ska

tillskjutas egendom som motsvarar aktiekapitalets belopp och att det inte får ske någon värdeöverföring från bolaget (t.ex. vinstutdelning) om denna skulle innebära att aktiekapitalet togs i anspråk. Bestämmelserna om aktiekapital syftar till att trygga borgenärernas intressen och kompensera dem för att de inte kan göra gällande något personligt betalningsansvar mot bolagets ägare. Det har också anförts att det är rimligt att kräva att den som vill använda sig av aktiebolagsformen ska vara kapabel och beredd att göra ett visst kapitaltillskott.

I Europa finns en trend mot sänkta eller slopade krav på aktiekapital för bolagsformer som motsvarar det svenska privata aktiebolaget. Ett franskt privat aktiebolag behöver t.ex. numera inte ha något aktiekapital och i Spanien har kravet på visst aktiekapital sänkts kraftigt. I Storbritannien har sedan länge gällt att ett privat aktiebolag inte behöver ha mer än ett pund i aktiekapital.

EG-kommissionen genomför just nu en studie som ska innefatta en analys av det kapitalskyddssystem som EG:s andra bolagsrättsliga direktiv, det s.k. kapitaldirektivet, bygger på (rådets andra direktiv av den 13 december 1976 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen när det gäller att bilda ett aktiebolag samt att bevara och ändra dettas kapital, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga [77/91/EEG, EGT L 26, 31.1.1977, s. 1, Celex 31977L0091]). Syftet är att få fram underlag inför en eventuell översyn av EG-direktivet. Detta är visserligen bara tillämpligt på publika aktiebolag men studien, som ska vara slutförd hösten 2007, kan förväntas vara av principiellt intresse också när det gäller kapitalskyddet i andra slag av bolag.

Även i Sverige har det ifrågasatts om kravet på aktiekapital för privata aktiebolag är sakligt motiverat. Det har ibland hävdats att kravet bör sänkas eller rentav tas bort.

Justitiedepartementet anordnade i november 2006 ett samrådsmöte där kravet på aktiekapital i privata aktiebolag behandlades. De deltagare som yttrade sig framförde skäl både för och emot en sänkning av lägsta tillåtna aktiekapital.

Skälen för att ett aktiebolag ska ha ett visst aktiekapital gör sig i och för sig fortfarande gällande. Särskilt i ett förenklingsperspektiv kan emellertid de nuvarande bestämmelserna om aktiekapital utgöra ett hinder mot startande av företag. I synnerhet för tjänste- och kunskapsföretag utan behov av kapitalkrävande tillgångar kan bestämmelserna framstå som onödigt betungande. Ett annat förhållande

som ger anledning att ifrågasätta om de nuvarande bestämmelserna är ändamålsenliga är att det allt oftare förekommer att utländska aktiebolag, med lägre aktiekapital än svenska aktiebolag, bedriver verksamhet i Sverige genom en filial. Det finns mot den bakgrunden anledning att överväga om det nu är dags att sänka kravet på aktiekapital i svenska privata aktiebolag.

En utgångspunkt för dessa överväganden bör vara att svenska aktiebolag även i fortsättningen ska ha ett visst aktiekapital men att detta inte bör behöva vara högre än vad som är nödvändigt för att det, tillsammans med vad som följer av annan reglering, i rimlig grad ska tillgodose förekommande borgenärsintressen. Det bör härvid beaktas att dessa kan variera mellan olika branscher. Utredaren bör alltså överväga om kravet på aktiekapital bör sättas lägre än i dag och vilken nivå som i så fall bör väljas. Nivåer som särskilt bör övervägas är 50 000 kr och 20 000 kr. Ytterligare ett alternativ som bör övervägas är att lagen inte anger någon lägsta nivå; bolagets stiftare skulle med en sådan lösning kunna bestämma aktiekapitalet till 1 kr.

I uppdraget bör det ingå en analys av de konsekvenser som förändringar av detta slag skulle kunna få i olika avseenden. Bland annat bör utredaren belysa om lägre krav på aktiekapital kan befaras gå ut över andra enskilda eller allmänna intressen, t.ex. på skatteområdet. Det bör också belysas vilka effekter som förändringar av det angivna slaget kan få för bolagens upplåning och kreditvärdighet samt för förekomsten av s.k. personlig borgen och andra säkerhetsarrangemang. Den internationella utvecklingen liksom utvecklingen på redovisningsområdet måste också beaktas.

Det bör i sammanhanget undersökas om en sänkning av kapitalkravet för privata aktiebolag behöver kompletteras med åtgärder som säkerställer borgenärsskyddet eller som begränsar eventuella andra icke önskvärda effekter av sänkningen. Ett exempel på en sådan åtgärd är att införa ett oaktsamhetsansvar som i ökad utsträckning gör det möjligt att vid konkurs eller företagsrekonstruktion utkräva betalning från de personer som drivit verksamheten. I Storbritannien gäller bestämmelser av det slaget ("liability for wrongful trading").

Utredaren ska därför

- analysera fördelar och nackdelar med gällande bestämmelser om lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag,
- överväga till vilket belopp lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag lämpligen bör bestämmas,

- särskilt överväga lösningar som innebär att lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag bestäms till 50 000 kr eller 20 000 kr eller att lagen inte anger något lägsta tillåtna aktiekapital,
- belysa konsekvenserna av en sänkning av lägsta tillåtna aktiekapital, bl.a. för det allmänna och i fråga om skyddet för aktiebolagets borgenärer,
- undersöka om en sänkning av lägsta tillåtna aktiekapital bör kombineras med åtgärder för att trygga borgenärernas ställning eller för att begränsa eventuella andra icke önskvärda effekter, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Andra förenklingsåtgärder

På senare år har åtgärder vidtagits för att underlätta för företagande i aktiebolagsform. Sålunda har den förra aktiebolagslagen, från år 1975, ersatts med en ny, avsevärt mer överskådlig och flexibel lag. Vidare har nya regler införts om elektronisk ingivning till Bolagsverket av anmälningar för registrering, ansökningar och årsredovisningshandlingar. Som har framgått ovan finns det dock mer att göra för att minska den administrativa regelbördan för svenska aktiebolag.

Som ett led i arbetet med att identifiera förenklingsmöjligheter beslutade regeringen i mars 2007 att uppdra åt Verket för näringslivsutveckling (Nutek) att mäta företagens administrativa kostnader till följd av regelverket på det associationsrättsliga området. Mätningen, som ska ske i samverkan med bl.a. näringslivets organisationer och vara klar senast vid utgången av 2007, ansluter till en motsvarande mätning som EG-kommissionen har initierat i fråga om EG-lagstiftningen.

På motsvarande sätt som på redovisningsområdet grundar sig de svenska aktiebolagsrättsliga reglerna till stor del på EG:s bolagsrättsliga direktiv. Vissa EG-regler gäller alla aktiebolag, t.ex. det s.k. publicitetsdirektivet (68/151/EEG), medan andra, t.ex. fusionsdirektivet (78/855/EEG), endast gäller publika aktiebolag. Även den senare typen av regler har dock helt eller delvis genomförts också beträffande privata aktiebolag. Lagstiftaren har nämligen, naturligt nog, strävat efter enhetliga regler (se t.ex. prop. 1993/94:196 s. 89). På många punkter hindrar direktiven alltså inte att det införs enklare regler för privata aktiebolag. Ett exempel är kravet på aktiekapital, som har behandlats ovan. Det finns nu skäl att i högre grad än hittills

använda det utrymme som kan finnas att förenkla den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen.

Det finns även andra frågor inom aktiebolagsrätten som inte kan hänföras till något av EG-direktiven men som bör belysas och övervägas med inriktning på att åstadkomma förenklingar för företagen. Bl.a. har Bolagsverket, på regeringens uppdrag, redovisat ett antal förslag till förenklingar i aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen (dnr Ju2006/8869/L1 och N2007/2026/MK). Verket föreslår t.ex. att förekommande krav på ingivande av bolagsstämmoprotokoll i vissa anmälningssärenden, t.ex. vid anmälan av beslut om ändring av bolagsordningen, tas bort eller modifieras. Förslag har också framförts om att ytterligare förbättra möjligheterna till elektronisk kommunikation med Bolagsverket. Det finns skäl att studera dessa och andra förslag närmare.

De här diskuterade förenklingarna i det aktiebolagsrättsliga regelverket bör göras inom ramen för aktiebolagslagens och aktiebolagsförordningens nuvarande struktur. Det kan dock finnas anledning att inom denna ram göra ytterligare skillnader i regleringen för publika respektive privata aktiebolag.

En annan fråga som bör tas upp i detta sammanhang rör de nya regler om beslutsordningen för ersättningar till ledande befattningshavare som gäller sedan den 1 juli 2006 (se prop. 2005/06:186 och bet. 2005/06:LU31). Det har från näringslivet hävdats att ersättningsfrågor hanteras bättre inom ramen för den självreglering som finns på området för bolagsstyrning. Utredaren bör, med utgångspunkt i den rekommendation som EG-kommissionen har antagit (kommissionens rekommendation av den 14 december 2004, 2004/913/EG) analysera hur de nya bestämmelserna har fungerat och överväga behovet av förändringar.

Den nya aktiebolagslagen innebär en systematisk modernisering av den svenska aktiebolagsrätten. I syfte att göra lagen mer lättillgänglig för små och medelstora bolag har t.ex. de särbestämmelser som avser publika aktiebolag placerats i slutet av varje kapitel (se vidare prop. 2004/05:85 s. 200 ff.). Det är tänkbart att ytterligare åtgärder av detta slag kan vidtas. Om utredaren gör bedömningen att det inte behövs någon ny företagsform (se nästa avsnitt), får denna fråga särskild betydelse.

Många aktiebolag har små administrativa resurser. Det är därför viktigt att det är lätt för aktiebolagen att skaffa sig den information de behöver. Detta gäller både information om rättsregler och annan typ av information, t.ex. om innehållet i bolagsregistret.

Bolagsverket erbjuder i dag en betydande mängd information, blanketter m.m., bl.a. på verkets webbplats. Utredaren bör i samråd med verket överväga om det bör göras ytterligare insatser, t.ex. en särskild regelsamling för de små aktiebolagen.

Utredarens arbete ska innefatta en bred och åtgärdsinriktad dialog med Bolagsverket, näringslivets organisationer och andra berörda samt inledas med en kartläggning av förekommande rättsliga och administrativa problem för aktiebolagen. Dialogen ska särskilt inriktas på de små bolagen.

Utredaren får ta upp alla frågor om förenkling av de aktiebolagsrättsliga reglerna som aktualiseras under utredningsarbetet, om det bedöms motiverat och det finns utrymme för det under utredningstiden. Arbetet ska dock främst inriktas på de små aktiebolagens problem.

Utredaren ska därför

- analysera om de regler som har tillkommit i samband med genomförandet av EG:s bolagsrättsliga lagstiftning är onödigt betungande för de privata aktiebolagen,
- överväga om det bör göras några ytterligare materiella ändringar i aktiebolagslagen eller aktiebolagsförordningen för att förenkla för aktiebolagen, i synnerhet de små aktiebolagen,
- utvärdera bestämmelserna om beslutsordningen för ersättningar till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolagen,
- överväga om aktiebolagslagen genom redaktionella ändringar i något avseende kan göras enklare att tillämpa för små aktiebolag,
- lämna förslag till ytterligare insatser som kan göras för att sprida information om det aktiebolagsrättsliga regelverket till de små aktiebolagen,
- utarbeta nödvändiga författningsförslag, och
- allsidigt belysa konsekvenserna av författningsförslagen.

Förslagen ska vara utformade så att aktiebolagens administrativa börda, särskilt de små bolagens, minskas så långt det är möjligt utan att andra viktiga intressen som t.ex. skyddet för aktiebolagets borgenärer, skattekontrollen och bekämpandet av ekonomisk brottslighet eftersätts.

Behövs det en ny företagsform?

Som har framgått finns det enligt den svenska aktiebolagslagen redan i dag två alternativa kategorier av aktiebolag utan personligt betalningsansvar för delägarna, nämligen publika respektive privata aktiebolag. Den ena bolagskategorin, publika aktiebolag, omfattar typiskt sett större bolag med stor spridning av aktierna, medan den andra kategorin, privata aktiebolag, företrädesvis omfattar små bolag med ett mindre antal ägare. Den svenska aktiebolagslagstiftningen har därmed en struktur som i sina huvuddrag överensstämmer med vad som gäller i övriga EU-länder, även om många andra länder har valt att – till skillnad från Sverige – reglera de båda bolagskategorierna i två skilda lagar.

Under senare år har flera medlemsstater i EU övervägt att gå längre än att dela in aktiebolag i privata och publika, nämligen att införa en ny företagsform utan personligt betalningsansvar för näringsverksamhet i mindre skala. I flertalet fall har man emellertid stannat för att rikta in sig på att förenkla den befintliga regleringen.

Även i Sverige har det i olika sammanhang förts fram önskemål om en ny företagsform, utan personligt betalningsansvar för delägarna och särskilt avpassad för näringsverksamhet i liten skala. Det har hävdats att aktiebolagslagen i alltför hög utsträckning är konstruerad med utgångspunkt i de större företagens förutsättningar och behov. Det har sagts att den som vill starta ett litet aktiebolag inte vågar ta steget, därför att han eller hon möter ett regelsystem som uppfattas som alltför krångligt. Detta mönster är särskilt tydligt bland kvinnor, som står för en ökande andel av nyföretagandet inom de sektorer – tjänster och handel – där också behovet av kapital ofta till en början är begränsat.

Skapandet av en ny företagsform är dock en stor och svår fråga. Befintliga svenska företagsformer har som regel vuxit fram under lång tid och som en del i en internationell utveckling. Vid det samrådsmöte om en ny företagsform för näringsverksamhet i liten skala som Justitiedepartementet anordnade i november 2006 fick idén om en sådan företagsform ett blandat mottagande. Vid samrådsmötet förordade sålunda en klar majoritet av de deltagare som yttrade sig att förenklingsarbetet först och främst bör ta sikte på att förenkla den gällande aktiebolagslagen, inte på att tillskapa en ny företagsform. Mot denna bakgrund är det tydligt att en närmare behovs- och problemanalys behöver göras innan det går att ta

ställning till om en ny företagsform bör tillskapas och hur en sådan i så fall bör vara konstruerad.

Frågan om vilka fördelar och nackdelar en ny företagsform kan föra med sig bör nu övervägas närmare (jfr bet. 2006/07:CU11). I en första etapp bör de problem de associationsrättsliga reglerna innebär för små aktiebolag kartläggas. Utifrån denna kartläggning bör – med beaktande av de förenklingsförslag som lagts fram – behovet av en ny företagsform analyseras. Om det sedan resultatet av denna analys har utvärderats finns skäl att gå vidare, bör i en andra etapp en utredare få i uppdrag att lägga fram förslag till behövlig ny lagstiftning. Dessa direktiv behandlar bara arbetet under den första etappen.

En möjlighet är att skapa en ny företagsform, avsedd specifikt för små verksamheter, med utgångspunkt från vad som gäller enligt aktiebolagslagen. Betydande delar av aktiebolagslagens regelverk skulle emellertid kunna undvaras, särskilt om arbetet inriktas på enmansbolag. Som ett exempel kan nämnas bestämmelserna om aktiebolagets organisation. Därmed skulle man förhållandevis enkelt kunna ta fram regelverket för en ny företagsform med flera av aktiebolagets fördelar men med en mindre omfattande och mera överskådlig reglering. Eventuella svårigheter att utforma regler som ger företag som växer möjlighet till en smidig övergång mellan olika företagsformer måste dock vägas in i sammanhanget.

Ett alternativ är givetvis att bygga upp ett regelverk för en ny företagsform från grunden utan att ta avstamp i aktiebolagslagen. Detta skulle förmodligen ge ännu bättre förutsättningar att mejsla fram ett enkelt regelverk för näringsverksamhet i liten skala. Ett sådant arbete kan dock antas vara mera tidskrävande.

En särskild fråga är vilken typ av små aktiebolag som ett eventuellt fortsatt arbete med en ny företagsform bör inriktas på. Aktiebolag används ju för mycket olika ändamål. I debatten har det sagts att möjligheten att förenkla för enmansbolag är störst. Enligt andra debattinlägg är behovet av enklare regler störst för ägarledda fåmansbolag; i sådana bolag är det väsentligt att förebygga konflikter mellan aktieägarna genom enkla och klara regler, något som den utbredda användningen av särskilda aktieägaravtal illustrerar. En ytterligare kategori aktiebolag där det sägs finnas en potential för regelförenklingar är helägda dotterbolag.

Utredaren ska därför

- kartlägga vilka övergripande problem som befintliga bolagsrättsliga regler innebär för små aktiebolag,
- analysera om de materiella reglerna, även med hänsyn till de förslag som läggs fram av utredaren, på bolagsrättens område allmänt sett är mer omfattande och komplexa än vad som är nödvändigt för de små aktiebolagens behov,
- härvid uppmärksamma om vissa typer av verksamheter, – de som ovan har benämnts enmansbolag, ägarledda fåmansbolag och helägda dotterbolag – bör särbehandlas i något avseende,
- ta ställning till om en ny företagsform utan personligt betalningsansvar bör skapas,
- om ett behov av en ny företagsform konstateras, ta ställning till inriktningen på ett eventuellt fortsatt arbete med frågan och skissera de huvudsakliga kännetecknen för den nya företagsformen, och
- ta del av de erfarenheter och överväganden som gjorts i andra europeiska länder och i Nordamerika när det gäller införandet av en ny företagsform utan personligt ägaransvar för små verksamheter.

Vid bedömningen av om det finns ett behov av en ny företagsform ska utredaren utgå från att skattereglerna för den nya företagsformen – så långt som möjligt – ska vara desamma som de som gäller för aktiebolag.

Preskription av fordran mot en bolagsman efter utträde ur handelsbolaget

Enligt 2 kap. 20 § första stycket lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag svarar bolagsmännen solidariskt för bolagets skulder. En bolagsman som avgår svarar dock inte för de förbindelser som uppkommer efter avgången, om bolagets medkontrahent kände till eller borde ha känt till att bolagsmannen avgått (22 §).

Om ett krav preskriberas i förhållande till bolaget, kan detta förhållande åberopas av en bolagsman som grund för preskription av hans eller hennes medansvar (accessorisk preskription). Däremot kan en

bolagsmans medansvar inte preskriberas särskilt. Högsta domstolen har i ett avgörande år 2005 konstaterat att detta gäller även efter det att bolagsmannen har avgått ur handelsbolaget (NJA 2005 s. 438). I vissa fall kan alltså en före detta bolagsman ställas inför betalningskrav som, om preskriptionslagens huvudregel om tioårig preskription hade gällt särskilt i förhållande till honom eller henne, hade varit preskriberat.

I avgörandet säger Högsta domstolen att det kan anföras skäl för en annan ordning, men att det inte finns något rättsligt stöd för att hävda att en särskild tioårig preskription i den beskrivna situationen skulle vara gällande rätt. Domstolen anför vidare att, om en sådan regel ska införas, det bör ske genom lagstiftning.

Det kan tilläggas att enligt förordningen om europeiska ekonomiska intressegrupperingar (rådets förordning av den 25 juli 1985 om europeiska ekonomiska intressegrupperingar [EEIG; 2137/85/EEG, EGT L 199, 31.7.1985, s. 1–9, Celex 31985R2137]) gäller för motsvarande situation en preskriptionstid på fem år från offentliggörandet av medlemmens avgång.

Utredaren ska därför

- ta ställning till om en bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser bör bli föremål för särskild preskription viss tid efter det att bolagsmannen har utträtt ur handelsbolaget,
- om detta bedöms vara lämpligt, överväga hur en preskriptionsregel bör vara utformad, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Övriga frågor

De ärenden med anknytning till förenklingar av de bolagsrättsliga reglerna som finns i Justitiedepartementet och som kommer in till departementet under utredningstiden kommer i den mån det bedöms lämpligt och efter samråd med utredaren att överlämnas till denne.

Arbetets bedrivande

Utredaren ska göra de internationella jämförelser som anses befogade. Situationen i andra, med Sverige jämförbara länder, ska särskilt beaktas. Samråd bör, när det är lämpligt, ske med EG-kommissionen.

Utredaren ska i sitt arbete föra en dialog med och inhämta synpunkter från Bolagsverket, Nutek, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, FAR SRS, Näringslivets regelnämnd (NNR), Företagarna, FöretagarFörbundet och Svenskt Näringsliv. En dialog bör även föras med andra parter som kan bedömas bli särskilt berörda av förslagen och övervägandena.

Utredaren ska hålla sig informerad om och beakta det pågående arbetet med att ta bort revisionsplikten för små företag som f.n. bedrivs inom Utredningen om revisorer och revision (dir. 2006:96 och 2006:128) samt arbetet med ytterligare förenklingar av redovisningsreglerna, m.m. (dir. 2007:78). Detsamma gäller arbetet inom Utredningen om ett samordnat insolvensförfarande (dir. 2007:29). Utredaren ska vidare följa det arbete med bolagsrättsliga frågor som pågår inom EU.

Utredaren ska även följa och beakta redovisningen av det uppdrag som regeringen den 22 mars 2007 gav till Nutek om att mäta företagens administrativa kostnader på associationsrättens område.

Utredaren ska redovisa konsekvenserna för näringslivet och för det allmänna av de förslag som läggs fram. Vid bedömningen av förslagets påverkan på företagens administrativa kostnader ska utredaren ta hjälp av Nutek. Om förslagen kan bedömas medföra ökade kostnader för det allmänna, ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras.

Utredaren ska belysa vilka effekter som föreslagna förenklingar har för möjligheterna att förebygga och utreda ekonomisk brottslighet.

Utredaren ska redovisa vilka konsekvenser som de förslag som lämnas har i ett jämställdhetsperspektiv, särskilt i fråga om kvinnors företagande (jfr prop. 2006/07:1, utg.omr. 24, s. 26).

Utredaren ska i ett delbetänkande senast den 31 mars 2008 redovisa resultatet av sina överväganden om kravet på lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag.

Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 31 mars 2009. Om utredaren finner det lämpligt, får dessa delar av uppdraget redovisas i ett eller flera delbetänkanden.

(Justitiedepartementet)

Deltagare vid hearing den 16 september 2008 om ett enklare aktiebolag

Andersson Roland	Ekobrottsmyndigheten
Bernström Karin	Internationella Handelshögskolan i Jönköping
Boström Tim	Baker & McKenzie Advokatbyrå
Engerstedt Urban	FAR SRS
Femrell Andrea	Näringslivets Regelnämnd (NNR)
Fritsch Annika	Företagarna
Goldman Harry	NyföretagarCentrum
Holmberg Lünig Marie	Svenska Bankföreningen
Hägg Eva	Mannheimer Swartling Advokatbyrå
Johansson Anna	Verket för näringslivsutveckling (Nutek)
Johansson Håkan	Ekobrottsmyndigheten
Karlberg Anna	Internationella Handelshögskolan i Jönköping
Larsson Dozet Therese	Utredningen om ett enklare aktiebolag
Laukkanen Jenni	Baker & McKenzie Advokatbyrå
Lidström Per	FöretagarFörbundet
Malm Arvid	FöretagarFörbundet
Månsson Johan	Öhrlings PricewaterhouseCoopers
Nordström Per	Bolagsverket
Rydin Urban	Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)
Sandberg Annica	Justitiedepartementet
Svernlöv Carl	Utredningen om ett enklare aktiebolag
Thorfinn Louise	Näringsdepartementet

Thulin Pontus
Wigart Anne
Österberg Birgitta

Skatteverket
Svenskt Näringsliv
Verket för näringslivsutveckling
(Nutek)

Sammanfattning

Genom tilläggsdirektiv den 15 oktober 1998 (Dir. 1998:90) fick kommittén i uppdrag att lägga fram ett förslag som innebär att samtliga aktieägare i alla bolag utom avstämningsbolag skall finnas antecknade i ett centralt register. Förslaget skall vara fullständigt och behandla bl.a.

- vilken betydelse registreringen bör ges i olika avseenden,
- vilka sakrättsliga verkningar registreringen skall ha,
- vilket eller vilka organ som skall ha hand om registreringen,
- vad registret skall omfatta,
- om det finns skäl för att registrets uppgifter om aktieägare till någon del skall vara hemliga,
- hur förfarandet skall gå till i samband med registrering,
- vilka integritetsfrågor som inrättandet av ett aktieägarregister ger upphov till,
- skadestånd vid felaktig registrering,
- behovet av en övergångsreglering,
- om särskilda regler behövs när ett bolag inför avstämningsförbehåll eller avskaffar det samt
- kostnaderna för att införa registret och finansieringen av det.

Kommittén har alltså inte haft i uppdrag att pröva om det är lämpligt att införa ett centralt register som omfattar samtliga aktieägare i alla bolag som inte tillämpar lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Kommittén har valt att utforma huvudbetänkandet på grundval av den ordning beträffande aktiebok och aktiebrev som kommittén föreslog i betänkandet Aktiebolagets kapital (SOU 1997:22) och i denna bilaga till betänkandet lägga fram det fullständiga förslaget till aktieägarregister som skall avges enligt 1998 års tilläggsdirektiv. Det innebär att lagtexten i huvudbetänkandet hålls ren från alla de konsekvensändringar i övriga kapitel som blir följderna av förslaget i

bilagan att utmönstra kapitlet om aktiebrev och skriva om kapitlet om aktieboken i grunden.

Kommittén har emellertid kommit att bli osäker på hurvida det traditionella pappersbaserade systemet motsvarar moderna krav eller om tiden är mogen att överge aktiebrev och övergå till ett kontobaserat system som liknar det som i dag gäller för avstämningsbolagen. Denna osäkerhet har uppstått i samband med att kommittén studerat möjligheterna att införa ett centralt register över aktieägarna i samtliga bolag som inte är avstämningsbolag.

I sitt arbete med dessa registerfrågor har kommittén nämligen kommit till uppfattningen att ett sådant register inte kan bli tillförlitligt med mindre aktieägarna själva i sitt eget intresse önskar registrera sina aktieinnehav. Ett sådant intresse får de om rätten till utdelning och andra ekonomiska rättigheter i bolaget liksom rätten att delta i bolagets förvaltning tillkommer endast den som finns införd som aktieägare i registret och införing i registret dessutom är det enda som ger en aktieförvärvare sakrättsligt skydd mot dubbelöverlåtelse och mot att aktierna tas i anspråk för betalning av överlåtarens skulder. Kommittén menar därför att om ett sådant register skall införas så måste man samtidigt avskaffa aktiebrev, aktiekupongerna och övriga aktiebolagsrättsliga dokument i de bolag som omfattas av registret.

Om ett centralt aktieägarregister inrättas menar kommittén att det måste träda i funktion vid en tidpunkt som är gemensam för alla bolag som omfattas av detta. Av hänsyn till aktieomsättningens krav kan det inte komma i fråga att upprätta registret successivt så att vissa bolag, beroende på slutsiffran i organisationsnumret eller någon annan princip, omfattas av de nya bestämmelserna medan övriga bolag som inte hanterar sina aktier enligt lagen om kontoföring av finansiella instrument fortfarande skall administrera aktiebrev och följa de gamla bestämmelserna. Kommittén föreslår därför att alla bolag som skall omfattas av registret skall vidta förberedelser så att de vid en given tidpunkt i nära anslutning till att de nya bestämmelserna skall träda i kraft kan leverera de uppgifter som skall ingå i registret till registerföraren i en sådan form att de kan läggas in direkt i det centrala registret. Kommittén föreslår i enlighet härmed att alla bolag utom fåmansbolagen under en övergångstid skall åläggas att föra aktieboken med hjälp av automatisk databehandling. För att tvinga aktieägarna att anmäla sig för registrering i den av bolaget förda aktieboken föreslår kommittén att aktiebrev och aktiekupongerna redan under denna övergångstid av-

skaffas i de ifrågavarande bolagen. Kvar blir endast vissa emissions- och teckningsbevis som kommittén anser måste behållas tills vidare för att ge bolagen möjligheter att hantera teckningsrätter m.m. vid emissioner som sker med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt.

Av det anförda framgår att kommitténs förslag till övergångslösning innehåller alla bestämmelser som behövs i ett system utan aktiebrev och aktiekuponger. Det innebär att om det under remissbehandlingen skulle framkomma invändningar mot förslaget om ett centralt aktieägarregister men remissinstanserna tillstyrker tanken på ett papperslöst system, det är möjligt att lägga fram den föreslagna övergångslösningen som en permanent lösning på hur aktier skall hanteras i ett system utan aktiebrev och aktiekuponger av bolag som inte omfattas av lagen om kontoföring av finansiella instrument.

På grund härav och då det för läsarna blir mera tydligt att kommitténs förslag är avsett att genomföras i två steg lägger kommittén i denna bilaga fram två författningsförslag. Det första avser avskaffande av aktiebrev och aktiekupongerna med bolaget som ansvarigt för aktieboken. Det andra förslaget är avsett för det fall det centrala aktieägarregistret genomförs och innebär att aktieboken avskaffas och aktierna och alla andra aktiebolagsrättsliga dokument hanteras i ett helt papperslöst system i huvudsaklig överensstämmelse med de nuvarande reglerna i lagen om kontoföring av finansiella instrument.

Nedan ges en översiktlig beskrivning av de två stegen av reformen i punktform.

Steg 1 (aktiebrevsreformen) Steg 2 (kontoreformen)

Vad händer med de aktiebolagsrättsliga värdepapperen?

- Aktiebrev och utdelningskupongerna avskaffas även för de nuvarande kupongbolagen.
- Anteckningarna i bolagens aktieböcker skall i stället vara rättsgrundande och ersätta pappersdokumentens funktioner.
- Aktieboken avskaffas för alla aktiebolag. Aktieboken ersätts för de nuvarande kupongbolagens del av ett avstämningsregister i vilket bl.a. aktieägarna registreras. För avstämningsbolagen finns redan avstämningsregister.

- Det innebär att det sakrättsliga skyddet liksom reglerna om godtrosförvärv för de nuvarande kupongbolagen knyts till införingen i aktieboken.
- De ekonomiska rättigheterna i bolaget kan inte längre utövas mot uppvisande av aktuellt värdepapper utan dessa rättigheter får i stället utövas av dem som är införda som aktieägare i aktieboken på dagen för beslutet.
- Bolagens avstämningsregister skall ta över de funktioner som pappersdokument och aktiebok fyller.
- Det sakrättsliga skyddet liksom reglerna om godtrosförvärv kommer i det nya systemet att bli gemensamma för samtliga aktiebolag. En anteckning om innehavet i avstämningsregistret är avgörande. Förslaget innebär inte någon förändring för avstämningsbolagen.
- Såväl förvaltningsrättigheterna i bolaget som de ekonomiska rättigheterna kan utövas av den som är antecknad som ägare i avstämningsregistret. För avstämningsbolagen innebär det en förändring i förhållande till vad som gäller i dag.

Vilka benämningar används för olika bolag?

- Benämningen ”kupongbolag” avskaffas i och med att aktiekupongerna utmönstras. De nuvarande kupongbolagen benämns i stället övriga bolag eller bolag som inte är avstämningsbolag.
- Benämningen kupongbolag har redan avskaffats genom steg 1. Eftersom alla bolag i princip skall tillämpa samma regler tas nu ytterligare ett steg. Förslaget innebär att även begreppen avstämningsbolag och övriga bolag tas bort. I några fall behövs emellertid skilda bestämmelser för större respektive mindre bolag. Kommitténs förslag innebär att skiljelinjen, när olika bestämmelser behövs, går mellan publika och privata bolag.

Vad innehåller aktieböckerna/avstämningsregistren?

- Aktieböckerna kommer beträffande bolag som inte är avstämningsbolag att innehålla mycket fler uppgifter än i dag. Förutom de uppgifter som nu finns kommer böckerna att innehålla uppgift dels om aktie är pantsatt tillsammans med uppgift om panthavare, dels om aktie förvaltas av annan än aktieägaren och dels om avkastningen av aktie tillkommer annan än aktieägaren. Uppgifterna motsvarar de som för avstämningsbolagen finns i avstämningsregistret.
- För avstämningsbolagen kommer aktieböckerna att innehålla samma uppgifter som i dag.
- I bolag som inte är avstämningsbolag skall aktieboken som huvudregel föras med hjälp av dator. Har bolaget tio eller färre aktieägare får aktieboken alljämt föras manuellt.

Vem utför registreringarna av aktieägare m.fl.?

- Bolagets styrelse har precis som i dag ansvaret för att aktieboken förs på ett korrekt sätt.
- Bolagen skall träffa avtal med en s.k. central värdepappersförvarare som för ett register över bolagets aktieägare m.m. För de bolag som inte träffar något sådant avtal för PRV registret.

– PRV skall agera som central värdepappersförvarare utan krav på auktorisation från Finansinspektionen. PRV:s verksamhet som värdepappersförvarare skall i övrigt följa de regler som finns i kontoföringslagen.

– Bolagen skall leverera in samtliga ”ingångsuppgifter” till värdepappersförvararen och därefter anmäla sådana registerförändringar som bolaget självt beslutar om. I fråga om andra uppgifter såsom ägarförändringar skall kontoinnehavaren anmäla förändringarna till förvararen.

Skall aktieböckerna/registren vara offentliga?

– Aktieböckerna i bolag som inte är avstämningsbolag kommer att vara offentliga. Eftersom böckerna kommer att innehålla många fler uppgifter än tidigare kan sägas att offentligheten i praktiken utökas. De enda uppgifter som inte är offentliga är uppgifter om vem som har rätt till avkastningen av aktierna i de fall aktieägaren inte har denna rätt.

– Avstämningsregistren föreslås bli offentliga för privata aktiebolag med undantag för uppgifter om vem som har rätt till avkastningen av aktierna i de fall aktieägaren inte har denna rätt. I publika bolag föreslås att de uppgifter som i dag är offentliga i aktieboken blir offentliga i avstämningsregistret medan övriga uppgifter är hemliga.

Vad händer vid felaktiga registreringar?

– För att undvika att uppgifterna i aktieboken manipuleras eller på annat sätt blir felaktiga införs en skyldighet för bolagen att vid varje ändring i aktieboken under-

– I kontoföringslagen finns bestämmelser om när en anteckning får rättas och när en registreringsåtgärd får hävas. Dessa bestämmelser kommer att om-

rätta den som berörs. Detsamma gäller när en anteckning tas bort.

– I samma syfte utökas revisorskontrollen till att omfatta även om aktieboken finns i behåll och att den förs på ett korrekt sätt.

– Skulle någon trots dessa åtgärder drabbas av rättsförluster till följd av felaktiga anteckningar i aktieboken får den drabbade vända sig mot styrelsen med skadeståndsanspråk.

fatta samtliga bolag.

– I den lagen finns också bestämmelser om skadestånd för värdepappersförvarare och konförende institut. Även dessa regler kommer att tillämpas av alla bolag.

Vid vilken tidpunkt får man företräda aktierna?

– För avstämningsbolag gäller att man måste vara antecknad i aktieboken ett visst antal dagar före en stämma för att få delta i och rösta på stämman. För övriga bolag räcker det med att man finns antecknad som aktieägare på stämmodagen.

– De ekonomiska rättigheterna får utövas i avstämningsbolag av den som är antecknad som aktieägare på avstämningsdagen och i övriga bolag på beslutsdagen.

– Eftersom avstämningsregistret förs av en värdepappersförvarare har bolaget inte någon omedelbar tillgång till det. Bolaget kan därför inte utan vidare upprätta någon röstlängd inför en stämma. Kommittén föreslår därför att alla bolag skall tillämpa samma princip med avstämningsdagar som gäller för avstämningsbolagen. Avstämningsdag skall alltså fastställas inför bolagsstämma samt bl.a. vid beslut om vinstutdelning, tillskottsemission med företrädesrätt för gamla aktieägare, fondemission och vid minskning av aktiekapitalet. Aktierna får företrädas av den som på avstämningsdagen är antecknad som aktieägare.

Kommer alla bestämmelser att vara gemensamma?

- Olika regler kommer att gälla för avstämningsbolag och bolag som inte är avstämningsbolag.
- Alla bolag skall tillämpa lagen om kontoföring av finansiella instrument och även i övrigt kommer bolagen att i huvudsak tillämpa samma regelverk.
- I några avseenden tillämpas olika regler för publika respektive privata bolag. Det viktigaste undantaget är att förvaltarregistrering endast tillåts i publika bolag.

Statens offentliga utredningar 2009

Kronologisk förteckning

1. En mer rättssäker inhämtning av elektronisk kommunikation i brottsbekämpningen. Ju.
2. Nya nät för förnybar el. N.
3. Ransonering och prisreglering i krig och fred. Fö.
4. Sekretess vid anställning av myndighetschefer. Fi.
5. Säkerhetskopiors rättsliga status. Ju.
6. Återkrav inom välfärdssystemen. – Förslag till lagstiftning. Fi.
7. Den svenska administrationen av jordbruksstöd. Jo.
8. Trygg med vad du äter – nya myndigheter för säkra livsmedel och hållbar produktion. Jo.
9. Säkerhetskontroller vid fullmäktige- och nämndsammanträden. Fi.
10. Miljöprocessen. M.
11. En nationell cancerstrategi för framtiden. S.
12. Skatt i retur. Fi.
13. Effektiviteten i Kriminalvårdens lokal-försörjning. Ju.
14. Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor. Ju.
15. Kraftsamling!
– museisamverkan ger resultat.
+ Bilagor. Ku.
16. Betänkande av Kulturutredningen.
Grundanalys
Förnyelseprogram
Kulturpolitikens arkitektur. Ku.
17. Kommunal kompetenskatalog.
En problemorientering. Ju.
18. Två rapporter till Grundlagsutredningen.
Ju.
19. Aktiv väntan – asylsökande i Sverige. Ju.
20. Mer järnväg för pengarna. N.
21. Redovisning av kommunal medfinansiering. Fi.
22. En ny alkohollag. S.
23. Olovlig tobaksförsäljning. S.
24. De statliga beställarfunktionerna och anläggningsmarknaden. N.
25. Samordnad kommunstatistik för styrning och uppföljning. Fi.
26. Det växande vattenbrukslandet. Jo.
27. Ta klass. U.
28. Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt. + Bilagor. U.
29. Fritid på egna villkor. IJ.
30. Skog utan gräns? Jo.
31. Effektiva transporter och samhällsbyggande – en ny struktur för sjö, luft, väg och järnväg. N.
32. Socialtjänsten. Integritet – Effektivitet. S.
33. Skatterabatt på aktieförvärv och vinstutdelningar. Fi.
34. Förenklingar i aktiebolagslagen m.m. Ju.

Statens offentliga utredningar 2009

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- En mer rättssäker inhämtning av elektronisk kommunikation i brottsbekämpningen. [1]
Säkerhetskopiers rättsliga status. [5]
Effektiviteten i Kriminalvårdens lokalförsörjning. [13]
Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor. [14]
Kommunal kompetenscatalog.
En problemorientering. [17]
Två rapporter till Grundlagsutredningen. [18]
Aktiv väntan – asylsökande i Sverige. [19]
Förenklingar i aktiebolagslagen m.m. [34]

Försvarsdepartementet

- Ransonering och prisreglering i krig och fred. [3]

Socialdepartementet

- En nationell cancerstrategi för framtiden. [11]
En ny alkohollag. [22]
Olovlig tobaksförsäljning. [23]
Socialtjänsten. Integritet – Effektivitet. [32]

Finansdepartementet

- Sekretess vid anställning av myndighetschefer. [4]
Återkrav inom välfärdssystemen.
– Förslag till lagstiftning. [6]
Säkerhetskontroller vid fullmäktige- och nämndsammanträden. [9]
Skatt i retur. [12]
Redovisning av kommunal medfinansiering. [21]
Samordnad kommunstatistik för styrning och uppföljning. [25]
Skatterabatt på aktieförvärv och vinstutdelningar. [33]

Utbildningsdepartementet

- Ta klass. [27]
Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt. + Bilagor. [28]

Jordbruksdepartementet

- Den svenska administrationen av jordbruksstöd. [7]
Trygg med vad du äter – nya myndigheter för säkra livsmedel och hållbar produktion. [8]
Det växande vattenbrukslandet. [26]
Skog utan gräns? [30]

Miljödepartementet

- Miljöprocessen. [10]

Näringsdepartementet

- Nya nät för förnybar el. [2]
Mer järnväg för pengarna. [20]
De statliga beställarfunktionerna och anläggningsmarknaden. [24]
Effektiva transporter och samhällsbyggande – en ny struktur för sjö, luft, väg och järnväg. [31]

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

- Fritid på egna villkor. [29]

Kulturdepartementet

- Kraftsamling!
– museisamverkan ger resultat. + Bilagor. [15]
Betänkande av Kulturutredningen.
Grundanalys
Förnyelseprogram
Kulturpolitikens arkitektur. [16]